

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Origenes

Rothomagi, 1668

Örigenus Tōn Eis To Kata Iōannēn Eyaggelion Exēgētikōn Tomos 1.
Commentariorvm Origenis Adamantii In Evangelivm Ioannis Tomvs
Primvs. Praefatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19358

ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ COMMENTARIORVM
 ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΟΡΙΓΕΝΙΣ ADAMANTII
 ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ORIGINIS ADAMANTII
 ΕΞΗΓΗΤΙΚΩΝ I N
 ΤΟΜΟΣ Α' EVANGELIUM
 I O A N N I S
 TOMVS PRIMVS.

Interprete AMBROSIO FERRARIO.

P R A E F A T I O.

Ο ἄριστος ὁμοῦ ὁ πάλα λαός Α
 ἑπικληθεὶς θεοῦ εἰς φυλὰς
 δωδεκάφυλος, καὶ πάλιν
 ἑπικληθεὶς λαοὶς φυλῶν
 ἐν λαοῖς καὶ ἐν αὐτοῖς
 πλείονα τὰ μέρη ἰσραήλ καὶ λαβύλια ὅθεν
 διεκρίθησαν. ἵνα τοῖς καὶ * ὁ κρυπτόν
 πρὸς καρδίαν αὐτοῦ ὁμοῦ τὴν χριστοῦ λαόν,
 ἡμεῖς οὖν ἐν κρυπτῷ ἰσραήλ καὶ ἐν πάλιν
 πάλιν ἰσραήλ, ἔχον τὰς ἰσραήλ μυστικῶς
 ἐν τῷ φυλῶν. ὡς ἐστὶν γινώσκοντες ἀπὸ ἰωάννου Β
 ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως μαθόντες. ὅθεν τῶν λαοῦν
 ἀποφασίζοντες ἀπὸ τῶν ἰσραήλ, τὰ τῶν
 ἀποκαλύψεως τῶν φησὶ δὲ ἵνα ὁ ἰωάννης. καὶ
 εἶδον ἄλλον ἀγγελόν ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς
 ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα τοῦ κυρίου, καὶ ἔκρα-
 ζε φωνῇ μεγάλῃ τοῖς ἀγγέλοις, οἵς εἶδον αὐ-
 τὸν ἀδικήσαντες, λέγων καὶ ἔκραζον. μὴ
 ἀδικήσῃτε μὴ τὴν γῆν, μὴ τὴν θάλασσαν, μὴ
 τὴν δένδρα, ἀλλὰ σφραγισάτωσαν τοὺς δούλους
 τοῦ κυρίου ἡμεῖς ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ ἤκουσεν
 τὸν ἀφήκοντα τῶν σφραγισμένων, ἑκατὸν ἑκατὰ
 ἑσφραγισμένοι ἐκ πάσης φυλῆς ἡμῶν ἰσραήλ.
 ἐκ φυλῆς ἰσραὴλ ἑκατὸν ἑκατὰ σφραγισμένοι.
 ἐκ φυλῆς ρουβὴν ἑκατὸν ἑκατὰ. καὶ μετὰ τὸ δι-
 κρινάμενος τὰς λοιπὰς φυλὰς, πρὸς τὸ δαδὸν, εἶ-
 πλεονα ἑκατὰ ἑκατὰ. καὶ εἶδον, καὶ ἰδού, ὁ ἀρνίον ἑστὸς ἐπὶ τὸ ὄρος οἶον, καὶ μετὰ αὐτὸν ἑκατὰ.
 Pars II.

Quemadmodum qui olim
 populus Dei cognomi-
 nabatur, in duodecim
 tribus, ordinemque Le-
 viticum divisus erat; cum
 ceteras tribus honore
 praestantem, tum etiam Deum pluribus
 ordinibus sacerdotalibus, & Leviticis co-
 lentem; ita meo iudicio quisquis fuerit
 Christi populus juxta interiorum cordis
 hominem, scilicet in occulto Iudaeus, & Rom. 1. 29.
 spiritu circumciscus, tribuum ipsarum pro-
 prietates habet, idque sacratius (ut ab
 Ioanne ex Apocalypsi apertius possumus
 discere) cum nec reliqui Prophetæ ijs
 qui sciunt audire talia reticuerint. Sic
 autem inquit Ioannes : Et vidi alterum
 Apoc. 7. 2.
 Angelum ascendentem ab ortu solis, habentem
 sigillum Dei vivi, & clamavit voce magna
 quatuor Angelis, quibus datum est nocere ter-
 ra, & mari, dicens: Nolite nocere terra, ne-
 que mari, neque arboribus, quoadusque signe-
 mus servos Dei nostri in frontibus suis: Et
 audiui numerum signatorum; centum qua-
 draginta quatuor millia signati ex omni tri-
 bu filiorum Israël; Ex tribu Iuda duodecim
 millia signati; Ex tribu Ruben duodecim
 millia [signati.] Cumque ceterarum tri-
 buum divisionem fecisset, Tribu Dani
 omitta, deinceps post plura subjungit: A. 1. 4. 1.
 Et vidi, & ecce Agnus stans, & cum eo 2, & seq.
 centum quadraginta quatuor millia habentia
 A

num primitias, quam in Scripturarum A
 primitiis? Sed sciamus necesse est non
 idem esse *ἀπαρχή* [quod est, si in-
 terpreteris, primitias,] & *πρωτόγονον*
 [quod sonat primam genituram.] Si-
 quidem post omnes fructus dedicatur
ἀπαρχή [hoc est primitiæ] ; ante
 omnes vero fructus *πρωτόγονον* [hoc
 est, prima genitura.] Proinde haud
 equidem quis aberrabit, si ex omnibus
 Scripturis, quæ in omnibus Ecclesijs &
 feruntur & creduntur esse divina, Mo-
 fis legem dixerit *πρωτόγονον* [qua-
 si primam genituram;] Evangelium vero
ἀπαρχή [id est primitias :] quando-
 quidem post omnes Prophetarum fructus,
 qui fuerunt vsque ad dominum Iesum,
 perfectus ille sermo germinavit. Quod si
 propter interpretationem datam τῆ ἀ-
 παρχῆ [hoc est, primitiis,] reclamet ali-
 quis dicens rursum post Evangelia cir-
 cunferri etiam tom Acta, tum Epistolas
 Apostolorum & iccirco hoc minus ve-
 ram esse quod superius de hoc vocabu-
 lo tradidimus, nempe Evangelium totius
 Scripturæ ἀπαρχή [hoc est, primitias]
 esse; huic primum dicendum est, eorum
 qui in Christo sunt sapientes, quique ad-
 jumentum ob prædictas Epistolas afferen-
 tes opus habent testimonijs in Lege ac
 Prophetis positis, quò fidem sibi conci-
 lient, mentem esse, vt Apostolica scripta
 sapientia plena quidem, & irreprehensi-
 bilia, & valde certa esse dicant, haud ta-
 men similia huic dicto: *Hæc dicit dominus
 omnipotens.* Et hanc ob causam inspice
 completatur, nec ne, suas Epistolas Pau-

1. Cor. 6. 9.

2. Tim. 3. 16.

1. Cor. 7. 13.

17.

1. Tim. 3. 11.

1. Joh. 1. 30.

2. Pet. 4. 11.

εις τὴν ἀρχὴν τῆ γραφῶν ἐχέω γαρσίνας
 ἡμεῖς δὲ ἡμᾶς εἰδέναι ἢ (αὐτὸν εἶ) ἀρχὴν καὶ
 πρωτόγονον. μὲν γὰρ τὸν πρῶτον κερπὸν ἀνα-
 φέρεται ἢ ἀρχὴ, καὶ ὁ πρῶτος ὁ πρωτόγονο-
 νημα. τῆ τῶν Φερομένων γραφῶν καὶ ἐν πᾶ-
 σαις ἐκκλησίαις διὰ πεπιστευμένων εἶ) διόν,
 ἐκ δὲ ἀμφοῖν τις λέγων πρωτόγονον μὲν τὸν
 μωυσίως νόμον, ἀρχὴν δὲ τὸ διαγγέλιον. μὲν
 γὰρ τὰς πάντας τῆ γραφῆς καρπὸς, τῆ μέ-
 γει τὴν κυρίως ἰσοῦ, ὁ τίλος ἐβραῖοι λόγος.
 εἰ δὲ τις αὐτοπροφῆρη εἶ) τὴν ἔνοιαν τῆς ἀνα-
 φέρει τῆ ἀρχῆς φάσκον μὲν τὰ διαγγέλια
 τὰς ἀρχαίς καὶ τὰς ἐπιστολαῖς φέρει) τὸ δόξο-
 λον, καὶ καὶ τὸν μὲν δὲ τὴν σὺν τῶν ὁ πρωτογε-
 νομένων καὶ ἀρχῆς, ὁ ἀρχὴν πάσης
 γραφῆς εἶ) ὁ διαγγέλιον. λεκτικὸν ἢ τοῦ νοῦ εἶ)
 σφῶν, ἐν ἑαυτῷ ἀφελήμων, ἐν τῆ Φερομένης
 ἐπιστολαῖς διομένων ἵνα περὶ αὐτῶν μὲν τῶν
 τῆ ἐν τοῖς νομικοῖς καὶ γραφῆσι λόγοις καὶ
 μὲν, ὡς ἐὰν μὲν καὶ πᾶσι λέγει καὶ σφῶν
 ἐπιτηγμένα τὰ δόξολον, ἢ μὲν τὸ ἀπλή-
 σα τὰ. τὰ δὲ λέγει καὶ πᾶσι λέγει τὰ.
 τῶν ἐπίτησον εἰ ἐπὶ λέγει ὁ παῖς, πᾶσα
 γραφὴ διὰ πᾶσας καὶ ἀφελήμων, ἐμαστωμένα
 καὶ τὰ εἰ αὐτῶν γράμματα, ἢ ἴπο. λέγει καὶ ἐν
 ὁ κύριος, καὶ τὸ. ἐν πᾶσαις ἐκκλησίαις διὰ
 πᾶσας, καὶ τὸ. οἷα ἴπαθοι ἐν ἀποχέαι, ἐν
 ἰκέραι, ἐν λυτροῖς, καὶ τὰ τῶν ἀπλήσια
 εἰσὶν ὡς αὐτῶν * * *

λόγον, ἢ καὶ τῆ
 ἀφελήμων ὅτι ἢ πᾶσα μὲν οὐκ ἀπλήσια,
 ἢ ἀφελήμων τῶν ἐρχομένων, ἀλλὰ καὶ ἀφελήμων
 σα. πᾶσα δὲ ἢ καὶ τῶν, τὸ διαγγέλιον ἐστίν, ἢ
 μόνον ὁμοίως τῆ ἀρχῆ τὸ διαγγέλιον φάσκοντα.
 ἰδὲ ὁ ἀμὸς τῆ διὰ ὅ αἶρον τὴν ἀμφοῖν τῶ
 κόσμῳ ἀλλὰ καὶ ποικίλας διδασκαλίας ἀφελήμων
 σα καὶ διδασκαλίας, διὰ τὸ διαγγέλιον ἐστίν.
 ἐπὶ δὲ εἰ ὁ διὰ εἶ) ἐν τῆ ἐκκλησίαις δόξολον,
 καὶ ἀφελήμων, καὶ ἀφελήμων, πᾶσαις τῶ
 διδασκαλίας, ἐπὶ ἀφελήμων τῆ ἐργον τῶ
 διαγγέλιον, ἐπὶ ἢ πᾶσαις διηγήσασθαι πᾶσα ἐ-
 πὶ ὁ ὁ τῶν τῶν διὰ χριτῆς ἰασαῖ, ὁ δι-
 δάσκον ἀφελήμων, ἢ πᾶσα ἀφελήμων πᾶσαι-
 καν, ἐκ ἐκκλησίαις ἀφελήμων τῶ δια-
 γέλιον, καὶ ἐν ἀφελήμων λόγοις ἐπὶ εἰς πᾶσα-

servator cæcum à nativitate sanaverit, foetentem mortuum excitaverit, vel aliquid supra hominum opinionem fecerit; non dubitabimus affirmare aliquo modo Evangelium esse

ποίησιν ἧς ἐπέειπεν ἰησοῦς διὰ τὸν ἄνθρωπον πᾶσι εἰπεῖν πᾶσι ἰησοῦς διὰ τὸν ἄνθρωπον πᾶσι εἰπεῖν πᾶσι
 τῆ δουτέρα ἀποδοσὶς ἡ δὲ ἰησοῦς φέρονται ἀπὸ τοῦ
 μὴ ἐπιτηχεύσθαι τὰς ἐπιτολάς διὰ τὸν ἄνθρωπον πᾶσι
 εἰς κέρως πᾶσιν τῶν κλητῶν διὰ τὸν ἄνθρωπον πᾶσι
 λον ἡμῶν ὀνομασθέντων· λέκετέον ὅτι πολλα-
 χῶν ἧς γραφῶν δύο ἴσων· ἡ πλείονων ἧς αὐτῶν
 ἐνέματι ὀνομασθέντων κερῶν πᾶσιν ἐπὶ τῆ ἐπέ-
 ρα ἧς λειρομύων καίται τὸ ὄνομα· ὅτι λέγον-
 τες τὰς σατήρας· μὴ κλητέον διδασκᾶλον ἐπὶ τῆ
 γῆς, ὁ ἀποστόλος φησὶ τὴν ἀρχὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ B
 καὶ διδασκάλους· ὅτι ἐστὶν αὐτῶν ἐπὶ διδά-
 σκαλοι ὅτι ἐπὶ τῆ ἀρχιερείᾳ τῆς τῆ διὰ τὸν ἄνθρωπον
 φωνῆς, ὅτις οὐκ ἐστὶν διὰ τὸν ἄνθρωπον ὁ καὶ τὰς ἐπι-
 τολάς πᾶν γράμμα, ὅταν ἀπὸ τοῦ βιβλίου τῆ
 διηγήσεως ἧς ἐπέειπεν ἰησοῦς ἀποδοσὶς ἐν τῇ παρρησίᾳ
 καὶ λόγων αὐτῶν· πᾶσι ἀπὸ τῆς πᾶσιν γραφῆς
 ὁ διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ διὰ τὸν ἄνθρωπον ἡμῶν
 ἀποδοσὶς ἐπὶ τῶν ἀπὸ τῶν πᾶσιν πᾶσι εἰς τὴν
 ἀπὸ τῶν ἧς γραφῶν· ἐγὼ δ' οἶμαι ὅτι καὶ δ'
 ὄντων ἧς διὰ τὸν ἄνθρωπον, οἰονεὶ σοφίαν τὴν πᾶσιν
 τῆς ἐκκλησίας, ἐξ ἧν σοφίαν ὁ πᾶσι σαυ-
 ἔσκει κίριος, ἐν χερσὶν κατὰ τὴν ἀρχὴν ὅτι δὲ κα-
 θὰ φησὶν ἰησοῦς· οὗτος ἦν ἐν χερσὶν κίριος κα-
 τὰ τὴν ἀρχὴν ἰησοῦς· ὁ κίριος τῆ ἀρχὴν ἦεν ἰησοῦς
 ἀπὸ τῆς τῆς ἐκκλησίας ὁ λόγος ὅτιν ὁ
 γεγραμμένος· ἰδοὺ ὁ ἀμνὸς τῆς διᾶς ὁ ἀμνὸς τῆ
 ἀμνῶν τῆς κόσμου, ἀπὸ τῶν ἧς διὰ τὸν ἄνθρωπον
 ὅτι δ' ἀποδοσὶς ἡμῶν ἡμῶν ἰησοῦς ὅτι δὲ δὲ δὲ
 μιν ἐρῶν ἡμῶν ὅτι δ' ἰωάννης· ὅτι δ' ἡμῶν ἡμῶν
 εἰπὼν, ἐν τῶν τῆ ἀρχὴν ἡμῶν τῆ ἀρχὴν ἡμῶν
 ματῆρος μὲν γὰρ τῆς ἀποδοσὶς τῆ ἀ-
 ρχὴν ἐν δαβὶδ ἡμῶν τῆ ἀρχὴν, βίβλος,
 φησὶ, ἡμῶν ἰησοῦς τῆ ἀρχὴν ἡμῶν δαβὶδ, ἡμῶν
 ἀβραάμ· ἐν μέρους εἰδὸς * γὰρ φησὶ, ἀρχὴν
 διηγήσας τῆ διὰ τὸν ἄνθρωπον, πᾶσι ἀποδοσὶς ἡ-
 μῶν ὁ τῆ * * *

A qua scripserint Apostoli: cum ad Evange-
 listae munus attineat, adhortatoria etiam
 oratione fidem ijs quae de Iesu tradita sunt
 acquirere. Quantum verò attinet ad hoc
 quod secundo loco tradidimus, si objecerit
 aliquis quod minus probè nominaverimus
 totum Testamentum novum Evangelium,
 eo quòd Evangelij inscriptionem non
 habeant Epistola: huic dicemus Scriptu-
 ras à nobis frequenter duas, vel plures
 eodem vocabulo nuncupari, etiam si mag-
 is proprie vni earum illud attribuitur:
 verbi gratia, dicente Servatore: Ne vobis
 ceteris magistrum super terram, inquit Apo-
 stolus, magistros in Ecclesia ordinatos
 fuisse; non erunt ergo hi magistri secun-
 dum exactam intelligentiam vocis hujus
 Evangelij: sic etiam non erit Evangelium,
 qualiscunque tandem illa fuerit Scriptu-
 ra, quae sub nomine Epistolarum fuerit, si
 conferatur cum Scriptura quae actiones,
 passiones, sermonesque Iesu contineat.
 Attamen totius Scripturae primitiae est
 Evangelium, actionumque omnium quae
 ex animi sententia nobis cessurae sunt,
 primitias facimus in primitijs Evange-
 lij. Arbitror verò ego, etiam si quatuor
 sint Evangelia, veluti elementa fidei Ec-
 clesiae, ex quibus elementis totus con-
 stat hic mundus Deo per Christum re-
 conciliatus, sicut inquit Paulus, Deus erat
 in Christo, mundum sibi reconcilians; cujus
 mundi peccatum sustulit Iesus; de mun-
 do enim Ecclesiae sermo ille est scriptus:
 Ecce Agnus Dei, qui aufert peccatum mun-
 di, Evangeliorum primitias Evangelium
 esse Ioannis nobis propositum, cujus
 sensum pro virili nostra iussi sumus abs te
 investigare. Idque arbitror considerans
 genealogiam texentem, & incipientem
 ab eo qui genealogia caret. Nam Mat-
 theus quidem cum scriberet Hebrais, qui
 venturum ex Abrahamo, & Davide ex-
 pectabant: Liber, inquit, generationis Ie-
 su Christi filij David, filij Abraham. Mar-
 cus verò sciens [id quod] scribit, ini-
 tium enarrat Evangelij, fortassis quòd
 inveniamus [finem ipsius apud Ioannem,
 qui in principio verbu Deu fuisse inquit.
 Lucas etiam cum dixisset. *] Sed
 nimirum maiores perfectioresque de Iesu
 sermones reservat ei qui supra pectus Ie-
 su recubuit. Nullus enim illorum adeo
 pure manifestavit illius divinitatem, vt
 Ioannes, quippe qui inducat illum dicen-
 tem: Ego sum lux mundi: Ego sum vita.
 veritas & vita: Ego sum resurrectio: Ego
 sum ostium: Ego sum pastor bonus; & in
 Apocalypsi: Ego sum a, & ω, primi-
 rium & finis, primus & novissimus. Au-
 deamus igitur dicere primitias Scriptu-
 rarum omnium Evangelium esse; Evan-

Math. 23.
899.
Eph. 4. 11.

1. Cor. 5. 19

2. Cor. 5. 19

1. Ioh. 1. 30

Matth. 1. 1

E
 άλλα γε τῆς ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἀπαπόνη τῆ
 ἰησοῦς τῶν μαθητῶν καὶ τῶν ἁγίων ἐπέειπεν ἰησοῦς
 λόγους· ἰδοὺ γὰρ ἐκείνην ἀρχὴν τῶν ἐπι-
 ρασιων αὐτῶν τῆς ἀρχῆς, ὡς ἰωάννης ἀρχὴν τῆς
 αὐτῶν λέγοντα· ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τῆς κόσμου, ἐγὼ
 εἰμι ὁ ὄψις, ἐν τῇ ἀρχῆς, καὶ ἡ ζωὴ, ἐγὼ εἰμι
 ἡ ἀνάστασις· ἐγὼ εἰμι ἡ ἡμέρα, ἐγὼ εἰμι ὁ ποι-
 μέν ὁ κηρὸς, ἐν τῇ ἀρχῆς· ἐγὼ εἰμι ὁ
 α & ὦ, ἡ ἀρχὴ τῆς πᾶσιν, ὁ ἀρχὴς ἐν
 ὁ ἰσχυρὸς: πολυμῆτος τῶν εἰπεῖν ἀπὸ τῶν

E
 Sed
 nimirum maiores perfectioresque de Iesu
 sermones reservat ei qui supra pectus Ie-
 su recubuit. Nullus enim illorum adeo
 pure manifestavit illius divinitatem, vt
 Ioannes, quippe qui inducat illum dicen-
 tem: Ego sum lux mundi: Ego sum vita.
 veritas & vita: Ego sum resurrectio: Ego
 sum ostium: Ego sum pastor bonus; & in
 Apocalypsi: Ego sum a, & ω, primi-
 rium & finis, primus & novissimus. Au-
 deamus igitur dicere primitias Scriptu-
 rarum omnium Evangelium esse; Evan-

1. Ioh. 8. 12.
4. 0 &
1. 25 & 10
7. 9 & 11. 10
1. 1 & 8
2. 24 & 1

οι προσφρονιμοι ημων δεσφ αρμοσυσι τις επι-
 ρροφουδριος διαγγελιος . εχρισον γδ διαγγελιον
 συσημα απαγγελουδων ωσδηλιν ταλ πισυον-
 τι , και μη περεκδεξαμεθα , πεφρον ωφε-
 λιασ εμποιοιω , κττ βλωσην , διαφραση δι-
 δασκων ταυ δι αιδεσφουσι εωσφ τοκου πα-
 σης κτισιασ ζεουδ ιησοδ σαπηλιον αυτις επι-
 δημιασ . διλα και επι λογοσ εστιν εχασον δια-
 γελιον διδασκων ταυ τα αγαθου παθεσ εν υφφ
 τισ ευρωμενοισ καταδεξασθαι επιδημιαν ,
 πεφρη ταλ πισυονη σαφει . επι η και αγαθον B
 επαγγελιασ δια φη επιβλιασ τετων εωσφ-
 δουδην οτη αιδεσφ . εχρδον γδ ο βαπτισθησ ιωαν-
 νησ ε πυρωσ τα λαβ λαβων φωνησ φησι πεμ-
 λιασ ταλ ιησοδ . συ ει ο ερχομενοσ , η επεν
 πεσφδουδωδω ; πεσφδουδωδωον γαρ αγαθον
 ταλ λαβ ο ζεουδ ην , και ε κηρωσδοντων ηφ
 πεσφφησ μεζελι κη ηφ τυχοντων , παντισ εις
 αυδον εχον οι απο νομον και πεσφφιασ τωσ ελ-
 πιδασ , ωσ μη τυρε η φωμλησ λεγουσ . οιδεσ
 επι μωσιασ ερχεσ) ο λεγουμενοσ ζεουδ . οτην ελ-
 θεσ εκηνοσ , απαγγελη ημων αποστα . διλα και
 σιμιαν κη κηρωσασ ιωαννουσ πεσφσ δλησλουσ
 και παντων ηφ συμβεθεκτων ταλ ιησοδ αυ-
 ταλ εω ζεουσ αυσστην , εδωπεω γνωσχοτησ
 ερηχρηται αυδον εκ νεκρωσ φασι . συ μοιοσ
 πεφροικεισ εν ιερουσαλημ , και οτη εχρωσ τα
 ηρωδωδω εν αυτη εν ταισ ημερασι ταυτασ ; ει-
 ποσδε δε , ποτα ; απηκρινονται , τα και ιησοδ
 πεσφφωδωδω , οσ εχρωσ αυτηρ πεσφφησ ,
 διωσποσ εν ερρω και λογωσ εναντιον τησ θεου , ε
 περωσ ε λαβ , επωσ πε παρεδωκαμ αυδον οι
 εχρωσφεισ , και οι εχρωσφεισ ημωσ εις κριμα
 θανατησ , και εσαυρωστω αυδον . ημωσ η ηλατι-
 ζωδω επι αυδεσ εστιν ο μωμων λευθεσασθαι τον ισ-
 ραηλ . πεσφσ τετοισ αυδωεασ ο αδηφωσ σιμωιοσ
 πεσφσ βιρωδ τον αδηφον τον εδον σιμιανα λε-
 γη : βιρηκαμω τον μωσιασ , ο εστι μεδερ-
 μιλυδωδωον , ζεουδ . κη μετ ολιγα ο φι-
 λιπποσ βιρωδ τον ναθαναηλ γεργη αυτα . ον
 εχρωσφεισ μωσθησ εν ταλ νομω και οι πεσφ-
 φησ , βιρηκαμω τον ιησοδον τον υον του
 ιωσηφ τον απο ναζαρεθ . δεξαμ δ αυ τις επι-
 σαδαμ εω πεσφφω ορα , επι και τα μη επιτηγε-
 ραμωδω διαγγελια αποτιπησ αυτα . ο γαρ
 νομοσ και οι πεσφφησ λογοσ πισυονσησ ηφ πε-
 ειχρωσφεισ απαγγελιασ πεσφφωδων κττ ε βλω-
 ρων δια εω φελην διαφρασησ τωσ ακουονσησ ,
 εταν πεσφφωδωντα απαγγελουδω . λε-
 ρησ η δ αυ πεσφσ τετοσ επι πεσφσ της ζεουδ επιδημιασ ο νομοσ και οι πεσφφησ , ατε μηδεπω

A affirmans adesse bonum, quod expecta-
 batur. Omnes autem] quas praediximus,
 definitiones ijs conveniunt, quae inscri-
 buntur Evangelia: vnumquodque enim
 Evangelium continens res nunciatas
 vtilis credenti, ei qui a se illud non
 rejecerit, cum pro suo jure afferat v-
 tilitat in, jure optimo etiam latitiam ad
 asfert, docens salutarem adventum ad
 homines, & propter homines, primo-
 geniti omnis creaturae, nempe Iesu
 Christi. Quinetiam quod Evangelium
 vnumquodque sit oratio, docens boni Pa-
 tris in Filio adventum ad volentes eum
 excipere, credenti cuilibet perspicuum
 est. Quod autem expectatum etiam bo-
 num per hos libros promittitur, non est
 obscurum: totius namque populi fere
 ore loquens Baptista Ioannes in legatio-
 ne ad Iesum missa ait: *Num tu es ille ven-*
turus, an alium expectamus? Expectatum
 enim a populo bonum, Iesus erat; de quo
 Prophetis annuntiantibus, etiam e vulgo
 quilibet homines qui sub Lege & Prophe-
 tis erant, in eo spem habebant; Sama-
 ritide illa hoc testante, atque dicente:
Novi quod Messias venit, qui dicitur Chri-
stus. Cum ergo venerit ille, nobis nuntiabit
omnia. Quin & Simon, & Cleopas inter
se sermones conferentes de omnibus,
qua ipsi Iesu Christo, qui resurrexerat,
accidissent, nondum ipsum e mortuis
excitum fuisse scientes inquirunt: Tu so-
lus peregrinus es Hierosolymis, neque cogno-
visti quae facta sunt illic hiis diebus? cumque
ille dixisset, Quae? responderunt, De Iesu
Nazareno, qui fuit vir Propheta, potens
opere & sermone coram Deo & toto po-
pulo, & quomodo tradiderunt eum summi
Sacerdotes, & Principes nostri in condem-
nationem mortis, & crucifixerunt eum. Nos
autem sperabamus, eum esse illum qui re-
dempturus esset Israel. Ad haec Andreas
frater Simonis Petri, reperto fratre suo
Simone dicit: Invenimus Messiam, quod tob. 1. 41.
est, si interpreteris, Christus. Cumque pau-
lopost Philippus reperisset Nathanae-
lem, dicit illi: De quo scripsit Moses in Le-
ge, & Propheta, invenimus Iesum filium
Ioseph Nazarenum. Quod si quis repu-
gnare velit primae definitioni, quia cad-
dant & alia sub eam qua non inscriban-
tur Evangelij titulo, dicatque Legem
& Propheticos sermones continere pro-
missionem rerum convenienter rationi fa-
ctam, quae propter utilitatem latum red-
dunt auditorem, simul ac ab ipso appro-
batam fuerint; respondebimus non ha-
buisse Legem, & Propheticos sermones
ante Christi adventum, quia nondum

E

advenisset ille qui in his contenta re-
 caret mysteria, eam ipsam promissionem,
 qua in Evangelij definitione continetur:
 Servatorem verò, ad nos cum accessis-
 set, & ut Evangelium corpore esset pradi-
 tum effecisset, perfecisse cum Evangelio,
 ut omnia essent instar Evangelij. [Neque
 prater propositum exemplo vterer, qui
 pauca. *] Quando enim filijs homi-
 num divinitate sua ablato, quod in
 Lege & Prophetis erat, velamine,
 Deum certis rationibus ostendit palam
 oculos ponens his qui sapientia ejus dis-
 cipulis vellent fi ri, quamam vera Lex
 Moſis contineret, quorum exemplum
 & umbram colebant antiqui: & qua-
 nam sit veritas rerum in Historijs conten-
 tarum, qua in figura contingebant illis,
 propter nos scripta, ad quos fines seculo-
 rum deducti sunt. Nullusergo ad quem
 Christus accesserit, vel in Hierosolymorum
 urbe, vel in Samaritarum monte
 Deum adorat. Sed cum didicerit Deum
 spiritum esse, spiritualiter illum colens
 spiritu, & veritate, non amplius sub fi-
 guris Patrem universonum, mundique
 opificem adorat. Quamobrem ante illud
 Evangelium, quod per Christi adventum
 est ortum, nihil rerum antiquarum Evan-
 gelium erat. Porro Evangelium, quod
 est Novum Testamentum, cum nos a ve-
 tutate litera abduxisset, spiritus novi-
 tatem nunquam senescerem, & ad No-
 vum Testamentum proprie pertinentem,
 qua in omnibus est Scripturis, luce co-
 gnitionis illustravit. Si quidem necesse
 erat, ut id quod efficiebat ut in Testa-
 mento Veteri putaretur Evangelium esse,
 praecipue Evangelium appellaretur.
 Attamen nõ ignorandum nobis est Christi
 adventum, antequam corpore ad ter-
 ras descenderet, intelligibilem multo an-
 te factum fuisse perfectioribus, minime-
 que parvulis, quippe qui a padagogorum,
 curatorumque cura, ac tutela liberi esse-
 rent, ob oculos habentes plenitudinem
 eam temporis qua mente cernebatur;
 ut erant illi Patriarchae, & Moſes ille tan-
 tus servus, ac reliqui Prophetæ, qui
 Christi gloriam contemplati sunt. Cate-
 rum ut ante corporalem, & manifestum
 adventum ad perfectos advenerat, sic
 etiam post divulgatam ipsius praesentiam
 ad eos qui etiamnum sunt parvuli, quia
 sint sub curatoribus, & administratori-
 bus, ac nondum pervenerint ad tempo-
 ris plenitudinem, sermones quidam pra-
 ecursores Christi advenerunt, animis pue-
 rilibus accommodati, qui jure pedagogi
 vocentur. At vero ipse Filius, ipse glo-
 rificatus Deus Verbum nondum advenit,
 nimirum expectans, ut Dei homines di-

Αγαπητός τῶ τῶ ἐν αὐτοῖς μυστήρια σαφελὺς
 ζῶντος, ὅσα εἶδον τὸ ἐπάγγελμα τὸ πρὸ τῶ
 διαγγέλιος ὄρου. ὁ δὲ σωτὴρ ἑπιδημίαις καὶ
 διαγγέλιον σαρματιστικῶν ποίνας, τῶ δὲ
 ἀγγέλιος πάντα ὡστὶ διαγγέλιον πεποίηκε. *

I. Cor. 10. 11.

ἐὼς ἤρῳ δεσποῦ
 τῆ θόφτει αὐτῶ πεισλών ὁ ἐν ᾧ νόμο καὶ
 πεισφῆται καλυμμε πάντων ὁ θεῖον ἀπέδη-
 ξε, φανερώς σαφῆσας τῆς βουληθείης τῆς σα-
 φίας αὐτῶ ἡμέδαται μεθῆταις τῆς τῶ ἀγγέλιος
 μοῦσας ἰδίου, ὡς σαφῆστικῶν σαφῆστικῶν
 ἐβλον οἱ πάλας, καὶ τῆς ἁλλῆλα τῆς ἐν τῆς ἰσο-
 ρείας σαφῆστικῶν, ἀπὸ τυπικῶν σαφῆστικῶν
 τῶν σαφῆστικῶν ἐγάρβη καὶ ἡμῶς εἰς τὸ τῶ πᾶσι
 τῆ μόνων κληθέντων. πᾶς πᾶν ὁ χριστὸς ἐπιδη-
 δῆμικεν, ὅτι ἐν ἰεροσολύμοις, ὅτι ἐν ᾧ τῶ σα-
 μαρίτῶν σαφῆστικῶν τῶ σαφῆ. Διὰ μὲν τῶ ὅτι
 πνεῦμα ὁ θεὸς, πνευματικῶς σαφῆστικῶν αὐτῶ
 πνεῦμα καὶ ἀληθεία, ἐκείνῳ τυπικῶς, σαφῆστικῶν
 καὶ τῶ ὅλων πατέρα καὶ ἀληθείαν. ἔκαστῳ τῶ
 διαγγέλιος, ὅγῳ τῶ σαφῆστικῶν ἑπιδημίαις,
 ἐδὲν τῶ πᾶσι διαγγέλιος ἦν. ὁ δὲ διαγγέλιος
 ὅπερ ἐστὶ ἀγγέλιος καὶ, ἀπὸ τῶ ἡμῶς σαφῆστικῶν
 τῶν σαφῆστικῶν, πᾶν μὴδὲποτε τῶ σαφῆστικῶν
 ἀπὸ τῶ σαφῆστικῶν τῶ πνεῦματος, οἰκείων τῆς
 κατῆς σαφῆστικῶν τῶ σαφῆστικῶν, ἐν πᾶσι ἀνα-
 κηρῶν σαφῆστικῶν, τῶ σαφῆ τῆς ἰσορροπίας ἀπὸ
 λαμῶν. ἐγάρβη δὲ τὸ πνεῦμα τῶ καὶ ἐν τῆ
 πᾶσι ἀγγέλιος νομίζονται διαγγέλιος διαγγέ-
 λιος ἰσαρίτας καλεῖται διαγγέλιος. πᾶν ὅσα
 ἀγγέλιος χριστὸς ἑπιδημίαις ἐ σαφῆ τῆς καὶ
 ὄμα ἑπιδημίαις πᾶν νοητῶ σαφῆστικῶν πᾶσι πε-
 λιοτέρας καὶ ἰσορροπίας, ὅσα ἐ σαφῆστικῶν παιδαγωγ-
 ῶν ἐ πᾶσι τῶν ἐπιδημίαις, οἷς τὸ νοητῶν
 τῶ σαφῆστικῶν ἀπὸ τῶ, παιδαγωγῶν, ἐ
 μῶσαι τῶ σαφῆστικῶν, καὶ τῶν παιδαγωγῶν χρι-
 στὸς πᾶν δέξασ σαφῆστικῶν. ὡσαύτῃ δὲ σαφῆ τῆς
 ἰσαρίτας καὶ τῶ ὄμα ἑπιδημίαις ἐπὸ τῶ πᾶσι
 τελείους, ὅσα ἐ μῶ πᾶν κατηρῶν ἀπὸ τῶ πᾶσι
 ὀσας, καὶ οἰκνύοις, ἐ μὴδὲποτε ἐπὶ τὸ
 πᾶσι τῶ σαφῆστικῶν, οἱ μὴ σαφῆστικῶν
 καὶ χριστὸς ἑπιδημίαις πᾶσι σαφῆστικῶν ἀρμό-
 ζοντας λόγους, ἀλλῶ τῶν ἀπὸ τῶν παιδαγωγ-
 ῶν. αὐτὸς δὲ ὁ ἴσος ὁ δὲ δέξαστικῶν θεὸς λό-
 γος, ἐδὲ τῶ πᾶσι πᾶν δέξασ τῶ σαφῆστικῶν
 πᾶσι σαφῆστικῶν τῶν μὴδὲποτε σαφῆστικῶν αὐτῶ
 πᾶν

τις θεοτητα αυθραποικ δευ. & ποδο δε ειδε-
 ναυ εχου, οπ ωσαυτ εστι νομος ουδω θεε-
 ζων ην μνηστων αγαθων λωπο τω κτ δηθιαν
 καταπελομορφ νομου δηλουμντων, ητω & δια-
 γλιον ουδω μυσηλων χειρω διδακει το νο-
 μιζωμντων λωπο πομτων ην εντυχημντων
 νομιαται. ο δε φωνι ιωαννε διαηγλιον αυθ-
 νιον, οικειωσ αυ λευησποδωμον πωδματικον,
 σαφωσ παρισηοι τοις νομοι τα πομτα εωπιον
 αει αυτω τω υπο τω θη, & τα παρισαμ-
 να μυσηλα λωπο ην λογων αυτω, τα τε B
 παρισαμτα εν ανιμωτα ηε αυ παρισηοι
 αυτω. τυτοις δε αυθραυτην εστιν εκλαμβαην
 οπ ον εστιν * * *

A vinitatem illius percepturi decentem apa-
 paratum faciant. lam & hoc quoque scia-
 mus necesse est: vt lex vmbra continet
 futurorum bonorum, qua declarantur
 ab ea Lege qua annuntiatur secundum
 veritatem; sic etiam Evangelium, quod
 vel a quibuscunque vulgaribus intelligi
 existimatur, vmbra docet mysteriorum
 Christi. Atque equidem quod Iohannes ap-
 pellant Evangelium sempiternum, quod
 proprie dici posset spirituale, aperte viris
 cordatis, & intelligentibus ob oculos
 ponit omnia de ipso Filio Dei, tum my-
 steria ab ipsius sermionibus exhibita, tum
 res quarum aenigmata ipsius actiones
 erant. His consequens est exponere vt
 [in manifesto Iudaeus quis est, & circum-
 cificus. * * *

Ε βαπτισμα. παυλος μω ε πετρω εν φαι-
 κω παρτερον οντις οι ιουδαοι, & παρισημντοι,
 ετερον & εν τω κρυπτω τοις τυχημντων εστω
 ιησοφ ειληφασι. το ε φημερω ειναι ιουδαοι αμ-
 τιω ην πολλαν σαπεια, και οικονομια, η
 μνον λογοις ομοιομοιωτικω, δηλ & αμ-
 ηργων δεικνυμντω. το δ αυτω ε αει τω χριστη-
 νισμοδ αυτων λικτην & ωσαυτ εστιν ωθε-
 λιπαμ διουατον παυλων τοι κτ φημε ιουδαοις,
 εδω μω, οτε ο λογοσ αιρει, παρισημν τον ημω-
 διοι, & οτε ελεγειν εστι ευεμντων, & παρτερο-
 ραυ ποιησαιτα, & απακαπλωσ τοις ιουδαοις
 ιουδαων ημωμντων, ιια τοις ιουδαοις καρδηση.
 φηται τον εκλειμντων εις πολλαν ωφελειαν εστω
 εστι ελετ το εν χειρω χριστηνισμ μνον διουα-
 τον τοις σοιχημντοις εν τω φημερω χριστηνισ-
 μω βρηπασαι & παρσαγαμν εν τω κρειπνοα
 & αυωτερω. ελετφ δωαλετοι πωδματικωσ &
 σωματικωσ χριστηνισμ, & επου μω χη, το
 σωματικην κημντων ευαγγελιον, φασκοντα μη-
 δην ειναι τοις φημντοις, η ιησοω χριστον, &
 ποδτον εταυρωμντων ποτω ποιητων. εστω δε ευ-
 ρεθωσ κητρησμενοι τω πνευματι, & κηρπο-
 φορεμντωσ εν αυτω, ερανητεσ τε ηεσ ερανησ σα-
 φιασ, μεταδοτοι αυτοις τω λογου επωμνηστων
 τοσ ελετ τω σερκαωσται, εφ ο ην εν αρχη
 παρτεσ τον θεον. ταυτα δε εζεταζοντεσ αει τω
 ευαγγελιω & μεττω ειρηκναι ηζουμντω, οιοει
 αμωτην ευαγγελιον νοητε & πωδματικωδ τη
 επνοια αμ-κρηνοντεσ. & ηδ νω παρτερεσ
 το αμωτην ευαγγελιον μελωαβειν εις πωδματικω-
 κωσ. ηεσ γαρ η δηγηοις τω αμωτηε εη μη με-
 τωμβαοιτο εις πωδματικην; ητοι εδεμια
 αλιοqui qua enarratio erit Evangelij sensibilis, nisi accomodetur ad intelligibile &

Sic christianus sit] & baptisma. Quin
 etiam Paulus quidem, & Petrus, qui
 in manifesto Iudaei antea erant, & circum-
 cifici, postea tantum in occulto; tales
 vt essent, [sicuti prius in aperto] a Iesu
 acceperunt: cum non alia de causa etiam
 se in manifesto Iudaeos esse, quam propter
 multorum salutem, & propter edificatio-
 nem, non solum verbis facerentur, verum
 etiam factis declararent. Id quod etiam de
 eorum Christianismo censendum est. Et
 quemadmodum Iudaeis secundum car-
 nem adjumento esse non potest Paulus,
 nisi quando evincit ratio circumcidat Ti-
 motheum, & quando consentaneum est
 tondeatur, oblationem offerat & vt in
 vniversum dicam Iudaeis Iudaeus efficiatur,
 vt Iudaeos lucrifaciat: ita fieri nequit vt
 Dis qui multorum vtilitati expositus est;
 euehat ad praestantiora, & in sublime;
 meliorem reddat pet Christianismi in
 occulto existens Legem eos qui exterior-
 rem Christianismum sequuntur. Hanc
 ob causam, tum spiritu, tum corpore Chri-
 stiani vt simus necesse est, & corporale
 Evangelium praedicare quando opus fue-
 rit; dicendo carnalibus nihil nos scire,
 nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum.
 Atque hoc quidem ita faciendum est.
 Cum autem inventi fuerint elevati spiri-
 tu, & in ipso fructificantes, amantesque
 sapientiae caelestis, hi participes efficiendi
 sunt verbi, & filij Dei regressi post incar-
 nationem ad id quod erat in principio
 apud Deum. Caterum haec haud frustra
 nos differuisse existimamus, Evangelij
 sensum accuratè investigantes, & Evan-
 gelium sensibile ab Evangelio intelligibi-
 li separantes. Etenim nunc nobis propo-
 situm est vt Evangelium sensibile trans-
 mutemus in intelligibile & spirituale; B

spirituale? nulla sanè, vel exigua, eaque vulgarium qui ex verbis ipsis vim eorum, quæ declarantur, percipere sibi persuadent. Verum tota contentio nostra eo nobis dirigenda est, vt pertingere conemur profunditatem sensus Evangelici, accuratius indagantes veritatem in ipso figuris nudam. Atque equidem si considerentur ea quæ annuntiantur in bonorum promissione; Apostoli quidem Iesum prædicant; dicuntur quidem, ceu bonum, resurrectionem etiam annuntiare, quæ ipsa aliquo modo est Iesus, dicente Iesu:

1. Jo. 11. 25. *Ego sum resurrectio.* Iesus vero quæ Sanctis reposita sunt evangelizat pauperibus, cohortans eos ad divinam promissam. Quibus sanè bonis annuntiationibus, vel Apostolorum, vel Servatoris nostri, divinæ quoque attestantur Scripturæ: David enim de Apostolis, fortassis etiam de Evangelistis ait: *Dominus dabit verbum evangelizantibus virtute multa:* [ac rursus] *Rex virtutum dilecti*; simul etiam docent, non compositionem verborum, non prolationem vocum, non elaboratam orationis pulcritudinem ad persuadendum conducere, sed virtutis divinæ suppeditationem. Quare Paulus etiam alicubi sic inquit: *Non agnoscam sermonem istorum, qui sunt inflati, sed virtutem. Nec enim est in sermone regnum Dei, sed in virtute.* Et alias: *Sermo meus, & predicatio mea non in persuasibilibus sapientie verbis, sed in demonstratione spiritus, & virtutis.* Huic virtuti attestantes Simon, & Cleopas dicunt: *Nonne cor nostrum ardens erat in via, quum referabat nobis Scripturas?* Verùm Apostoli, quia quantitas virtutis à Deo prædicantibus suppeditata est præstans, multam habuere virtutem juxta illud, quod apud Davidem dicitur: *Dominus dabit verbum evangelizantibus virtute multa.* Porro Esaias, cum diceret: *Quam pulchri sunt pedes evangelizantium bona, prædicationem intelligens Apostolorum maturam, & in tempore atque opportunè factam, dum viam sternunt dicenti: Ego sum via, laudat pedes incedentes per viam Christi Iesu, ingredientisque per ostium ad Deum. Itaque bona evangelizant illi, quorum pedes sunt pulchri, [bona inquam,] scilicet Iesum. Nec miretur quispiam si nomine bonorum numero multitudinis, exposuimus annuntiare Iesum ab evangelizantibus: expositis enim rebus nomina habentibus, quibus Dei Filius nuncupatur, sciemus quomodo multa bona sit Iesus, quem annuntiant ij quorum speciosi sunt pedes. Vita bonum est vnum, at Iesus est vita. Bonum alterum*

1. Jo. 11. 25.

Psal. 68. 11.

1. Cor. 4. 20.

1. Cor. 2. 4.

Luc. 24. 32.

Psal. 69. 11.
Ez. 53. 7.
Rom. 10. 15.

Α ἢ ὀλίγη καὶ τὰς τυχόντων ἀπὸ τῆς λέξεως αὐ-
 τοῦ πνευματικοῦ λαμβάνειν τὰ διδασκόμενα. ἀ-
 γὰρ πᾶς ἀγὰρ ἡμῖν εὐεσχε παρρημῶν εἰς τὴν
 βλάβην τῆς εὐαγγελικῆς τοῦ φησὶν καὶ ἐβαλὴ-
 σαι πᾶν ἐν αὐτῷ γυναικὶ τῶν ἀλλήλων. ἡμῶν
 δὲ διαβεβαίωσιν ἐν ἀγαθῶν ἀπαγγελία τοῦ
 μὲν, οἱ μὲν ἀποστόλοι τὴν ἰησοῦ διαβεβαί-
 ωσιν λέγοντες μὲν τοὺς ἀγαθῶν καὶ πᾶν ἀ-
 γάσασιν διαβεβαίωσιν, καὶ αὐτῶν πῶς οὖν
 ἰησοῦ; ἰησοῦς γὰρ φησὶν. ἐγὼ εἰμι ἢ ἀγάσ-
 σαι. ἰησοῦς δὲ τῆς αἰτίας ἀπαγγελία διαβε-
 βαίωσιν τοῖς ἀγαθῶν, ἀπαγγελία αὐτῶν
 ἐπὶ τῆς αἰτίας ἐπαγγελίας. καὶ μὲν τῶν αἰ-
 τῶν ἀγαθῶν τοῖς ἰησοῦ ἀπαγγέλλω διαβεβαί-
 ωσιν, καὶ τὰς ἀπὸ τῆς σωτηρίας ἡμῶν. ὁ μὲν
 δαβὶδ φησὶ τῶν ἀποστόλων, τῶν δὲ καὶ ἀπα-
 γγελῶν λέγων. κύριος δὲσὶν ἡμῶν τοῖς διαβεβαί-
 ωσιν διδάσκων πολλῶν. ὁ βασιλεὺς ἡμῶν
 διδάσκων τὴν ἀγαθῶν. ἄμα καὶ διδάσκων
 ὅτι ἢ σωθῆναι λόγον, καὶ ἀπαγγέλλω φωνῶν,
 καὶ ἰησοῦ καὶ ἀπαγγέλλω αἰεὶ φωνῶν ὅτι σωθῆναι,
 ἀλλὰ διδάσκων αἰεὶ ἐπιτηρητῶν. ἡμῶν καὶ
 ὁ παῖς τοῦ φησὶν. ἡμῶν καὶ τὸν λόγον τὸν
 περὶ ἡμῶν, ἀλλὰ τὴν διδάσκων. ἢ γὰρ ἐν
 λόγῳ ἢ βασιλείᾳ τῆς αἰεὶ, ἀλλὰ ἐν διδάσκων.
 καὶ ἐν αἰετῶν. καὶ ὁ λόγος μου; καὶ τὸ κήρυ-
 μα μὲν εἶναι ἐν πᾶσι σωθῆναι λόγῳ, ἀλλὰ ἐν
 ἀπαγγέλλω τοῦ διδάσκων καὶ διδάσκων. αὐτῶν
 τῆς διδάσκων μὲν τῶν αἰετῶν καὶ ὁ κήρυ-
 πας φησὶν. ἢ ἢ κήρυμα ἡμῶν κήρυμα ἢ ἐν
 τῆς αἰετῶν, ὡς ἀπαγγέλλω ἡμῶν τῶν ἀγαθῶν; οἱ δὲ
 ἀποστόλοι ἐπὶ καὶ πᾶσι τῶν διδάσκων ἐπι-
 τηρητῶν ἰησοῦ διὰ ἀπαγγέλλω τοῖς λέ-
 γων, ἔχοντες τὸ ἀπαγγέλλω τῶν ἀγαθῶν
 ἡμῶν. κύριος δὲσὶν ἡμῶν τοῖς διαβεβαίω-
 σιν διδάσκων πολλῶν, πολλῶν διδάσκων. ἡ-
 σάσασιν δὲ φησὶν. ὡς ὡσαύτως οἱ πόδες τῶν διαβεβαίω-
 σιν ἀγαθῶν, ὅσα αἰετῶν ἐν κήρῳ ἡμῶν
 ἡμῶν ἡμῶν ἀποστόλων ὁδοῦ τῶν ἐπιτηρητῶν.
 ἐγὼ εἰμι ἢ ἰησοῦς, κήρυμα τῶν ἀγαθῶν, ἐπιτηρητῶν
 πόδας τοῦ ἀγαθῶν τῶν ὁδοῦ ἀποστόλων ἰησοῦ εἶναι
 εἶναι. ἀγαθῶν ἢ διαβεβαίωσιν ἀπὸ ὧν ὡσαύτως
 εἶναι οἱ πόδες, τὸν ἰησοῦν. καὶ μὴ γυναικῶν
 τῶν εἰ πληθυντικῶν ὀνόματι τῶν ἀγαθῶν τῶν
 ἰησοῦ ἀπαγγέλλω διαβεβαίωσιν. ἐκλα-
 βόντες γὰρ τὰ ἀπαγγέλλω καὶ ὡν τῶν ὀνομάτων
 κήρυμα ἢ ὁ ἰησοῦς τῶν ὀνομάτων, σωθῆναι
 ἡμῶν πῶς πολλὰ ἀγαθῶν ἔστι ἰησοῦς, ἐν διαβεβαίω-
 σιν

ἀπαγγέλλω ἡμῶν ἀγαθῶν εἶναι οἱ πόδες; ἐν μὲν γὰρ ἀγαθῶν ζωῆν, ἰησοῦς δὲ ζωῆν. καὶ ἔπειτα

in civitate David : quando nondum intelligentibus [hominibus Evangelij mysterium ipsis] praestantiores caelestis exercitus Dei, laudibus Deum vehentes dicant : Gloria in altissimis Deo, & in terra

11 14. 11.

Mar. 1. 1.

Rom. 2. 16.

Mar. 1. 1.

2. 3.

Apoc. 14. 6.

7.

Αγιος εν πολλη δαυιδ , οτε και μηδεπω δεσποτων * * *

αυτων δεσποτες τυχηροτες κρατια θεου, ανωντες τον θεον λεγουσι. δεξα εν υμεις δεα και επι της ειρηνης, εν δε δεσποτοις βιβλια. και αυτα ειποντες απερχομαι απο της κοιμωων εις τον εεανον οι αγγελοι, και λαμπροτες ημιν τον πωσ η βιαγγελιαδιστα ημιν δεσποτες ημετους χριστου ησποτ χριστου, δεξα εστιν εν υμεις δεα. της παπρωθεντων εις χου, οπισθενφοντων εις τω απαπανσι αυτην, και εν υμεις δεσποτες χριστου μηγοντων δεξαζην τον θεον. δλλα και θαυμαζουσι οι αγγελοι τω επι της βιαγγελιαδιστα ησποτ ειρηνης, τω πολυμεκδ χουεις, εις ο εκπεσαν οτι τω δεσποτ ο εασποτες ο πεσπ δνατην, και απο σπουτελεσμε. πεσπ οις ειρημηροτες και τετα πεδ βιαγγελιαδιστα, οτι πεσπον της κεφολης τω εδου της σολομων σωματος χριστου ησποτ εστι τω βιαγγελιον, ως φησι ο μβριος. αρχη τω ευαγγελια χριστου ησποτ, ηδη δε και της αποστολων τυχηροτες, δεξ λιγη ο παυλος. και ο βιαγγελιον με. πολω η αρχη τω ευαγγελια, εστι γαρ αυτω μεγαλος αρχη, και τα εδου, και μεσ, και τελη εχουτος, ητοι πασα εστι η παλαια δεσποτη, τυπου αυτης εντος ιωαννης, η δεσποτ τω σωματω της κηνης πεσπ τω παλαιω τα τελη της παλαιας δεσποτ ιωαννης περιστωμα, φησι γδ ο αυτος μβριος. δεσποτ ο ευαγγελια ησποτ χριστου, κηνης γηραπια εν ησποτ τα πεσποτη, ιδε εγω δεσποτ τω ανγγελον με πεσποτα, ος κησκουαστ τω οδδου. φωνη βουαντες εν τη κηνη, ετσιμαπατε την οδδου κηεις, ευδριας ποιητε τω πειβος αυτη. εδου θαυμαζην μοι επισι πως δυαι δυοις πεσποτασπι αμφοτεσ. τω δεσποτη και οι επεσδοτοι, ος ελαττω και εκ τω τω ρατδ ελεστωμοι. πως γδ διωσται αρχη εστι τω ευαγγελια, ως αυτω οιομαι, ετερος τυχηρων δεα ο ιωαννης ο τω δημοτροδ ανδεσπος, και αγροαν, ως νομιζουσι, τω κηνη δυοτηα, εμιας δε και πεσποτα εκπεσποντα δεσποτια βιαγγελικω αγγελοι, οσδδ κηνη τω πεσπ τω ποιμησ γηρημηρω. δλλα γδ επι τελη μετωεσ και ισπιαδου αγγελος βιαγγελιον εχαν βιαγγελιασ ποδ εδου, τω αγαθου παδδδ ε ποδτη κηαλιποτω τωσ δεσποταστωσ αυτη. φησι δω εν τη αποκλυφη ο τω βεβιασ ιωαννης. και εδου αγγελον πετωμοι εν μουρανημοπ, εχουσα βιαγγελιον αμνιοι, βιαγγελιαστωσ επι τωσ κηρηρωσ επι της ηης, και

ἐπὶ πόρῳ ἐξοῦς, καὶ * Φοιλακίω, καὶ γλωσσῶσαν, ἢ
 ἔραρον, λέγοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ. Φοβήθη
 πὸν θεόν, καὶ δόξα αὐτῷ δοῦναι, ὅτι ἠλθεν ἡ
 ἄρα τῆς κτίσεως αὐτῆ, καὶ περιεκυλισσάτω τὸν
 ποιησάμενα τὸν ἑαυτοῦ, καὶ τὸν γένεον, καὶ τὸν ἡμέ-
 ρων, καὶ πηγάς ἔσσι ἰδάτω. ἔπειτα ἰόντων
 ἀρχὴ τῆς βασιλείας αὐτοῦ * * *
 παρακαλῶ δὲ φησὶ καὶ ἐπὶ τῆς ὀνομασίας τῶν ὀνομα-
 σιασμένων ἑαυτοῦ τῆς μὴ ἀμνηστῆσαι αὐτοῦ τὸν
 ἐκδοχὸν τῶν τῶν, καὶ τῶν ἑαυτοῦ, ὅτι ἐν
 τῶν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῆς ἀγιοποιου βασιλείας ἀν-
 γρου εἰρημῶν, καὶ φιλιππου, ἀρχιδιάκωνος γὰρ
 φησὶ, ὁ φιλιππος δὲ τῆς ἱσραὴλ γραφῆς τῆς
 ὡς περιβαλὼν ἐπὶ τῶν αὐτοῦ ἡρώδου, ὅτι ὡς ἄλλοι
 ἐνώπιον ἔκειντο ἀφῶντος, ὡς ἡρώδης ἐπὶ τῶν
 κείων ἰσχυρῶν. πῶς γὰρ ἀρχιδιάκωνος δὲ τῶν
 φησὶ τῆς βασιλείας ἰσχυρῶν, εἰ μὴ τῆς ἀρ-
 χῆς τῆς βασιλείας μέγας πὸ ἱσραὴλ ἦν; ἄλλο
 δὲ καὶ τῶν ἐν τῶν ἑαυτοῦ ἡμῶν εἰρημῶν ἀπὸ τῶν
 διωσάμενα βασιλείων ἔσσι πᾶσιν ὁνομα-
 σιασμένων, ἐπὶ τῶν διωσάμενα, καὶ γὰρ εἰ ὁ δὲ βασι-
 λιζόμενος ἀγαθὰ βασιλείας ἔσσι, πᾶσι δὲ οἱ
 ἀπὸ τῆς σαματιτικῆς ἑρῆμῶν ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ, ἑρῆμῶν
 διωσάμενα ἔσσι ὡς τῶν ἀγαθῶν, ὡς ἀποδείξα-
 μέν, πᾶσι τῶν, πᾶσι εἰσὶ οἱ λόγους τῶν βασιλείας μέ-
 γας; ὅμοιον βασιλείων λέγει ἡμῶν γὰρ εἶναι ἐν ὅλῳ
 τῶν ἑαυτοῦ, ἡμῶν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ
 ἐν ὅλῳ τῶν ἑαυτοῦ, ἡμῶν τῶν ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ
 ἀλλὰ καὶ πᾶσι τῶν ἑαυτοῦ τῶν ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ
 γῆς, ἡ ἑαυτοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ
 κῶν ἡμῶν ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ, πὸ τῶν βασιλείων ἑρῆμῶν, ἀν-
 ταρκῶς ἡ τῶν εἰρημῶν, καὶ ἐκ τῶν τῶν μὴ ἀν-
 τῆρῶν διωσάμενα τῶν ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ στυγερῶν
 ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ, καὶ βλάπτει, τῶν ἡμῶν τῶν ἐν ἰσχυ-
 ρῶν ἀγαθῶν ἀπὸ τῶν βασιλείων ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ
 ὑπὸ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ, ἑρῆμῶν ὅτι ἀρ-
 χῶν, καὶ ἑρῆμῶν, καὶ ἑρῆμῶν, καὶ κλειστοῦ τῶν, καὶ πᾶσι
 ὀνομασίας ὀνομασμένων, ἡμῶν ἐν τῶν ἑαυτοῦ,
 ἀλλὰ καὶ ἐν τῶν ἑαυτοῦ, εἰ γὰρ καὶ ἀπὸ αὐτῶν ἑρ-
 ῆμῶν; αὐτῶν τῶν ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ
 ἑρῆμῶν ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ, ἡμῶν δὲ τῶν ἑαυτοῦ
 τῶν ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ
 πᾶσι τῶν ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ
 ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ
 ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ ἀπὸ τῶν ἑαυτοῦ

A lingua, & populo, dicentem voce magna :
 Time Deum, & date illi honorem, quia
 venit hora iudicii eius, & adorate eum,
 qui fecit caelum, & terram, mare, & fon-
 tes aquarum. Quia igitur [juxta veram
 intelligentiam ostendimus] totum Vetus
 Instrumentu[m], significatu[m] per nomen Ioan-
 nis, [Evangelij initium esse,] ne sine ali-
 quo testimonio haec dicantur, appone-
 mus quae referunt Acta Apostolica 14. 8.
 Eunuchoreginae Aethiopum, & Philippo: 27.
 Incipiens enim, inquit, Philippus ab Esaiæ
 Scriptura, quae scilicet inquit: Tanquam ovium
 ad occisionem ductus est, & tanquam Ag-
 gnus coram tonde[n]te mutus, evangelizavit
 illi dominum Iesum. Quomodo enim inci-
 piens a Propheta, evangelizat Iesum, ni-
 si pars aliqua est Esaias principij Evange-
 lij? Insuper quod principio diximus, to-
 tam scilicet divinam Scripturam posse di-
 ci Evangelium, hinc confirmari potest.
 Namque si evangelizans evangelizat bo-
 na, omnesque qui ante adventum Christi
 corporale fuerunt, Christum evangelizant,
 qui est omnium bona, ut antea ostendi-
 mus; quodammodo [divini] sermo-
 nes, [& Scriptura divina,] pars sunt E-
 vangelij. Quod Evangelium cum divul-
 gandum esse dicatur in toto mundo, nos
 per totum mundum non tantum intelli-
 gimus terrestrem hunc locum, sed etiam
 omnem globum ex caelo & terra, vel ex
 caelis, & terra. Sed quid opus est diu-
 tius protrahere sermonem de eo quid sit
 Evangelium, cum ex minime spernen-
 dis, copioseque a nobis disputatis simi-
 lia colligere valeamus ex Scripturis, &
 intueri quam gloriam bonorum in Chri-
 sto Iesu exhibeat Evangelium, tum ab ho-
 minibus, tum ab Angelis administratum
 & vt ego arbitror, etiam a Principatibus
 & Potestatibus, a Thronis & Domina-
 tionibus, ac deinde ab omni nomine,
 quod nominatur, non solum in hoc secu-
 lo, verum etiam in futuro, tum etiam ab
 ipso Christo? [Hanc ob causam] hoc in
 loco finiemus, quae narranda esse diximus
 ante interpretationem eorum, quae prae-
 leguntur his scriptis. Iam vero Deum o-
 remus, ut nobis sit adiumento per Chri-
 stum in Sancto Spiritu ad explicandum
 mysticum sensum in verbis, perinde ac
 thesaurum reconditum.

In principio erat Verbum. Hanc vocem, prin-
 cipij, multa significare, no[n] tantum Gētilēs
 fatentur. Sed etiam si quis observare, atq[ue]
 intelligere voluerit, vndique colligens
 hoc nomen, & accurate exquirens; qua-
 de re in singulis scripturarum locis pos-
 tum sit, inveniet multiplicem vocis hujus
 significationem in divinis sermonibus est

Eν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος. ἢ μόνον ἡμῶν πολλὰ
 φασι σημαίνει. ἢ δὲ τῶν ἀρχῆς παλαι-
 ραίας. ἀλλὰ γὰρ εἰ τις τηρήσῃ σιωπῶν πᾶσι
 τῶν τῶν ὀνομα, καὶ ἀκριβῶς ἐξετάσῃ τῶν ἐν
 τοῖς κειμένοις ἐν ἐκείνῳ τόπῳ ἢ γραφῶν
 ἐπὶ τῶν τῶν, ἀκριβῶς καὶ τοῖς τῶν λό-

fe. Est namque principium aliud tran-
 fitus, quod ad viam pertinet, & longitu-
 dinem, vt hæc verba declarant: *Via bo-
 na principium est facere iusta.* Longissima
 enim via bona cum fit, ad eam in pri-
 mis [pertinere eam Philosophia partem
 censendum est, quæ in rerum] actione
 versatur: quod ostenditur ex illis verbis,
facere iusta, cum quod reliquum est [via,
 id totum ad eam vim spectet, quæ in re-
 rum cognitione, ac con]templatione est
 sita, in quam etiam contemplationem via
 ipsius finem desiturum opinor, simulat-
 que advenerit restitutio quam vocant:
 eo quod tum temporis ne vnus quidem
 relinquendus [sit inimicus. Nam verè
 dicente Paulo illud: *Oportet enim eum re-
 gnare, donec posuerit omnes inimicos sub pe-
 des suos; & novissimus hostis aboleatur
 mors, tum] vna erit actio, nempe cogno-
 scendi, contemplandique Deum eorum
 qui ad Deum pervenerint, duce eo Verbo
 quod est apud Deum: vt sic sint in
 cognitione Patris formati omnes accu-
 rate filius, vt nunc solus Filius novit Pa-
 trem. Nam si diligenter quis examinet,
 quando Patrem agnoscent hi, quibus
 revelat [Filius] qui [solus] Patrem no-
 vit, & consideret videntem nunc per spe-
 culum & in enigmate, ipsum videre non-
 dum cognoscentem, quemadmodum o-
 pus est nosse, haud aberrabit, si dixerit
 neminem novisse Patrem, etiam si Apo-
 stolus, etiam si Propheta quis fuerit, sed
 tum [Patrem ab his cognoscendum esse,
 ] cum vnum erunt, sicut Filius, &
 Pater vnum sunt. Quod si quis putet nos
 à re digressos fuisse, quia hæc disserui-
 mus, vnam principij significationem ex-
 planantes, sciat hic hanc digressionem ad
 rem, de qua agitur, & vtilem, & neces-
 sariam fuisse. Nam si principium, vt tran-
 situs est, & via, & longitudinis; princi-
 piumque via: bonæ est facere iusta, scien-
 dum est quomodo omnis via bona prin-
 cipium habeat facere iusta, post princi-
 pium vero contemplationem. Rursum est
 etiam principium aliud generationis:
 quod videri potest in hoc dicto: *In prin-
 cipio fecit Deus cælum, & terram.* Sed ap-
 pertius in Iob significatum hoc enuntia-
 ti arbitror, his verbis: *Hoc est principium
 figmenti domini factum, vt illudatur ab an-
 gelis suis.* Possent enim quispiam existima-
 re cælum, & terram principio facta fuisse
 ante omnia, quæ sunt in mundi gene-
 ratione. Sed melius est, vt sententia Iob
 habita ratione, cum multa sint quæ in
 corporibus facta fuere, primus eorum
 quæ sunt in corpore, factus sit ille, qui*

γον ο πολισμιον της φωνης· η μνη γαρ ης ως
 μεταβασως, αυτη δε εστιν η ως οδου η μηκους,
 οπερ δηλοειται εν τω· αρχη οδου αγαθης ο
 ποιην τα δικα· της ηδ αγαθης οδου μεγατης ο
 τυχημοσης, η μνη ο προσωπον τον
 αι ο προσωπων, οπερ περισταται δια
 τω, ποιην τα δικα· η η τα εξης
 ωρητικον, εις ο καταληγην ομνη και ο τελος
 αυτης εν τη λερομνη σπουδασι, δια ο
 μηδενα καταλειπειται * * *

μία αρχη εστι η προς θεον, δια η προς αυ-
 τον λερον φησασμεν, η κατανοη τον θεον· να
 ημων· αυτος εν τη γνωση ο πατρως μαρτυρητης
 πορως αρχικως υος, ως νω μονος ο υος εγνω-
 κε τον πατερα· ει ηδ επιρωως ης εξεπαθε
 ποτε γνωσονται ως αποκαλυψη ο εγνωκως τον
 πατερα, η ελεωθ ο νω διεσποθη η εν αι-
 C ηγματι τον ελεωθη, ελεωθη δε πεν εγνωκω-
 τα καθως δε γνωτα, εν αι ελεωθη λεγων
 μηδεν εγνωκων, και αποστολος, και προσω-
 φητης η τον πατερα, δια οτου ηρωσθη εν,
 ως υος η πατηρ εν εισ· ει και δεξ ης ημης
 προκεβηκων εν σημεριον της αρχης σα-
 φηλοτες και ταυτα ειρηκως, δεκτηον οη η
 προκεβασως προς ο προσωκων ανακω και
 ηρησιως ην· ει ηδ αρχη ως μεταβασως εστι και
 οδου και μηκους, αρχη δε οδου αγαθης ο ποι-
 D ειν τα δικα, εστιν ειδεναι ει παθε οδου αγαθη
 πως αρχη μνη ηη ο ποιην τα δικα, η η
 τω αρχη τω δουκω, και ηνα εσπον τω
 δουκω· εστι η αρχη και η ως ηρησιως, η
 δεξαι αι επι τω· εν αρχη εποιουν ο θεος τον
 ερανον και τω γην· ομνη δε σαφειτες εν τω
 εω, τωπο καταλειπειται ο σημεριον μων η η
 ουτες εν αρχη πλασματος πεποιημενον ελεω-
 παλειπειται· απο ηδ αφελων αυτω· απολε-
 βοι ηδ αν ης ηδ εν ηρηση τη τω ησημα τυ-
 E χημεντων εν αρχη πεποιησται τον ερανον και
 την ηλυ· εηποι ο, ως προς ο δουκων ρητον,
 πολλων εντων ηδ εν σαμα ηρημητων, προσω-
 τον τον εν σαμα τον καλειμενον εη δρακοντα,
 δυνατωκων δε που ημερα ηηος, οπερ ηη-
 ρωσας ο κυριος· η αιησιμον εηρησται ει αυ-
 τον πορη και ασωμερον ζωων εν μα-

Gen. 1. 1.

Iob. 40. 15.

16. 3. 8

sanctis

καὶ ἐπιτηθήσονται ἐξ αἰῶνος ὁ κύριος αὐτῶν δὴ καὶ ἀναστήσεται ἐκ νεκρῶν ἡμεῖς οὖν ἐπιμένωμεν ἐν τῇ ἐπιμένῃ τῆς ἀγάπης...

A sanctis viventibus vitam immaterialem & incorpoream in beatitudine, delapsus vero ante omnes a pura vita, alligatus fuerit materiei, & corpori: vt propter hoc respondens Dominus per turbinem, & nubes dicat: Hoc est principium figmenti domini, factum vt illudatur ab Angelis suis; fieri enim potest vt draco non sit omnino principium figmenti Domini, sed vt multorum quae facta sint in corpore, vt illuderentur ab Angelis, sit hic draco principium, cum possint aliqui existere in corpore; haud ita tamen. Etenim anima Elia in corpore est, atque etiam vniuersa creatura, de qua Apostolus dicit: Tota creatura suspirat, & condoleat usque in praesens, & fortassis de illa est hoc: Vanitati creatura subiecta est non uolens, sed propter eum, qui subiecit [eam, in spe, vt in vanitate sint corpora, & ipsum facere corporalia, id quod necessarium est existenti in corpore. *

καὶ ἀρχὴ ὁ ἐν σώματι ἔχων ἐκὼν ποιῆσαι τὰ σώματα αὐτῶν αὐτῶν τῆς μάθησιν ἢ κτίσεως ὑποτάγη ἔχων ἐκὼν, ὅτι ἐκὼν ποιεῖ τὰ σώματα, ὁ ποιῶν ποιεῖ αὐτῶν τῆς ἡμετέρας, ὡς ἐὶ λέγει...

] qui est in corpore, non labens facit quae sunt corporis. Hanc ob causam vanitati creatura subiecta est non volens: & qui non vult quae sunt corporis, quod facit, spei gratia facit, tanquam si diceremus Paulum velle permanere in carne, non sponte, sed propter spem. Praeferentem enim per se resoluere cum Christo esse, nihil est absurdi vel te permanere in carne propter aliorum utilitatem, & profectum in rebus, non tantum quas ipse sperat, sed etiam quas sperent hi, quibus est adiumento. Iam iuxta hoc significatum, quo dicimus principium generationis, intelligere poterimus etiam illud Proverbiorum: Deus creavit me principium viarum suarum, ad opera sua, quod tamen potest etiam ad primum significatum viae, eo quod dicitur: Creauit me Deus principium viarum suarum. Nec absurde vniuersorum Deum dixerit quispiam principium palam eo procidens, vt Filij principium sit Pater, & principium creaturarum Creator, atque generatim etiam principium sit Deus: confirmabit hoc Ioannes, cum dicendo: In principio erat Verbum, Verbum intelligit Filium, qui in principio esse dicitur, quia sit in Patre. Tertio illud ex quo, vnde tanquam ex praesistenti materia oriuntur alia, principium existimant illi qui materiam ingentiam astruunt. Secus vero apud nos est, qui credimus ex non entibus Deum entia fecisse, vt mater illa septem martyrum in Macabaeorum gestis, & poenitentiae Angelus in Pastore docuit. Ad haec principium etiam est veluti secundum formam, hoc pacto: si

Pars II.

C

primogenitus omnis creatura, est imago Dei invisibilis, principium ipsius est Pater; similiter etiam Christus est principium eorum qui facti sunt secundum imaginem Dei. Nam si homines sunt secundum imaginem, imago vero secundum Patrem, juxta hoc quidem Pater principium est Filij; juxta illud vero, hominum principium est Christus, qui nascuntur non secundum imaginem [ipsum.] Congruet autem ad idem exemplum, contextus hic, *In principio erat verbum.* Est etiam principium disciplinae, juxta quam intelligentiam dicimus elementa principium esse Grammatices, ob hoc dicit Apostolus: *Cum deberetis esse magistri propter tempus, rursum opus habetis ut doceamini quae sint elementa principij sermonum Dei.* Sed duplex est principium disciplinae; alterum natura, alterum respectu nostri: ut si dicamus de Christo, quod natura principium ipsius sit divinitas; quoad nos vero, qui non valemus ex magnitudine ejus veritatem de ipso assequi, humanitas, in quantum parvulis praedicatur Iesus Christus, & hic [crucifixus. Quare hac ratione Christum dicimus natura principium esse disciplinae, secundum quod Dei sapientia, & Dei potentia est:] quoad nos vero caro factus est, ut habitaret in nobis, qui hoc modo tantum initio eum capere valebamus. Ac fortassis ob hanc causam non modo primogenitus est omnis creatura, sed etiam interpretatur homo Adam; eum dicente Paulo Adam his verbis: *Vitimus Adam in Spiritum vivificantem.* Praeterea dicitur etiam principium de actione, in qua actione inest finis quidam post principium, & observa an sapientia principium actionum Dei existens hoc modo intelligi possit esse principium. Iam cum tot nobis in praesentia succurrant principij significata, quarimus de quo intelligi oporteat illud: *In principio erat verbum.* Perpicuumque est hoc principium sumi non posse de principio transitus, aut viae, & longitudinis. Liquet autem, quod neque de principio generationis. Veruntamen fieri potest, ut illud accipias tanquam principium, a quo, quod est faciens, E

ἀπὸς, εἰς εἰκὼν τῷ θεῷ τὸ ἀόρατον ὁ ἀθεόπητος πῶτος κτίσις, ἀρχὴ αὐτῷ ὁ πατὴρ ἐστίν. ὁμοίως δὲ καὶ χριστὸς ἀρχὴ ἦν καὶ εἰκόνα ἡμιούρων θεῷ. ἢ γὰρ οἱ ἀθεόποιοι κατ' εἰκόνα, ἢ εἰκὼν δὲ τὸν πατέρα, ὁ μὲν καὶ ὁ τῷ χριστῷ ὁ πατὴρ ἀρχὴ. ὁ δὲ κατὰ τὴν ἀθεόπειαν ὁ χριστὸς, ἡμιούρων ἐστὶν ὁ ἐστὶν εἰκὼν, ἀλλὰ τῷ πλὴν εἰκόνα. ἀρχὸς δὲ τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, εἰς τὸ αὐτὸ ἀποδείχμα. ἐστὶν ἀρχὴ καὶ αἰς μαθησίαν, κατὰ τὰ σοιχία φερῶν ἀρχὴν ἢ γραμματικῆς, τῷ τῷ φωνῶν ὁ ἀπόστολος, ὅτι ἀφ' ἡμετέρων ἐστὶν ἀδελφὸς τοῦν χριστοῦ, πάντων χριστῶν ἕνεκα τῷ διδασκῶν ἡμᾶς τὰ σοιχία τῆς ἀρχῆς ἦν λογίαν τῷ θεῷ. διττὴ δὲ ἡ αἰς μαθησίαν ἀρχὴ, ἡ μὲν τῆς φύσεως. ἢ δὲ αἰς πρὸς ἡμᾶς. αἰς εἰς λόγον μὲν ἐστὶν χριστὸς, φύσεως μὲν αὐτῷ ἀρχὴ ἢ θεοῦ. πρὸς ἡμᾶς δὲ, ἢ ἀπὸ τῆς μαθησίαν αὐτῷ διωκόμενος ἀρξασθαι τῆς πρὸς αὐτῷ ἀληθείας, ἢ ἀθεόπειαν αὐτῷ, κατὰ τὸς πῶτος καταχρησάμενος ἡμῶν χριστὸς, ἐστὶν ***

Hebr. 5. 12.

1 Cor. 13. 45.

Ps. 148. 5.

Gen. 1. 5. 7.

Prov. 8. 22.

πρὸς ἡμᾶς δὲ ὁ λόγος ἔφη ἐγγεῖο, ἵνα σκηνασθῆν ἐν ἡμῖν, ἕτοιμον ἀθεόπειαν αὐτῷ χριστῷ διωκόμενος. καὶ ἕτοιμα ἐστὶν τῷ θεῷ ἕτοιμον ἀθεόπειαν ἐστὶν πῶτος κτίσις, ἀλλὰ καὶ ἀδελφὸς ἐμμελεῖται ἀθεόπειαν. ὅτι δὲ ἀδελφὸς ἐστὶν, φωνῶν ὁ πατὴρ, ὁ ἐγγεῖο ἀδελφὸς εἰς πῶτος ζωοποιῶν. ἐστὶ δὲ ἀρχὴ καὶ αἰς ἡ ἀρξασθαι, ἐν τῷ ἀρξασθαι ἐστὶν ἡ τέλος μὲν πλὴν ἀρχῆς. καὶ ἐπὶ τῷ ἐστὶν εἰς ἡ φωνῶν ἀρχὴ ἦν ἀρξασθαι ἐστὶν τῷ θεῷ ἕτοιμοι διώσασθαι ἀρχῆς. ἕτοιμον συμπενομένων ἐπὶ τῷ πρῶτος ἡμῶν ἀθεόπειαν πρὸς ἀρχῆς, ἕτοιμοι ἐπὶ ἡμῶν δὲ ἀρξασθαι τῷ. ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, ἐν τῷ φωνῶν ἐστὶν ὁ πατὴρ, ὁ ἐγγεῖο ἀδελφὸς, ἢ αἰς ὁδὸν τῷ μήκους. οὐκ ἀδελφὸν ὁ δὲ ἐστὶν ἐπὶ τῷ αἰς γενέσεως. πλὴν διωκόμενος αἰς τὸ ἕτοιμοι, ὅπερ ἐστὶν πρὸς, εἰ γὰρ ἐπιπέσει ὁ θεὸς ἐν ἐκτίσασθαι. δημιουργὸς γὰρ πῶτος ὁ χριστὸς ἐστὶν, πρὸς λέγει ὁ πατὴρ. ἡμιούρων φωνῶν, ἐν ἡμιούρων φωνῶν. δημιουργὸς δὲ ὁ χριστὸς αἰς ἀρχῆς, κατὰ σοφία ἐστὶν, ὁ φωνῶν ἐστὶν κατὰ μῆκος ἀρχῆς. ἢ γὰρ φωνῶν κατὰ τὰς σοφίαν ἐστὶν φωνῶν. ὁ θεὸς ἐκ πρὸς με ἀρχῆς ὁδὸν αὐτῷ εἰς ἕτοιμοι αὐτῷ, ἵνα ἐν ἀρχῇ ἦ ὁ λόγος, ἐν τῷ φωνῶν. καὶ μὲν ἦ σύστασι τῆς πρὸς ἡμῶν ὁδὸν διωκόμενος καὶ νομῶν.

Vide Not.

1. 17.

των της σοφιας νοημάτων, κτ' δι' τὴν φωνὴν τῆς
 λογικῆς κριτικῆς ἧς τὴν ἀποφασιστικὴν τῆς λόγου
 λαμβανόμενα· καὶ ἡ ζωὴ αὐτῶν ἐστὶν ὡς ἡ ζωὴ
 ἡλικία, πολλὰ ἀν' ἀγαθὰ ὁ σωτήρ, ἐπιπλο-
 ῦσθαι ἐχθρὸν ἐν αὐτῷ ὡς πρὸς καὶ δόξα καὶ
 πλῆθος· ὁ γὰρ ἰωάννης ἐπισημαίνει φάσκων ὡς
 τῆς λόγου· ἡ γέννησις ἐν αὐτῷ ζωὴ ἐστὶν· γέν-
 νησις αὐτῶν ἡ ζωὴ ἐστὶν ὡς λόγος, καὶ ἔτι ὁ λόγος
 ἔστι πρὸς ἑστέ τῶν ἁγίων, ὁ θεὸς λόγος, ὁ φωνὴς
 τῶν πατέρων, δι' ἡ τὰ πρῶτα ἐγένετο· ἡ ζωὴ ἐπέ-
 στα τὸ φῶς τῆς ζωῆς, ὡς φωνὴ· ἐγὼ εἰμι ἡ ὁ·
 ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ· ἄσπερ αὐτῶν ἡ ζωὴ
 γέννησις ἐν τῷ λόγῳ, ἔστι ὁ λόγος ἦν ἐν ἀρχῇ·
 ἔστι τὸ ἐστὶν καὶ τὸ ἐστὶν ὁ σημεν-
 ῶν τῶν ἐκδηλωσάντων ἡμᾶς τὸ ἐν ἀρχῇ ἦν
 ὁ λόγος, ἵνα κτ' τὴν σοφίαν, καὶ τὸς τύπους
 τῶν συστημάτων ἧς ἐν αὐτῷ νοημάτων τὰ πρῶ-
 τα γίνῃ· οἷμα γὰρ ἄσπερ κτ' τὸς ἀρχαίως
 νικῶν τύπων οἰκοδομῆς ἢ τελευτῆς οἰκίας καὶ ναῶν,
 ἀρχὴν τὴν οἰκίας καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν πρῶτων ἐν τῷ πε-
 ριτῆ τῶν πρῶτων καὶ λόγους· ἔστι τὸ σύμπερασμα γα-
 ρονεῖται κτ' τὸς ἐν τῇ σοφίᾳ ἀποφασιστικῶν
 ἑστὶν ὡς τὸ ἐστὶν ἡλικίας λόγους· πρῶτα· γὰρ ἐν
 σοφίᾳ ἐπίστασι· καὶ λεκτικῶν ἐπιπέτασι, ἢ ἔστι
 ἑστὶν, ἡμῶν σοφίαν ὁ θεὸς, αὐτῆ ἐπιπέτασι
 ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῇ * * *

A plationis, & intelligentiarum de rebus
 vniuersis, considerata sapientia: secun-
 dum vero rerum contemplatarum com-
 munionem, ad ea quæ sunt rationis ca-
 pacia, considerato verbo, [hoc est λόγος
 quæ ratio etiam dicitur.] Nec mirum si,
 vt prædiximus, multa bona existens Ser-
 uator in se contineat, quæ vno, & altero,
 item & tertio considerentur modo.
 Cum enim protulerit Ioannes de verbo
 loquens: *Quod factum est, in ipso vita
 erat*, ostendit factam fuisse vitam in Ver-
 bo. Neque vero Verbum hoc aliud est à
 Christo, Deus existens, & Verbum apud
 Patrem, per quod facta sunt omnia: ne-
 que vita alia est à Dei filio, qui inquit:
Ego sum via, veritas, & vita. Vnde non
 secus atque vita facta fuit in Verbo, sic
 Verbum erat in principio. Proinde ins-
 pice an juxta hoc significatum possimus
 intelligere hoc dictum: *In principio erat
 Verbum*, [hoc est λόγος, quæ ratio etiam
 dicitur:] vt secundum sapientiam, &
 secundum figuras collectionis intelligenti-
 arum quæ sunt in ipsa, fiant omnia.
 Opinor enim sicut domus, & navis fa-
 bricatur, vel ædificatur juxta figuras, &
 formas mentibus eorum qui structuræ
 prædident conceptas, domo, nauisque
 principium fumentibus ab his figuris, &
 rationibus quæ sunt in artifice: sic vniver-
 sa facta fuisse juxta rerum futurarum ra-
 tiones, jam antea à Deo manifestatas in
 sapientia: *Omnia enim in sapientia fecit.* Di-
 cendumque est Deum, cum animatam
 sapientiam, vt ita loquar, creasset, il-
 lius curæ permisisse, vt [ex figuris, &
 speciebus, quas ipsa habebat, (opinor)
 substantiam, & plasmationem, & for-
 mas præberet entibus, & materiæ: Ego
 etiam inspicio, an dicere possimus princi-
 pium entium esse filium Dei, dicentem:]
Ego sum principium & finis, a & ω, Apoc. 22. 13.
primus & novissimus; cum necessario
 etiam sciendum sit nobis ipsum non esse
 principium, juxta omnia quibus nomi-
 natur. Qui enim fieri potest vt sit
 principium in quantum est vita, cum
 vita facta fuerit in Verbo, quod est ipse
 vitæ principium? Manifestius præterea
 est ipsum non esse principium, quate-
 nus primogenitus est ex mortuis. Quod
 si diligenter examinemus omnia ipsius
 cognomina, solum quia sit sapientia
 principium est, ne principium quidem
 existens in quantum est λόγος, id est
 Verbum, vel ratio; quandoquidem Ver-
 bum, vel ratio in principio erat. Adeo
 vt audeat ausit quis dicere antiquiorem
 omnibus quæ excogitantur nominibus
 primogeniti omnis creaturæ, sapientiam esse. Atque Deus quidem vnum est, & simplex:
 Seruator vero noster propter multa, quandoquidem proposuit illū Deus propitiationem,

* x. oii
 * i. oii
 Wide Not.

εἰμι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος, ὁ αὐτὸς ὁ θεὸς, ὁ φωνὴς
 ἡλικία ὁ ἐργαζόμενος· αἰατῶν δὲ εἰδέναι ὅτι ἡ κα-
 τὰ πρῶτον ὁνομαζέται ἀρχὴ, ἔστι αὐτὸς· πῶς
 γὰρ κατὰ ζωὴν ἔστι, διωκτικῆς ἀρχῆς; ἢ τις
 ζωὴ γέννησις ἐν τῷ λόγῳ, διωκτικῆς ἀρχῆς τυ-
 χήσονται αὐτῶν· ἢ τὴν δι' αὐτῶν ἔστι, κατὰ
 ἀποφασιστικῶν ἐστὶν ἐκ τῆς νεκρῶν, ἢ διωκτικῆς
 ἀρχῆς· καὶ ἐὰν ἐπισημαίνωμεν ἀπὸ αὐτῶν
 πᾶσι τὰς ἐπιπέτασι, μόνον κατὰ τὸ ἐστὶν σοφία
 ἀρχὴ ἔστιν, ὡς ἐστὶν ὁ λόγος ἀρχὴ τυ-
 χήσονται, ἢ ὡς ὁ λόγος ἐστὶν ἀρχὴ ἦν· ὡς εἰπὴν
 αὐτῶν τεταρτημῶν * ἀποφασιστικῶν πρῶτων ἧς
 ἐπισημαίνωμεν τῶν ὀνομασιῶν τῶν ἀποφασιστικῶν
 πᾶσι κηπίσας ἔστιν ἡ σοφία· ὁ θεὸς μὲν αὐτῶν
 πρῶτον ἐστὶν καὶ ἀπλῆν· ὁ δὲ σωτήρ ἡμῶν ἐστὶν
 τὰ πολλὰ, ἐπὶ ἀποφασιστικῶν αὐτῶν ὁ θεὸς ἰλα-
 στήμων καὶ ἀπὸ ἀρχῆς πᾶσι τὰς κηπίσας, πολλὰ
 γὰρ· ἢ καὶ τὰ πρῶτα τὰ τὰ κατὰ ἐστὶν αὐτῶν

* i. oii

primogeniti omnis creaturæ, sapientiam esse. Atque Deus quidem vnum est, & simplex:
 Seruator vero noster propter multa, quandoquidem proposuit illū Deus propitiationem, Rem. 3. 2

Pars II.

C ij

& primitias omnis creaturae, efficitur etiam multa, vel etiam fortasse omnia haec purgat ipsius creatura, quae uniuersa liberate ualeat. Hinc fit lux hominum, quando homines a vitio obscurati luce egent lucente in tenebris, & a tenebris non apprehensa: lux non futurus, nisi homines obscurati fuissent. Simile considerare possumus de eo quod dicitur primogenitus ex mortuis. Nam si ponamus mulierem deceptam non fuisse, nec Adam deliquisse, sed creatum hominem ad immortalitatem, immortalitatem obtinuisse, neque in puluerem mortis descendisset Christus, neque mortuus fuisset ab existente peccato, aut erga humanum genus amore moriendum illi erat. Ac si haec non fecisset, minime fuisset primogenitus ex mortuis. Diquirendum & illud, num forte etiam hominis pastor futurus non erat, si comparatus homo iumentis insipientibus non fuisset, neque similis illis factus. Nam si homines, & iumenta seruat Deus; seruat quae seruat iumenta, illis donando pastorem, quae regem capere nequeunt. Exploret ergo oportet, qui collegerit Filij nomenclaturas, quamnam ipsarum ipsi accesserint, alioqui illi non accessura, si sancti incepissent, & perseverassent in beatitudine, quotque ea sint. Nam fortasse sola sapientia, vel etiam Verbum, vel vita, atque omnino ueritas permaneret, haud tamen omnia alia nomina, quae nostri causa assumpti. Verum enim uero beati illi, qui egentes filio Dei eiusmodi fuerit, ut in posterum non egerint medico qui male affectos curaret, neque pastore, neque redemptione, sed sapientia, & uerbo, ac iustitia, vel siquid [aliud est ipse Christus] ijs qui ob perfectionem pulcherrima quaeque ipsius percipere ualent, Sed haec sufficiant de eo, quod scriptum est: *In principio.* [Videamus nunc diligentius quisnam sit hic λόγος, [id est uerbum, seu ratio,] quae in ipso principio esse dicitur. Atque eundem] reputanti mihi quam frequenter dicuntur de Christo ab ijs qui in ipsum credere uolunt, mirari subito curnam tandem imposta nomina Seruatori nostro, quae uix numerari possunt, plerumque hi silentio pertranscant, atque etiam si eorum mentio facta fuerit, illa immutant non proprie, sed tropice, Iesum his nominibus appellari dicentes: in sola appellatione Verbi insistentes, ueluti solum Verbum astruant esse Christum Dei; non perinde atque ceteris uocabulis, quibus ipse nuncupatur, indagantes vim significati ex hac uoce λόγος. Iam in quo me mirari dicam multorum [ruditatem]

75. 48. 17. 21.

ἢ ἡδ' ἀποδοῦναι διουαμὸν πᾶσα κτίσις· καὶ εἶπε τὸ πρῶτον φῶς ἦν αἰθερῶν, ὅτι αἰθερῶν τοῦ πρῶτου τῆς καλίας σκοτεινῆς διόντων φωτὸς τῶ ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνοντος, καὶ τὸ σκοτίας μὴ καὶ ἀγαμέμνων, οὐκ ἂν, εἰ μὴ γρηγορήσῃ ἐν τῷ σκοτίᾳ οἱ αἰθερῶν, ἡρόμενος αἰθερῶν φῶς· ὅ δ' ἡμίονος νοσητὴ καὶ ἐπὶ τῷ εἶ) αὐτὸν παρορτοῦν ἦν νεκρῶν· εἰ γὰρ καὶ τὸ αὐτὸν ἢ ζωὴ μὴ ἢ πᾶσι, καὶ ὁ ἀδάμ μὴ ἀπαπέστωκε, κηδεὶς δ' ὁ αἰθερῶν ἐπὶ ἀφθαρσία κεκαυμένη τῆς ἀφθαρσίας, ἔτ' ἀν εἰς χροῖον θανάτου καὶ ἐπιβήκη, ἔτ' ἀν ἀπέθανεν οὐκ ἔπος ἀλλήθιας, ἢ εἶπε τὴν φιλανθρωπίας ἀδὸν ἐχρῶν ἀποθανῆν· ταῦτα δ' μὴ ποιήσας οὐκ ἐγένετο ἀποπέστωκε οὐκ ἦν νεκρῶν· εἰσετέρον δ' κηδεῖς καὶ ποιμὴν οὐκ ἂν ἐγένετο τῷ αἰθερῶν, μὴ καὶ ἀγαμέμνων τῶν τοῖς κτίσις τοῖς αἰσθητοῖς, μὴ δ' οὐμωδῆτος αὐτοῖς· εἰ γὰρ αἰθερῶν καὶ κτίων σῶζ' ὁ θεός, σῶζ' ἂ σῶζ' κτίων, ποιμὴν αὐτοῖς χαριστικός τοῖς μὴ χροῖον τῶ βασιλείᾳ· βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ἀποκαθάρσας τῶν ὀνομασίας τῶ ἰσοῦ, ἢ ποιᾶ αὐτῶν ἐπιτηροῦσιν, οὐκ ἂν ἐν μακαρίότητι ἀγαμέμνων καὶ κηδεῖς ἦν ἀγίων ἡρόμενος ταῦτα εἶπε· ἔτι γὰρ σοφία ἔεδυε ἴσον, ἢ καὶ λόγος, ἢ καὶ ζωὴ, πάντες δ' καὶ ἀγαμέμνων· ἢ μὴν δ' καὶ τὰ ἄλλα ὅσα δ' ἡμᾶς ἀπεσταίλη· καὶ μακαρίοι γὰρ εἶσι δούλοιο τῷ ἰσοῦ τῷ θεῷ τοῖς γρηγοῦσιν, ὡς μικρὴ αὐτῶν χροῖον ἰσοῦ τοῖς κακῶς ἐχρῶν ἀποκαθάρσας, μὴ δ' ποιμὴν, μὴ δ' ἀπολυτῶσιν, ἀλλ' ἀγαμέμνων, καὶ λόγος, καὶ δικαιοσύνη, ἢ εἰ π * τοῖς εἶπε πλεονότητα χροῖον αὐτῶν τὰ κηδεῖς διουαμῶν· ταῦτα εἶπε τῷ, ἐν ἀγαμέμνων * * *

σκοπιῶν ταῦτα ἰσοῦ ἰσον τρεῖς εἰς τὸν ζεῖον ἐκαθάρσας λόγῶν αὐτῶν, πλεονότητα διουαμῶν ἀποκαθάρσας ἰσοῦ τῷ σαπῆτες ἡμῶν, ταῦτα μὴ πλεονότητα ἀποκαθάρσας, ἀλλὰ καὶ εἰ ποτε μὴ μὴ αὐτῶν ἡρόμενος ἀγαμέμνων, ἢ κηδεῖς, ἀλλὰ τροπικῶς ταῦτα ἀδὸν ὀνομαζοῦσιν· ἐπὶ δὲ μόνος τῆς λόγος ἀποκαθάρσας ἰσοῦ, οἷονεὶ λόγος μόνον φαίνον ἐπὶ τὸν ζεῖον τῷ θεῷ, καὶ ἐπὶ ἀκαθάρσας τοῖς λοιποῖς ἦν ὀνομαζοῦσιν ἐρεθιστῶν τῶ σηματοῦσιν τῶ διουαμῶν ἐκ τῆς λόγος, φαίνον· ὅ δ' ἐπὶ μὴ μὴ ἀγαμέμνων τῶ ἡμῶν πλεονότητα

λαῶν, σαφέστερον ἢ ἱερῶν, τοιούτων ἔστι. Φοίσει παρ' αὐτοῦ
ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. Ἔγω εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. καὶ
ἐν ἀλλοίς. ἔγω εἰμι ἡ ἀράσασις, καὶ πάλιν.
ἔγω εἰμι ἡ ὁδός, καὶ ἡ ἀληθεία, καὶ ἡ ζωὴ. καὶ
ζῶσαί με ἀεὶ καὶ πάλιν. ἔγω εἰμι ἡ ἀράσασις, καὶ
καὶ πάλιν. ἔγω εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ κλέκτορ, καὶ ποτὸς τῶν
ἐμῶν. καὶ πάλιν. εἶδα μὲν ὅτι μεσσίας ἐρχο-
μεῖται ὁ ληθεύμενος χρόνος. ὅταν ἴθι ἐκείνος
ἀναγγελεῖς ἡμῖν πάντα, ἀποκρίνεταί. ἔγω εἰμι
ὁ λαλῶν σοί. ποτὸς τὰς πόλεις ὅτι ἐν ἰσραὴλ τοῖς πό-
δεις ἦν μαθητὴς κύριος καὶ διδάσκαλος αὐτῶν
(εἶ) ἄλλο τίπτω ἐμολογῶ. ὡς μεσσίας ἐμεῖς
ἐξ ἀποστόλων καὶ οὐκ ἐγὼ. καὶ κλέκτορ λέγετε,
εἰμὶ γάρ. ἀλλὰ καὶ ἄλλο εἶπεν θεὸς ἡμεῖς ἑαυ-
τὸν κατακηρύττει λέγων. ὅτι ὁ πατὴρ ἠγάπησε, καὶ
ἀπεστείλεν εἰς τὸν κόσμον, υἱὸν ἑαυτοῦ ὅτι ἠγά-
πησε, ὅτι εἶπον. υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμι, καὶ πα-
τήρ ἐκλυθῆναι ἠθέλησε, δόξα σοὶ σου τὸν υἱόν, ἵνα
ὁ υἱὸς δόξασθαι σε ὡς ἐξ ἐξουσίας ἡ κατακηρύσσεται
ἐαυτὸν ἐξουσία βασιλείας, ὡς ἐστὶν ἀποκρινόμενος τῷ
πρωτῷ ποτὸς τὸ. σου εἶ ὁ βασιλεὺς ἦν ἰσραὴλ,
λέγει. ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἐστὶν ἐκ τῆς χρο-
μου τέτις, εἰ οὐκ ἐστὶν κέσματίνον ἡ βασιλεία
ἡ ἐμὴ, οἱ ὑποτάσσονται οἱ μοὶ ἡγαρεύουσιν δὲ, ἵνα
μὴ πᾶσι θεοῖς ἰσραὴλ. καὶ δὲ ἡ βασι-
λεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἐστὶν ἐν τῷ ὄντι. ἀπὸ ἐγὼ καὶ
πάλιν. ἔγω εἰμι ἡ ἀμπελὴς ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πα-
τήρ μου ὁ γεωργός ἐστὶν. καὶ πόθον. ἔγω εἰμι
ἀμπελὴς, ὑμεῖς τὰ κλήματα. σκυριθομένη οὗτο
τὸ ποτὸς καὶ πάλιν. ἔγω εἰμι ὁ ἀφ' ὧν τῆς ζωῆς. καὶ
πάλιν. ἔγω εἰμι ὁ ἀφ' ὧν τῆς ζωῆς, ὁ οὐκ ἐστὶν ἐ-
καστὸς ἡμεῖς, καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. καὶ
ὅσα πάντα μὴ ἔστι τῆς ζωῆς καὶ τῆς ζωῆς ἀποκρινόμενα ἀπὸ
ἐγὼ ἐν τῷ διασημαίω καὶ ποτὸς, ἀπὸ ἐγὼ
ὅσα πάντα αὐτὸν λέγοντες εἶπεν τὸ υἱὸς τοῦ θεοῦ.
ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ἰωάννης ἀποκαλύψαι λέγει. ἔγω
εἰμι ὁ ποτὸς καὶ ὁ ἐξουσίας, καὶ ὁ ζῶν, καὶ ἐ-
γὼ μὲν νεκρός. ἰδὲ, ζῶν εἰμι εἰς τὸς αἰῶ-
νας ἡμῶν. καὶ πάλιν. γέγονα τὸ α καὶ ὁ ὁ
ω, καὶ ὁ ποτὸς καὶ ὁ ἐξουσίας, ἡ ἀληθινή καὶ ὁ
τέλος. εἶπεν δὲ οὐκ ὀλίγα τὸν μὴ ἀποκρινόμενα
ἐν τὴν ἀποκρινόμενα τῆς ἀγάπης ἐλλοίς, καὶ ἀπὸ
ἐγὼ ἀποκρινόμενα ἀποκρινόμενα λέγειν εἶπεν ὅτι ἐξ-
ουσίας ἐκλεκτηὶν ἑαυτὸν καὶ ὁ δὲ ὄντι τῆς ζωῆς καὶ
φῶς ἐξουσίας. λέγει ὁ ἔτι ἡμεῖς. ἔκ κλητύας
μὴ εἶμι μου ἐκλεχθεῖς με τὸ ὄνομά μου, καὶ ἔθι-
κε τὸ σῶμα μου ὡς μάχαίρου ὀξυῖον, καὶ ἀπὸ
αὐτῷ ἐκρυπὲ με, καὶ εἶπέ μοι, θεοῦς μου εἶ σου ἰσραὴλ, καὶ ἐν σοὶ
δόξα ἔσται. καὶ ἐν σοὶ ἔσται μου ἕως, καὶ εἶπέ μοι μέγα σοὶ ἔστι τὸ τοῦ κλητύας μου παῖδά μου,

(apertius enim loquar,) tale est. Inquit
alicubi filius Dei: Ego sum lux mundi; &
alibi: Ego sum resurrectio; & rursus: Ego
sum vita; veritas, & vita; scriptum est
& illud: Ego sum ostium; dictum est etiam:
Ego sum pastor bonus, & ad Samaritidem
dicentem: Scimus quod Messias venit, qui
dicitur Christus: cum autem venerit ille,
nuntiabit nobis omnia; respondet: Ego sum
qui loquor tecum. Ad hæc cum lavisset pe-
des Discipulorum, dominum se, & ma-
gistrum his verbis fatetur: Vos dicitis do-
minum me, & magistrum; bene dicitur,
sum etenim. Quin aperte, & clare se ip-
sum filium Dei esse pronuntiat, dicens:
Quem pater sanctificavit, & misit in mun-
dum, vos dicitis me blasphemare: quoniam
dixi, Filius Dei sum ego: & illud: Pater,
venit hora; glorifica Filium tuum, ut &
Filius tuus glorificet te. Invenimus etiam
seipsum pronuntiantem regem: veluti Pilato
dicenti: Rex es tu Indarorum? respondens di-
xit: Regnum meum non est ex hoc mundo: si ex
hoc mundo esset regnum meum, ministri mei
certaturi fuerant, ne traderer Iudeis; nunc
autem regnum meum non est hinc. Legimus
& illud: Ego sum vitis vera, & Pater
meus agricola; & rursus: Ego sum vitis,
vos palmites. Connumerentur his hæc
quoque: Ego sum panis vite; & iterum:
Ego sum panis vivens, qui de celo descen-
dit, & vitam mundo præbeo. Et hæc qui-
dem quæ Filius Dei se esse asserit, quæ-
que nobis ad id de quo agimus, succurrunt,
ex Evangeliorum textu in medium protulimus.
Sed addendum etiam illud est ex Iohannis
Apocalypsi: Ego sum primus, & ultimus,
& vivens & factus sum mortuus. Et ecce
vivens sum in seculis seculorum: & rursus:
Factus sum ego, & ω, & primus & ultimus,
& principium & finis. Sunt autem non pauca,
atque his, quæ diximus, similia, quæ sumi
ex Prophetis poterunt ab eo qui diligenter
versatus fuerit in sanctis libris: veluti
quod sagittam electam, & servum Dei,
& lucem gentium seipsum appellat, Esaiâ
dicente: Ex utero matris meæ vocavit me
nomine meo, & posuit os meum quasi gla-
dium acutum, & sub protectione manus sue
abscondit me. Posuit me quasi sagittam ele-
ctam, & in pharetra sua abscondit me, &
dixit mihi servus meus es tu Israel, & in
te glorificabor, & post pauca: Deus meus
erit fortitudo mea. Et dixit mihi, magnum
tibi est, ut voceris servus meus, & suscites

me ὡς ἐθὺς ἐκλεκτηὶν, καὶ ἐν τῇ φρεσὶ
αὐτῷ ἐκρυπὲ με, καὶ εἶπέ μοι, θεοῦς μου εἶ σου ἰσραὴλ, καὶ ἐν σοὶ
δόξα ἔσται. καὶ ἐν σοὶ ἔσται μου ἕως, καὶ εἶπέ μοι μέγα σοὶ ἔστι τὸ τοῦ κλητύας μου παῖδά μου,

ναί διωαυδρῶν, ἦ. ὅσα ἐκλήψθη ἄρχων ἐξ
 ἰάδα, καὶ ἠγχιώμος ἐκ ἡβὴ μωρῶν αὐτῶν, ἐν
 ἄλλοις διωκόμενοι λυθίσται· οἷα δὲ τὸν ζε-
 σὸν ἰακώβ καὶ ἰσραὴλ ὀνομαζόμενον ἰσάβας
 λέγον· ἰακώβ ὁ παῖς μου, ἀπλήρωσι αὐτῶν,
 ἰσραὴλ ὁ ἐκλεκτός μου, περιεδιέξατο αὐτῶν
 ἢ ψυχῆ μου· κείσιν τοῖς ἔσται ἀπαγγελ-
 ῶσα ἐλπίσ, ὅσα κερῆξί, ὅσα ἀκέρως ἐν
 ταῖς πλατείαις τῶν φωνῶν αὐτῶν· κλάμνον
 σιωπετε μὲντοι ἢ κατὰξί, καὶ λίθον τυφ-
 ῶνον ἢ σείσῃ, ἕως αὐτῶν ἐκβαλεῖ ἐκ ἡκούς B
 τῶν κείσιν, καὶ τῶν ὀνομασθῶν αὐτῶν ἔσται ἐλπί-
 σιν· ὅτι γὰρ ὁ ζεῦός ἐστι περὶ δὲ ταῦτα περ-
 σφωτῶσται, σαφῶς ὁ ματῆσος διλοῖ ἐν τῶν
 βυαγγελίῳ μωρατίς ὁπὸ μέσους τῆς περικο-
 πῆς, ἐπὶ πᾶν· ἵνα πληρωθῆ ὁ εἰρημῶν· ὅσα
 ἐλπίσ, ὅσα κερῆξί, καὶ ὅσα ἐξῆς· καλλῶσι δὲ καὶ
 δαβὶδ ὁ ζεῦός, ὡς ἐπὶ ἰεζεκὴλ περσφα-
 τῶσας περὶ τῶν ποιμνῶν ἐπιφίρη ἐκ περσ-
 σῶπις διῶ· αἰατήσιν δαβὶδ τὸν παῖδά μου, ὅς
 ποιμνεῖ αὐτῶν· ἢ γὰρ δαβὶδ ὁ πατεράρχης C
 αἰατήσιν ποιμνεῖ τῶν ἰσραὴλ τῶν ἀγίως, ἀλλὰ
 ζεῦός· ἐπὶ ὃ ἰσάβας ράβδος ἐκ αὐτοῦ ὀνομα-
 ζῆ τὸν ζεῦόν ἐν τῶν· ἐξελεῖσθαι ράβδος ἐκ
 τῆς ρίζης ἰεσῆ, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς ρίζης αἰα-
 θέσθαι, ἐκ ἐπιμαυσεῖσιν ἐπὶ αὐτῶν πνῶμα
 τῶν διῶδ, πνῶμα σαφῶς καὶ σιωπῶσ, πνῶ-
 μα βυλῆς καὶ ἰσῶς, πνῶμα γνώσως καὶ βίσι-
 βίας, καὶ ἐμπελῆσθαι αὐτῶν πνῶμα φῶδς διῶδ·
 καὶ λίθος δὲ ἐν τοῖς ψαλμοῖς ὁ κύριος ἠμῶν
 ἔσθι λέγεται ἔσθι· λίθον ὃν ἀπεδοκίμασθι οἱ
 οἰκοδομῶντες, ἔσθι ἐξήθη εἰς κεφαλῶν γα-
 νίας· περὶ κείσιν ἐξήθη αὐτῶν, καὶ ἐστὶ ἡμῶν
 ἐπὶ ἐν ὀφθαλμοῖς ἠμῶν· διλοῖ δὲ ὁ βυαγγέλιον,
 καὶ ἐν ταῖς περσφῆσιν ὁ λυθῶς, ὅσα ἄλλον ἢ
 τὸν ζεῦόν ἐστὶ τὸν λίθον· ὁ μὲν βυαγγέλιον ἐ-
 σθι· ἢ δὲ ποτὶ ἀμέγνωτε, λίθος ὃν ἀπεδοκίμα-
 σθι οἱ οἰκοδομῶντες, ἔσθι ἐξήθη εἰς κεφαλῶν γα-
 νίας· πᾶς ὁ πῶσων ἐπὶ τὸν λίθον τῶτον σιω-
 θραθήσθαι· ἐφ' ὃν δὲ αὐτῶν πῶσι λικμῶσ αὐτῶν·
 ἐν δὲ ταῖς περσφῆσιν ὁ λυθῶς γράφθι· ἔσθι ἐ-
 σθι ὁ λίθος ὃν ἐξεδενωσθῶν ὑφ' ἡμῶν ἡμῶν οἰκοδο-
 μῶν ὁ γνώσως εἰς κεφαλῶν γανίας· ἐν ὃ ἡμῶν
 ἐπὶ τῶ σιωπῶσ πνῶμῶν ὀνομασθῶν, ἀλλ'
 ἐξ ὀπ' αὐτῶν λυθῶν, ὅσα δὲ τῶ ἰωάννη
 ἠαγγελεσθῶν ἐστὶ καὶ ὃ ἐν ἀρχῇ λόγος περὶ
 τὸν θεὸν διῶς λόγος· καὶ ἐστὶν ἄξιον ἐπισησθαι
 τοῖς τὰ ταῦτα ἡμῶν ὀνομαζόμενων περσφῶν πομῶν, καὶ τῶν ὡς ἐξήθη γανῶν, καὶ
 πάλιν ἐπισησθῶν μὲν διήγησιν ζητῶσιν, εἰ περ αὐτῶν περσφῶν αὐτῶν, ἐπὶ ὃ τῶν, ὡς ὅσα
 φῶς περσφῶν τῶ· πῶ τῶ ἐστὶν ὁ ὡς τῶν διῶς ὀνομαζόμενος, καὶ μάλιστα ἐπὶ σιωπῶν

A est.] Alias commodius solvetur. Iam E-
 saias aliquoties novit ipsum Christum,
 appellari Iacob, & Israel, dicens: Iacob
 dilectus meus auxiliabor ei: Israel electus
 meus, suscepit illum anima mea. Iudicium
 gentibus nuntiabit, non contendet, neque cla-
 mabit, neque audiet aliquis in plateis vocem
 ejus. Calamū contritum non confringet, & linū
 fumigans non extinguet, donec projecerit ex
 contentione iudicium, & in nomine ejus gen-
 tes sperabunt. Quod enim hæc de Christo
 Propheta nuntient, palam Matthaus ostendit
 in Evangelio; ex parte mutila citans, & dicens:
 Ut impleretur quod dictum est per Prophetam:
 Non contendet, & non clamabit: & quæ
 sequuntur. Vocatur enim David Christus: veluti
 quando Ezechiel prophetans ad pastores subjungit
 ex persona Dei: Excitabo David servum meum,
 qui reget eos Non enim David patriarcha exurget
 rectorus sanctos, sed Christus. Ad hæc virgam,
 & florem appellat Christum Esaias his verbis:
 Egredietur virga de radice Jesse, & flos de
 dice ejus ascendet, & requiescet super eum
 spiritus Domini, spiritus sapientie & intellectus,
 spiritus consilij & fortitudinis, spiritus cogni-
 tionis & pietatis, & replebit eum spiritus
 timoris Dei. Iam lapis etiam dicitur Dominus
 noster, ita in Psalmis: Lapidem quem reproba-
 verunt edificantes, hic factus est in caput anguli:
 a Domino factus est hic, & est mirabilis in
 oculis nostris. Declarat autem Evangelium, & Lucas
 in Actis non alium esse lapidem, quam Christum:
 Evangelium quidem sic: Nunquam legistis, Lapidem,
 quem reproba-
 verunt edificantes, hic factus est in caput anguli.
 D anguli. Omnis qui ceciderit super lapidem
 hunc, conteretur; super quem vero ceciderit,
 conteret eum. In Actis vero Lucas scribit:
 Hic est lapis ille, qui rejectus est a vobis
 edificantibus, qui factus est caput anguli.
 Cum igitur Verbum illud, quod erat in principio,
 Verbum, inquam, Deus apud Deum, vnum sit
 ex nominibus Servatori attributis, nec tamen
 ab ipso dictum; sed à Ioanne scriptum, opera
 pretium fuerit instare ijs qui tot à nobis
 enumerata nomina prætermittentes, hoc solo
 Verbi vocabulo ceu præcipuo vtuntur: rursus
 eorum interpretationem, si qua quis protulerit,
 requirentes, & hoc vnum Verbi vocabulum
 admittentes: tanquam liqueat, quid sit
 filius Dei, Verbum nuncupatus, idque tum
 maxime quod con-

Esa. 41. 13.
 42. 14.
 Mat. 11. 19.
 Eze. 34. 23.
 Esa. 11. 1, 2, 3.
 Psal. 117.
 22. 24.
 Act. 4. 11.

ὁ φῶς ἀληθινόν, ὃ φωτίζει πάντα τὰ ἄνθρωπον ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον. φῶς δὲ ἐστὶν ἐν παλαιά, ὡς περὶ πᾶσιν ἁπλοῦς ἐπίσημοι τῷ ἰδεῖν τε δείκται σε εἰς φῶς ἐστὶν, τὸ εἶναι σε εἰς σπιρίτου ἕως ἐργάται τῆς γῆς. φῶς δὲ κόσμος ἀνόητον ὃ ἡλιός ἐστι, καὶ μὴ τὸν ὅσον ἀπακαρῶν οἰ ἀστέρων παρ' αὐτῶν ἰδοῦνται, ὡς αἰσθητέον· ἀλλὰ φῶς μὲν ἀνόητον τυφλόντες οἱ γερονεῖται παρὰ μωσῆ λέγουσιν, καὶ τὴ δὲ ἡμέρα καθὼς φωτίζουσι τὰ ὅλην γῆν, ἅτε εἰς φῶς ἀνόητον· ὃ ἢ σωτὴρ ἡμῶν ποῖς βροχιαῖς, καὶ ἡγιασμένοι, ἵνα αὐτὴν ὃ ἴδωσι τὰ ἰδέσθαι ὅσα ἔστι βλαστή, τὸ νοῦν χροῖμα ὅτι φῶς. λέγουσιν ἢ τῶν λογικῶν ψυχῶν τῶν ἐν τῷ ἀνόητικῶ κόσμῳ, καὶ εἴ τι παρὰ ταῦτα συμπληροῦν τὸν κόσμον, ἀφ' ὃ ὁ σωτὴρ ἔδωκεν ἡμῶν διδασκῆ. ἑστὶν μέγας αἰετὶ τὸ κελιάταιον καὶ ἀσφαλίαν τυφλόν, καὶ ὡς ἔστιν ἐπὶ τῶν ἡλίου ἡμέρας μεγάλους ἡμεῶν πεινῆς. δι' ἣν ἡμέραν φησὶ τοῖς τῶν φωτός αὐτῶ μεταλαμβάνουσιν. ἐργάσει ἂν ὡς ἡμέρα ἐστὶν. ἐρχέται νῦν, ὅτι ἐπέτρεψεν δυνάσει ἐργάσει αὐτοῦ. ὁ ὅσον ἐν τῷ κόσμῳ ὅ φῶς εἶμι τὸ χροῖμα· ἐπὶ δὲ καὶ τοῖς μαθηταῖς φησὶν. ὡμῶν ἐστὶ ὁ φῶς τὸ χροῖμα, καὶ δειψιάτα ὁ φῶς ἐμὴν ἐμπεσὸν ἔσθ' ἀνθρώπων. ὃ δ' ἀπόστολος ἐλάττω καὶ ἄλλοις ἑσπερομύθον ἐστὶ παρὰ πᾶσι ἡμῶν ἐκκλησίαν, καὶ τὰς μαθητὰς ἔχοντες οἰκίον φῶς, ἢ ὅσον τῶ ἀνόητον ἡλίος ἐπίκειται, ἵνα φωτισοὶ μὴ δεδιωμένους πηγὴν ἐν αὐτοῖς κατακυβάνου φωτός. ὃ πᾶσιν ἀπὸ φῶς ἐρῶμεν τῷ κόσμῳ. τοῖς δὲ τυφλοῖς ἔσθ' ἀπὸ αὐτοῖς μαθητῶν ὁ φῶς, φωτίζομενος μὲν, ὡς μὲν φωτίζον ἐπίτερος διωμένων, τὸν κόσμον, ὡς χροῖμα φῶς οἱ ἀπίστοι ἡσθ' ὃ ἢ σωτὴρ φῶς ἐν τῷ κόσμῳ φωτίζε, ὡς σάματα, ἀλλὰ ἀσφαλίαν δυνάσει τὸν ἀσφαλίαν νοῦν, ἵνα ὡς ἑσπερομύθον ἡλιος ἐπίκειται φωτίζομενος, καὶ τὰ ἄλλα διωκτῆ ἐπέπει νοῦν. ὡσπερ δὲ ἡλιος φωτίζοντες ἀμυγροῦσθαι ὁ δυνάσει φωτίζει σελήνην καὶ ἀστέρων, ὅπως οἱ ἐλαμπόμενοι ἑσπερομύθον καὶ τοῖς ἀστέρων αἰετὶ κεραμηκῆτες, ἔδεν πᾶσι ἀσφαλίαν ὁσπερ οἶον καὶ ἀσφαλίαν δέονται. Τελμητόν γδ λέγει τὸ ἀνόητον, ὡς δὲ ἀπὸ φῶς, ὁσπερ ὅτι ὅσον ἔσθ' ἀπὸ φῶς ἐρῶμεν τῷ κόσμῳ. τοῖς δὲ μὴ γερονεῖται ἡλιακάς ἡμεῶν ἀπὸ τῶν οἰ αἰετὶ ἀσφαλίαν παρὰ φῶς φωτίζον πολλῶν ὡς ἀσφαλίαν ἐπί τετα ὡς τῶν γερονεῖται δυνάσει, καὶ ἑσπερομύθον

Agelij verba declarant, quæ mox subnectuntur: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum.* Lux vero gentium ab Efsaia appellatur, sicut prædiximus, illud illius testimonium proferentes: *Eccc posui te in lucem gentium, ut sis salus mea ab extremis terra.* Caterum lux mundi sub sensum cadens Sol est. Post hunc non inconcinne [etiam Luna,] ac denique reliquæ stellæ eodem nomine nuncupabuntur. Lux attamen cum hæc sint sub sensum cadens, eo quod terrestria illuminant, dicta apud Mosem quarto die facta fuisse, haud tamen lux sunt vera. At vero Servator noster illicefcens his qui rationis sunt capaces, præstantissimis animarum eorum partibus, vt ipso mens propria aspectabilia cernat, intelligibilis mundi lux est. Nimirum animarum rationis capacium in hoc mundo sensibili existentium; & si quid præter hæc mundum complet: ex quo Servator noster esse nos docet. Fortasse ipse illius præcellens, præstantissimaque pars existens, vt ita dicam, Sol, qui faciat diem Domini magnum, cuius diei causa ad eos dicit qui lucis suæ participes erant: *Operamini dum dies est; veniet nox, quando nullus postea potest operari: quando sum in mundo, lux sum mundi.* Quoniam vero discipulis etiam dicit: *Vos estis lux mundi;* & *Lucet lux vestra coram hominibus:* non secus atque Lunam, & Astra, lucere existimamus sponfam Ecclesiam, & Discipulos qui propriam lucem habent, & ab illo vero Sole mutuaturam, vt luceant illis qui lucis fontem in se præparare non possunt. Verbi gratia, Paulum quidem, & Petrum dicimus lucem mundi; vulgares vero, vel ipso discipulos, qui illuminentur quidem, haud tamen illuminare alios possint, mundum: cuius mundi lux fuit Apostoli. At vero Servator lux existens mundi, non corpora, sed incorpoream mentem incorporea potentia illuminat, vt tanquam à Sole illuminatus vnusquisque nostrum videre alia etiam intelligibilia possit. Vt autem Sole illucescente vis illa Lunæ & stellarum illuminandi obscuratur; sic hi qui à Christo illustrantur, quique splendores illius perceperunt, nullam operam desiderant aliquorum administrantium Apostolorum, vel Prophetarum, ac ne Angelorum quidem: audendum enim est veritatem dicere: proinde addam, neque præstantissimarum virtutum eos indigere, quos ipsa primigenia lux edocuerit. Porro ijs qui minime solares Christi radios capere valent, Sancti ipsi ministrantes lucem præbent, sed ea quam prædiximus longe inferiorem; cum vix aliquo hanc parvum

Esai. 49. 6.
1s. 4. 5.
Math. 5. 14. 15.

* Γε. καὶ ἐδύναται
καὶ μὴ
* Χ. 17. 18.
* Χ. 12.

Τὰς ΙΙ.
D

ipſi capere valeant mox ab ipſa pleni. Eſt autem Chriſtus lux mundi: eſt & lux vera ad eius lucis differentiam, quæ ſenſu percipitur; cum nihil quod ſenſu percipitur ſit verum, nec tamen quia quod ſenſu percipitur non eſt verum, idcirco falſum eſt; nam poteſt comparationem, proportionemque habere quod ſenſu percipitur ad illud quod animo cernitur, rationeque comprehenditur, cum interim fanè recteque de omni non vero non prædicetur falſum. Quæro autem an idem ſit lux mundi, & lux hominum. Ac meum quidem iudicium eſt majorem tunc lucis vim exhiberi, cum appellatur lux mundi, quam quando lux hominum. Nam mundus juxta vnum ſenſum, non tantum homines. Et Paulus in priorè ad Corinthios Epifſtola majus quiddam eſſe, vel etiam diverſum ab hominibus mundum hunc aſtruit dicens: *Theatrum facti ſumus mundo, & Angelis, & hominibus.* Proinde obſerva an juxta vnum ſenſum mundus ſit creatura illa, quæ liberanda dicitur ab interitus ſervitute in libertatem gloria filiorum Dei, cuius vehemens deſiderium revelationem filiorum Dei expectat. Obſerva autem addimus, quod in medium producta fuerint ea verba: *Ego ſum lux mundi,* quæ poſſunt etiam de Diſcipulis intelligi, cum eis quoque Ieſus dixerit: *Vos eſtis lux mundi.* Siquidem ſunt qui ſuſpicantur præſtantiores alijs creaturis eos eſſe homines, qui ab ipſo Ieſu ſincere edocti fuerint. Quorum alij quidem hos homines natura, alij vero ratione quæ in actione difficiliore verſatur, tales exiſtere affirmant; majores enim labores, majoraque vitæ pericula, qui carne ac ſanguine conſtant habere, quam qui a thero corpore. Nam neque lumina cœleſtia dicunt corpora terrena ſi ſuſcepiffent, à periculis omnino, & à peccando immunita præſentem vitam tranſactura. Cui etiam rationi qui fauent Scripturarum quarundam teſtimonijs enuntiantibus maxima de hominibus, ſuperveniendamque promiſſionis ad hominem pertinere dicentibus, uſuri ſunt: cum tamen hoc ipſum de creatura, vel, vt intelleximus, de mundo teſtimonia hæc non promittant. Illud enim: *Vt ego, & tu unum ſumus, vt & ipſi in nobis unum ſint:* &: *Vbi ego ſum, illic erit & miſter meus,* aperte de hominibus ſcriptum eſſe [dicunt.] De creatura vero quod liberatur ab interitus corruptione in libertatem gloria filiorum Dei. * * Non ſilent autem etiam hoc; videlicet primogenitum omnis creaturæ, pro eo honore quo hominem præter cætera proſeque-

A *αὐτὴ πνευματικὴ ἔστι ἡ ὁμοιοῦς τοῦ σώματος κόσμος, φῶς ἀληθινὸν καὶ ἀπὸ τοῦ ἀληθινῷ ἀδελφῷ, ἡ δὲ ἀδελφὸς ἀληθινῷ, ἡ δὲ ἀδελφὸς ἀληθινῷ. ἀλλ' ἐκείνῃ οὕτως ἀληθινῷ ὁ ἀδελφὸς ὁ ἀδελφῶν διὰ τὸν ὅτι ἀδελφὸς ἔχει τὸ ἀδελφῶν καὶ τοῦτον, ἢ μὲν ὁ ἀδελφὸς ὁμοιοῦς πᾶσι κατηγορεῖται τῷ οὕτως ἀληθινῷ. Ζητῶ δὲ εἰ αὐτὸν ἐστὶ ὁ φῶς τῷ κόσμῳ τῷ φωτὶ τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἡρωμα πλείονα δύναμις περιεσῶναι τῷ φωτὶ, ὅτι φῶς τῷ κόσμῳ περιεσῶνεται, ἢ ἦν φῶς τῶν ἀδελφῶν. ὁ γὰρ κόσμος ἔχει μίαν ἐκδοχὴν, ἢ μόνον ἀδελφῶν. ἢ ὡς ἐστὶν ὁ πᾶσι ἢ ἕτερον ἔχει τὸν κόσμον ὡς τῶν ἀδελφῶν ἢ παύτως καὶ καὶ καὶ περὶ λέγον. δεῦθεν ἐξηγήσομαι τῷ κόσμῳ καὶ ἀδελφῶν καὶ ἀδελφῶν. ἐπὶ τῷ ὅτι εἰ ἔχει μίαν ἐκδοχὴν κόσμος ὅτι ἢ ὡς ἀδελφῶν κτίσας διὰ τῆς δουλείας τῆς φθορῆς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τῷ θεῷ, ἢ ἢ ἀποκαταστάσει τῷ ἀποκαλυφθῆναι τὸν ὅτι τῷ θεῷ ἀποκαταστάσει. ἐπὶ τῷ φερόμεν, δεῦθεν ὡς ἀδελφῶν τὸ διὰ τὸν ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ κόσμος, σὺ ἔξιστάς ἐστι τῷ μετὰ τῶν ἀποκαταστάσει ἡμῶν ἐστὶ τὸ φῶς ὁ κόσμος. εἴπερ γὰρ ἀποκαταστάσει μελέτορας ἐστὶ τῶν ἀδελφῶν τῶν τῶν ἰσοῦς ἡγεμονίας μεμενημένων ἢ ἀλλων κτισμάτων, οἱ μὲν εὐσέως εὐαὶτας γεννημένους, οἱ δὲ ἐν λόγῳ τῶν ἑταίρων ἡγεμονίας. πάντες γὰρ οἱ πόνοι, καὶ ἐπισημαῖος ἢ ζῶν τῶν ἐταίρων καὶ ἀμύπη τῶν τῶν ἐν ἀδελφῶν σάματι. ἐκ αὐτῶν τῶν ἐταίρων φερόμεν ἐν τῷ ἀδελφῶν τῷ γένει σάματι ἀκινδυνῶς καὶ πᾶσι ἀγαπητικῆς ἀφ' ἑαυτῶν τῶν ἐταίρων ζῶν. οἱ δὲ τῶν λόγων τῶν περιεσῶν μῶναι τὰ μέγιστα ἀπὸ ἀδελφῶν, ἀποκαταστάσει χερίσθῃ λέξῃ τῶν ἡγεμονῶν ὁ ἀδελφῶν τῆς ἐπισημαῖος ὅτι τῶν ἀδελφῶν φερόμεν φασκῆτος. ἢ μὲν αὐτὸν τῶν καὶ περὶ τῆς κτίσεως, ἢ αἷς ἐδεξάμεθα κόσμῳ ἀπαληψῆσας. ὁ γὰρ, ὡς ἐγὼ καὶ σὺ ἐν ἐσμέν, ἢ καὶ αὐτῶν ἐν ἡμῶν ἐν αἰσὶ, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ἐκεῖ καὶ ὁ ἀδελφῶν ὁ ἐμὸς ἔσται, σὰ φῶς ἀπὸ ἀδελφῶν ἀγαπητικῆς. ἀπὸ τῆς κτίσεως ὅτι ἐλευθεροῦμαι διὰ τῆς δουλείας τῆς φθορῆς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τῷ θεῷ, καὶ ἀποκαταστάσει ὅτι ἢ οἱ ἐλευθεροῦμαι, ἢ ἢ κοινῶς τῆς δόξης τῶν τέκνων τῷ θεῷ. ἐπεὶ ἀποκαταστάσει δὲ ἐτοὶ καὶ ὁ τῶν ἀδελφῶν τῶν κτίσεως δεῦθεν τῷ φερόμεν τῶν ἀδελφῶν ἀπὸ τῶν πᾶσι τῶν ἀδελφῶν μὲν γεννητῶν, ἢ μὲν*

1 cor 4. 9.

1 cor 17. 21.

1 cor 12. 26.

1. 1. 2. 3. 4. 5.

sint utraque : & quod quæ dicuntur, A
 non tanquam de duobus quibusdam, sed
 tanquam de vno enuntientur. Nam fecit
 Servator utraque vnum, cum hoc primum
 in seipso fecisset, eo quod sit primitivus eo-
 rum, in quibus utraque facta sunt vnum:
 vocem enim, utraque, refero ad homines
 etiam illos, qui permixtam spiritu sancto
 habentes animam, spirituales effecti ser-
 vantur. Ut igitur aliquos cernere est,
 quibus Christus est pastor, sicuti prædi-
 ximus, propter suam ipsorum mansuetu-
 dinem, & firmitatem, quæ inest in ir-
 rationali parte animæ: sic etiam aliquos
 videas, quibus rex sit ipse Christus, ob
 eam animæ partem quæ rationis magis
 est capax, per quam accedunt ad Dei
 cultum. Quorum quidem regem habentium
 sunt differentia, regnante in illis
 rege, vel magis secundum mysticam, &
 arcanam rationem, arcanius, ac divinius,
 vel imperfectius. Ex quo dixerim ego
 præcipuam, ac divinam vnigeniti natu-
 ram in illis regnare, qui consueque ratione
 pervenerunt, vt contemplati fuerint ea
 quæ corporea non sunt, & à Paulo vo-
 cantur [ἀόρατα, hoc est] invisibilia, &
 [μὴ βλέπομενα, hoc est,] quæ oculis non
 cernuntur, appellat* cum Christus [iuxta
 humanam naturam] regnet in illis, qui
 rationem tantum attigerunt rerum earum
 quæ sensu percipi possunt; ex hisce
 rebus [sub sensum cadentibus] glorifi-
 cantes eum qui fecit, vt etiam in ipsos,
 qui sub regno rationis sunt, ipse Christus
 regnaret. Neque vero offendatur vllus,
 separantibus nobis, quæ sunt in Servatore,
 significationes, idem existimans etiam
 in substantia ipsius nos facere. Vel vul-
 garibus vero quibusque admodum etiam
 patebit quomodo Dominus noster, magis-
 ter sit, & explanator his qui contendunt
 ad [pietatem] ac Dominus fervorum
 illorum, qui spiritum servitutis habent ad
 timorem: qui si proficiant, & ad sapien-
 tiam summo studio contendant, etiam
 hac digni habentur: Quoniam servus nescit,
 quid velit dominus ipsius, nec amplius autem
 permanet Dominus, factus illorum
 amicus, id quod ipse docet, cum adhuc
 servi erant ipsius auditores; dicens: Vos
 vocatis me magistrum, ac dominum, & bene
 dicitis, sum etenim; alibi verò: Posthac,
 non dico vos servos, quia servus nescit, quæ
 sit voluntas domini sui: sed dico vos amicos,
 quoniam permanistis mecum in omnibus tri-
 bulationibus meis. Qui ergo in timore vi-
 vunt, (quem exigit Deus à servis non
 bonis, vt legitur in Malachia, Si Do-
 minus ego sum, ubi est timor meus?) servi
 sunt Domini, qui illorum vocatur Ser-
 vator. Attamen nec his omnibus mani-

17h. 2. 14

Rom. 7.

Rom. 8. 15.

10. 15. 15.

10. 15. 13.

10. 15. 15.

Mal. 1. 6.

τῶ βασιλέως, καὶ προσάρομη εἰς τὸ τῶ ἑ-
 πὶς ἔχον τὸ διαδέξασθαι ἀπὸ τοῦ εἰς ἕνα λό-
 γου σαυτοῦ ἀμφότερα, καὶ τὰ ἑταίρια ἑα-
 ρίει π ὡς αὐτὸ δύο πινὼ ἀπαγγέλλεται, ἀλλ'
 ὡς αὐτὸ εἶνος. πεποίηκε γὰρ ὁ σωτὴρ τὰ ἀμφο-
 τερά ἐν, καὶ τὴν ἀπὸ χεῖρ ἡβὴ γινόμενὴν ἀμ-
 φοτέρων ἐν * εἰ αὐτῶ ἀπὸ πάντων ποιήσας. * καὶ ἑα-
 ἀμφοτέρων δὲ λέγω καὶ ἐπὶ ἡβὴ καὶ δευτέρων, * καὶ ἑα-
 εἶ ὡν ἀνακρέσσει τὸ ἀγία πνεῦμα ἢ ἑ-
 κείνου ψυχῆ, καὶ γέροντι ἕκαστος ἡβὴ σωζομέ-
 νων πνευματικῶν. ὡσαύτῃ δύο εἶσι πνευ ποιμα-
 τῶν αὐτοῦ ἀπὸ χεῖρ, ἀλλ' ὁ ὅσων αὐτῶν,
 ὡς προσήκουσιν, προσὼν ἡβὴ καὶ δευτέρων, ἀ-
 λογάστῃ δὲ. ἔτι καὶ βασιλευσίν οἱ καὶ λο-
 γικώτερον προσείηαι τῆ θεοσιβία. καὶ βασι-
 κλοῦν ἀποφοραὶ, ἢ τοῖς μισθώτερον καὶ ἀ-
 πορήτερον καὶ θεοπροπίερον βασιλευ-
 μῶν, ἢ ἀποδέτερον καὶ εἰποιμὴ ἀπὸ τοῦ
 μὴ τεθεωρηκότας τὰ ἕνα σαυτοῦ, καὶ τοῦ αὐτοῦ
 τῶ καὶ τῶ παύλο ἀποστα καὶ μὴ ἐλεπόμενα,
 ἕξω πῶντος ἀποστα λόγου γέροντων, βα-
 σιλευσίν ἀπὸ τῆς προσήκουσιν φύσεως
 τῶ μονοθῆος. τὸς δὲ μέγετα τῶ αὐτῶ ἀ-
 ποστα λόγου ἰφτακώτας, καὶ ἀπὸ τῆς ἀ-
 λογίας τῶν πεποικῆτα καὶ αὐτοῦ ἀπὸ λόγου
 βασιλευσίν, ἀπὸ τῆ χεῖρ βασιλευσίν *
 μηδὲς δὲ προσήκουσιν * δευτέρων ἡβὴ πῶ * καὶ ἑ-
 ἐν τῶ σαυτῆ ἑταίρια, οἰόμενος ἔ τῆ ἕτα
 σαυτῆ ἡμῶς ποιῆ. πῶν δὲ καὶ τῆς * τῶ * καὶ τῶ
 χεῖρ σαυτῆ, πῶς ἔστι διδάσκαλος καὶ σα-
 φωνίας ἡβὴ * σαυτῆ ἡβὴ * καὶ ἑ-
 ὁ κύριος ἡβὴ, καὶ κύριος δὴλων ἡβὴ ἑ-
 γόντων πῶντα δουλείας εἰς φίλον, προσή-
 κόντων, καὶ ἐπὶ τῶ σαυτῆ σαυτῆ, καὶ
 σαυτῆ ἀξιοῦντων. ἐπὶ ὁ δὲ ἕτος ἔστι οἶδα π
 διὰ ὁ κύριος αὐτῆ, ἢ μὴ καὶ κύριος γινόμε-
 νος αὐτῶ φίλος, καὶ αὐτῶ τῶ διδάσκει, ὅ-
 πῶ μὴ ἐπὶ δὴλοι ἀπὸ τῶν οἱ ἀπροσώτοι,
 φάσκων ὡμῶς φαντῆ με ὁ διδάσκαλος, ἔ ὁ κύ-
 ριος, καὶ καλῶς λέγω, εἰ μὴ γὰρ. ὅπῃ δὲ. ὅτι ἐπὶ
 ἡμῶς λέγω δὴλους, ὅπῃ ὁ δὴλος ἔστι οἶδα π
 ὁ δὴλος τῶ κύριος αὐτῆ, ἀλλ' ἐγὼ ἡμῶς
 φίλους λέγω, ὅπῃ δευτέρων καὶ μὴ ἐμοῦ
 ἐπὶ πῶν τῶ προσήκουσιν μῶ. οἱ δὲ τῶ φίλον
 εἶπῆτε, ὅν ἀπαμῆ ἀπὸ ἡβὴ ἢ καλῶν δὴ-
 λων ὁ θεός, ὡς ἀγνοοῦν ἐν τῶ μεγαχία.
 εἰ κύριος εἰμὲ ἐγὼ, πῶ ἔστι ὁ φίλος μῶ;
 δὴλοι τῶ δὴλοι κύριος τῶ σαυτῆ αὐτῶν κα-
 λουμένους. ἀλλὰ ἀλλ' ἔστι πῶντων ἢ σαυτῆ
 ἢ διὰ τῶ προσήκουσιν τῶ ἡβὴ: ὅπῃ ὁ πῶ. ἡβὴ

καὶ ἑα-
 τῶν

καὶ ἑ-
 τῶν

καὶ ἑ-
 τῶν

καὶ ἑ-
 τῶν

καὶ ἑ-
 τῶν

καὶ ἑ-
 τῶν

καὶ ἑ-
 τῶν

καὶ ἑ-
 τῶν

μὲν εἶ οὐ, ἐγὼ σήμερον γεννητὸς σε, λέγει· ἡ
 πατρὶς αὐτοῦ ἡσυχία· ἢ ἀεὶ ἔστι ὁ σήμε-
 ρον, ὅτε ἐν τῷ ἰσάμειον θεοῦ, ἐγὼ δὲ ἡμέ-
 ραν ὅτι σήμερον πατρὶς, ἀλλ' ὁ συμπληρωτικῶν
 τῆ ἀληθείας ἐκείνου αὐτὸς ζῶν, ἢ ἕως ἡμε-
 ρῆτος, ἡμέρα ἔστιν αὐτοῦ σήμερον, ἐν ἡ γα-
 λησίαι ὁ υἱός. ὁ ἄρχος ἡμετέρας αὐτὸς ἕως ἕχ
 διελευθερώσει, ὡς σήμερον τῆς ἡμέρας· ὡς ἐπι-
 πτόν τῆς εἰρημίας πᾶσι ἔστιν ὁ υἱός ἀληθινή ἀμ-
 πτερός· τῆτο ἡ δόξα ἐστὶν τοῖς σωματικῶν ἀξίως B
 ἡμετέρας πνευματικῆς το· οἶνος διφρασίης καρδίαι
 ἀνθρώπων, εἰ γὰρ ἡ καρδία ὁ ἀφρονισμὸν
 ἔστι· ὁ δὲ διφρασίον αὐτοῦ ὁ ποιημάτων ἔστι
 λόγος, ἐστὶν ἀπὸ τῆ ἀφρονισμῶν, καὶ ἐν-
 θουσιᾶν ποιῶν, καὶ μετὰ μὲν αὐτοῦ ἀλό-
 γιστον, ἀλλὰ θεῶν, ἢ ὁμοῦ καὶ ἰωσήφ
 πῶς ἀδελφῶς μετὰ τὸν ποῖ, ἀλλότῳ ὁ ἦν
 διφρασίοντα καρδίαι ἀφρονισμῶν οἶνον φέρων
 ἀμπελὸς ἔστιν ἀληθινή. ἔστι τῆτο ἀληθινή,
 ἔπι ἐόπης ἐξ ἑαυτῆς ἀληθείας, καὶ κλήματα C
 τῆς μαθητῆς, μιμητῆς αὐτοῦ, ἐκ αὐτοῦ καρ-
 ποφορήσας πᾶσι ἀληθείας· ἔργον ἡ ἀφρονισμῶν
 ἀφρονισμῶν ἀπὸ καὶ ἀμπελῶν, ἐπὶ ἡ μόνον
 ἀμπελὸς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸς ζωῆς ἐναὶ φησιν· ὅ-
 τε ἡ μὴ ποτὶ ἀσπὴ ὁ ἀπὸς βίβη, καὶ ἔργον
 ποῖ, καὶ ἐπιεζῶν λέγειται καρδίαι ἀφρονισμῶν,
 ὁ ἡ οἶνος ἰδὲ καὶ διφρασίη ὁ ἀφρονισμῶν· ἕως τῆ
 μὲν ἡδὲ καὶ μετὰ τῆ, ζωῆς ἀφρονισμῶν τῶν
 μετὰ τῆτον, καὶ ἀφρονισμῶν, ὅτε ἔστι τῆς
 ζωῆς, ὅτε ἀφρονισμῶν ἀφρονισμῶν λέγειται τῆς D
 ἀμπελῶν· καὶ ἀφρονισμῶν, καὶ ἐνθουσιᾶν ποι-
 ῶντα, ἀπὸ τῆτον καὶ μετὰ τῆτον ἀφρονισμῶν κα-
 τὰ φύσιν τῆ καὶ ἐκείνου ἀφρονισμῶν, καὶ ἡ μόν-
 τον βίβησας, ἀλλὰ καὶ τῆτον ποιῶν, ἔστιν
 ἀπὸ τῆ ἀφρονισμῶν ἀμπελῶν ἐργον οἶνος κα-
 λούμενα· ὡς τῆς * ὁ πᾶσι ἀφρονισμῶν καὶ
 ἐξ αὐτοῦ ἐν τῆ ἀφρονισμῶν ἀφρονισμῶν, ἔτε-
 ρος ἔστι ὁ ἀφρονισμῶν ἐπὶ τῆ ἀφρονισμῶν
 καὶ τῆς ἀφρονισμῶν, καὶ ἔστι ὁ ἐξ αὐτοῦ, ἐκ ὁ αὐ-
 τῆς πᾶσι καὶ τῆς τῆς ἀφρονισμῶν τῆς ἀφρονισμῶν E
 ἀφρονισμῶν ἐν πολλοῖς εἰδοῖς ἀφρονισμῶν ἀφρονισμῶν
 εἶναι π ἀφρονισμῶν αὐτῶν, καὶ ἀφρονισμῶν, καὶ τῆ-
 τον, καὶ τῆ καὶ ἀφρονισμῶν, ἕως ἐξ αὐτοῦ· καὶ ὁ μὲν
 ἀφρονισμῶν εἶπῆς ἡ ἀφρονισμῶν, καὶ ποῖον τὸ ἀφρονισμῶν
 ἐν, καὶ ἔπι ἡ ἀφρονισμῶν ὁ ἀφρονισμῶν, καὶ ἕως
 μέγῃ τῆ ἀφρονισμῶν ἀφρονισμῶν, ἡ πᾶσι ἡ ἀφ-
 ρονισμῶν, ἀλλὰ ὡς τῆ τῆς ἡμετέρας ἔστι φόν-
 ον· ἔστιν δὲ καὶ ἀφρονισμῶν τῆ εἰς ὅν τῆτον
 ὡς οἶοι τῆ ἐστὶν ἀφρονισμῶν· οἶοι τῆς θεοῦ

festē Filij nobilitas declaratur, sed tum,
 cum: Filius meus es tu, ego hodie genui te, *Psalm. 7.*
 dicitur ad illum à Deo, cui semper est
 hodie, neque enim est vespera Dei, ne-
 que mane, meo quidem iudicio, sed tem-
 pus (vt ita dicam) simul se extendens
 cum illa ipsius ingenita, & sempiterna
 vitā ipsi dies est hodie, in qua genitus est
 Filius; sic non invento originis ipsius
 principio, sicut neque diei. Insuper ad-
 dendum est his quæ diximus, quomodo
 Filius sit vitis vera. Ac profecto hoc per-
 spicuum erit ijs, qui vt dignum est pro-
 phetica gratia, intelligunt illud: *Vinum* *Psalm. 103.*
latificat cor hominis, nam si cor pars
15.
algentium ea est quæ cogitatione versat
 & agitatur, ipsumque latificat ratio, ma-
 xime potabilis, abducens à rebus huma-
 nis, & furere faciens, & ebrium esse
 ebrietate, non ea quidem quæ est aliena
 à ratione; sed divina, qua etiam Ioseph
 fratres, vt puto, ebrios facit; merito is
 qui vinum cor latificans affert, est vitis
 vera: ob hanc causam vera, quod race-
 mos habeat veritatem, & palmites Dis-
 cipulos, sui imitatores, & ipsos fructifi-
 cantes veritatem. Difficile autem est dif-
 ferentiam proponere panis, & vitis, quan-
 doquidem non vitem tantum, sed etiam
 panem vitæ seipsam appellat. Proinde
 vide ne forte quemadmodum panis nu-
 trit, & cor roborat, confirmare cor ho-
 minis dictus, & vinum latificat diffundens
 animum atque exhilarans, sic disciplinæ
 morales, [evangelicas intelligo docen-
 tes operari,] quæ vitam acquirunt eas ad-
 ducunt atque operanti, panis quidem
 sint vitæ, non tamen fructus vitis dican-
 tur; theoremata vero arcana, & mysti-
 ca, latificantia, atque numine animum
 afflantia, quæ ingenerantur in ijs qui
 oblectantur in Domino, non solum nu-
 triti, verumetiam oblectari desiderantes,
 vinum vocentur à vera vite pervenien-
 tia. Ad hæc [elaborandum nobis est]
 quonam pacto primus, & ultimus
 in Apocalypsi inscriptus est. Diver-
 sus, in quantum primus est, exis-
 tens ab a, idest principio, & in
 quantum est ultimus, non idem exis-
 tens cum ω, idest fine. Opinor ita-
 que, cum animalia quæ rationem par-
 ticipant diversarum sint specierum, aliud
 inter ipsa esse primum, aliud secundum,
 aliud tertium, & sic deinceps vsque ad
 ultimum; quorum sane quodnam sit pri-
 mum, & secundum, & tertium, & sic vs-
 que ad ultimum accurate dicere humani
 non admodum ingenij est, sed ejus quod
 naturam superet nostram. Conabimur
 tamen quæ ad hujus considerationis de-
 nostra afferre in medium, atque elo-

clarationem pertinere videbuntur pro virili

qui. Sunt quidam Dij, quorum Deus A
 Deus est, ut Prophetia loquuntur: Con-
 fitemini Deo Deorum: & Deus Deorum Do-
 minus locutus est, & vocavit terram: Deus
 autem, ut Evangelium tradit, non mor-
 tuorum Deus est, sed viventium. Vnde
 vivent s etiam Dij sunt, quorum Deus,
 Deus est. Quin etiam scribente ad Co-
 rinthios Apostolo juxta propheticas vo-
 ces: Quemadmodum sunt Dij multi, & do-
 mini multi, nomen Deorum interpretati
 sumus, tanquam existant. Sunt vero
 etiam alij prater Deos, quorum Deus B
 est Deus, qui vocantur Throni; & alij
 qui dicuntur Principatus; rursus prater
 hos alij qui dicuntur Dominationes, &
 Potestates. Dicente autem Paulo: Super
 omne nomen, quod nominatur non solum in
 seculo hoc, verum etiam in futuro, crede-
 re debemus alia esse etiam, prater hanc,
 rationalia, quorum vocabula haud ita
 familiariter nobis sint in usu, quorum
 unum quoddam genus Saba vocabat He-
 braus, ob eam causam dicens nomen
 formatum fuisse Sabaoth, qui princeps
 hujus ordinis esset, nec diversus a Deo. C
 Prater hanc omnia est mortale rationale
 ipse homo. Univerforum ergo Deus,
 genus primum quoddam rationale, quod
 cateris honore excelleret, fecit; quod
 mea sententia eos complectatur, qui vo-
 cantur Dij; alterum in praesentia vocen-
 tur Throni; tertium vero Principatus
 sine diffidio. Sic autem rationali ad vl-
 timum rationale descendendum est, quod
 non aliud fortasse fuerit, quam homo.
 Servator igitur divinius multo quam
 Paulus, factus est omnibus omnia, ut
 omnes vel lucificaret, vel perficeret: &
 manifeste homo hominibus, Angelis An-
 gelis factus est. Cumque fidelium nemo
 ambigat hominem eum fuisse, Angelum
 etiam eum fuisse inducamur ad creden-
 dum, servantes Angelorum apparitiones,
 & verba, quando potestatem eum
 apparet Angelorum habere: in quibus-
 dam Scripturae locis Angelis loquenti-
 bus; veluti illo in loco: Visus est Angelus
 domini in flamma ignis de medio rubi,
 & dixit: Ego sum Deus Abraham, & Isaac,
 & Jacob. Quin etiam Esaias dicit: Vocabi-
 tur nomen eius magni consilij Angelus. Pri-
 mus ergo, & ultimus est Servator, non
 quod non sit etiam media, sed idcirco
 duorum extremorum vocabulo gaudet,
 ut declaret se omnia fuisse. Inspice vero
 virum homo sit ultimum rationale; an
 ea quae vocantur subterranea, quorum
 de numero sunt Daemones, vel omnes,
 vel aliqui. Inquirenda sunt & illa, quae
 Servator se factum per Prophetam Da-

vid. inquit: Et factus sum sicut homo sine adjutorio inter mortuos liber; sicut plus
 habens
 αν ο θεος θεος εστιν, ως α προσφητη φασι.
 ελεμελωσηθε πας θεος ηβ θεων, η θεος θεων
 ελθουσι κυριος, και εκλησει τω γλω. θεος
 δε εστι ο βιαηγελιος ουκ εστι νεκρος, αλλα ζων-
 των. ζωντας δε και οι θεοι αν ο θεος θεος
 εστι, και ο αποστολος δε γραφων εν τη ποσει
 κριστους, ααπερ εισι θεοι πολλοι, η κυριοι
 πολλοι, και ο προσφητικα, ο ηβ θεων ελε-
 λωμελω ονομα ως τυχεδοντων. εισι δε πα-
 ρα τους θεους αν ο θεος θεος εστιν επεσοι πτες
 οι κληθεται θεοι, ε αλλοι λεγομενοι δε-
 ραι, κυριωτικες τε, και ελεσοι αρα τες
 αλλοι. δε δε το κωπερ πρω ονομα ονομα-
 ζεωμενοι, α μιον εν τετα πας αωνι, αλλα
 η εν πας μωμονι, η αλλα αρα αωπα η πρω
 σωητως ημιν ονομα ζεωμενα δε περιην εβ
 λο-
 γικα. αν εν η γηος εκ αλη (ακα) εθεατος, πα-
 ρα ερηματωδ τον θεαωθ δεζοντα εκειτων
 τυχεδοντα, εη επεσοι τω θεου, και εβτι πα-
 σι θητων λογικων ο ανθεσπος. ο ζωντω ηβ ο-
 λων θεος προσφητι τη ημη ηβος λογικων πε-
 πινκεν, οαφ ομω πας εκλημενος θεος, και
 δευτερον εβτι τω αφροντος καλειστωε, θεο-
 νοι, η τελων κωεις δεζοντας δεζαι. επο
 δε τω λογικα καταπατοι εβτι ερατων λογικων,
 ταχα ουκ αλλο η τω ανθεσπου τυχεδον. ο
 ζωντω σωτηρ ηεπεσοι πολλω η παντος ζερονε
 τοις πασι πρωτα, ηα πρωτα η κερδιση, η
 πεληση, ε θεαος ζερονε ανθεσπος αν-
 θεσπος, και αηγελιος αφηλος. και αρα μω
 τη ανθεσπον αυτον ζερονετω εδεις ηβ πιπι-
 εδωκτων δεζαε. αρα δε το αφηλον, πιτω-
 λωα τηρωντας τω ηβ αφηλων εβιφαειας και
 λογους, επε της ηβ αφηλων εζουσις φαμεται,
 εν πασι τοτοις της γραφης αφηλων λεροντων,
 ααπερ εβτι τω. αρα αν αφηλος κυριος εν πυει
 φλογος εαου, η εβτι, εηω θεος αθεααμ,
 η ιακα, η ιακωβ. αλλα η ο ηβιας φοι-
 καλιστα η ονομα αυτω μεγαλης ουλης αφ-
 ηλος. προσφητος ου και ερατος ο σωτηρ εη εβ
 η τα μεταζω, αλλα ηβ ακρων, ηα δυλωθη
 εβτι τα πρωτα ζερονε ανθε. εβτισην δε πο-
 τεσοι ανθεσπος εβτι ο ερατων η τα εκλημενα
 καταρανα, αν εισι η οι δεαμνες, ητοι παν-
 τες, η πτες. ζητητοι τα εις α και *
 τα ηκωμενος ο σωτηρ δεζα τω προσφητη δε-
 ειδ φσι. η ερημητω ανθε ανθεσπος αβου-
 δηος εν νεκροις ηβ δεθεος. ααπερ πλεον εραων

vid. inquit: Et factus sum sicut homo sine adjutorio inter mortuos liber; sicut plus habens

Psalm. 135.
 Psalm. 47.
 1.
 1. Cor. 8. 5.
 Eph. 1. 21.
 Exod. 3. 2.
 Esa. 9. 6.

B
 C
 D
 E

πρὸς αὐθιγὰς καὶ πρὸς τὴν ἀνάστασιν ἡμε-
 ραν, καὶ κατὰ τὴν ἰσχυρίαν ἐν τῷ κόσμῳ βίον,
 ὅπως ἐν νεκροῖς καὶ μόνος ἐκείνῳ ἡβήσῃ,
 οὐκ ἐγκαταλείψεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς τὴν ἀ-
 δίαν· ὅπως ἰδὼν αὐτὸν πρῶτος καὶ ἕχατος· εἰ δὲ
 ἔστι γράμματα θεῶν, ὡσαύτως ἔστιν, ἅπερ αἰνα-
 γηνάσκοντες οἱ ἀγγελοὶ φασὶν ἀνεγνωκέναι· ὅτι ἐν
 τῷ πλάσι τῶ ἰσοκνοῦ, τὰ στοιχία εὐφρα-
 νία δι' αὐτὸν τὰ ἕξαινα ἀναγνωσκῶν, αἱ ἐννοιαὶ
 τυφλάσων, καὶ ἀνεκρινάτιζοίμαί εἰς ἀλφα, &
 τὰ ἕξαινα, μέγερ τῶ α, τὸ ἕξαινα τῶ θεῷ· παλιν B
 δι' ἀρχῆ καὶ τέλος ὁ αὐτός, ἀλλ' ἡ καὶ τὸ πρῶ-
 τῆς ἰσοκνοῦ ὁ αὐτός· ἀρχὴ γάρ, ὡς ἐν ταῖς προ-
 μίας μαμαδουκιδίῳ, κατὰ ἑξαινα τυφλάσιν,
 ἔστι γράμματα γουῦ· ὁ θεὸς ἐκείνῳ με ἀρ-
 χῆν ὁδὸν αὐτῶ εἰς ἔργα αὐτῶ· κατὰ δὲ, ἰσο-
 κνοῦ ἔστιν, οὐκ ἐστὶν ἀρχὴ, ἐν ἀρχῇ γάρ ἦν ὁ
 λόγος· ἡμεῖς αἱ ἐννοιαὶ αὐτῶ ἔχουσι ἀρ-
 χῆν, καὶ δὲ τὸ ἕξαινα τῶ ἀρχῆν, καὶ
 πέσον, καὶ ὅπως μέγερ τῶ αὐτός· ὡσαύτως ἔλεγε,
 ἀρχὴ εἰμι κατὰ ἑξαινα εἰμι· δὲ τῶ δὲ, εἰ
 ἔγω τυφλὸς, κατὰ ἀεσάτις εἰμι, & τῶ τῶ
 κατὰ ἑξαινα, ἐπεὶ ὁ γάρ, ἐν αὐτῶ τῶ ἦν· καὶ
 εἰ τὸ ἕξαινα βαστάζον τὴν νοῦν τῶ γράμμα-
 ὅρα, τὰ γὰρ ἑξαινα πολλὰ τῶ τῶ καὶ τὸ
 τέλος, οὐκ οἶμαι γάρ εἰ πῶτα· ἑξαινα ἔστιν δὲ ἡ
 ἀρχὴ καὶ τέλος δικῆ καὶ πῶ πῶ καὶ ὡς ἐπὶ
 ἑξαινα λέγεσθαι, ὡς ἀρχὴ εἰκίας ὁ ἐ-
 κείνῳ, καὶ τέλος ἡ ἐξαινα· καὶ ἐφαρμύσον
 γὰρ ἑξαινα τῶ ἀποστολικῶν ἑξαινα λῆθον τὴν γὰρ
 ἡμεῖς ἀρχὴν πῶτα σῶμα τῶ σῶμα τῶ τῶ πα-
 ραδῆγμα τῶ πῶτα γὰρ καὶ ἐν πῶτα ἑξαινα ὁ
 μονοκνοῦ, ὡς μὲρ ἀρχὴ ἐν τῶ ἀείλινθεν ἀ-
 θεῶτα· ὡς ἡ τέλος ἐν τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ
 ἀρχὴν ἀναδόντι τυφλάσων, καὶ ἐν τῶς με-
 ξαινα, ἡ ὡς μὲρ ἀρχὴ ἐν ἀδάμ· ὡς δὲ τέλος
 ἐν τῶ ἐξαινα, καὶ τῶ ἐξαινα, ὁ ἕξαινα
 ἀδάμ εἰς πῶτα ἑξαινα· πῶτα τῶ τῶ
 ἑξαινα ἐφαρμύσι καὶ τῶ ἀποστολικῶν τῶ
 ἕξαινα· τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ τῶ
 ἕξαινα καὶ ἕξαινα, καὶ τῶ ἀρχὴ καὶ τέλος,
 ὅπου μὲρ εἰς εἰδὴ λογικῶν αἰνῆ ἑξαινα, ὅπου ἡ
 εἰς ἑξαινα ἕξαινα τῶ ἕξαινα τῶ τῶ, ἡν
 λόγον, καὶ ἕξαινα πῶτα ἑξαινα ἕξαινα καὶ
 ἀρχὴ, καὶ ἕξαινα καὶ τέλος, ἡν ἡ καὶ τῶ α
 καὶ τῶ α· οὐκ ἀδύνατον οὐδὲ τῶ ἕξαινα καὶ
 καὶ μὲρ τῶ νεκρὸς ἕξαινα εἰς πῶτα αἰνῶν τῶ αἰνῶ-

A habens in hominibus, quia natus sit ex
 virgine, & ob reliquam vitam, supra
 vulgi opinionem, & admirabiliter tran-
 factam, ita inter mortuos non dereli-
 cta est anima eius in infernum, eo quod
 illic solus fuerit liber. Atque hunc qui-
 dem in modum primus est, & vltimus.
 Quod si sunt litera Dei (vt certe sunt)
 quas Sancti legentes ea se dicunt legere,
 quae sint in tabulis caeli, elementa illa,
 per quae legenda sunt caelestia, notiones
 sunt, in minutas partes diuisa, nempe
 in α, & quae sequuntur, vsque ad ω, de
 filio Dei. Rursus idem Dei Filius princi-
 pium est, & finis. Sed secundum signi-
 ficationes non est idem. Nam princi-
 pium cum sit, quatenus sapientia est, vt
 in Proverbis didicimus, nam scriptum
 est: *Deus creauit me principium viarum*
suarum ad opera eius, quatenus Verbum
 est, non est principium, quia in princi-
 pio erat Verbum. Igitur significationes
 ejus continent principium, & secundum
 quiddam, & tertium, praeter principium,
 & sic vsque ad finem: tanquam si dice-
 ret, Principium sum, quatenus sapientia
 sum; secundum autem, si forte sic
 contingeret dici, in quantum sum invi-
 sibilis: tertium, in quantum vita: quon-
 iam quod factum est, in ipso vita erat.
 Quod si quis Scripturarum sensum inuesti-
 gans, idoneus est eum assequi, is qui-
 dem fortasse inueniet pleraque, quae ad
 ordinem pertineant, atque finem ipsum,
 omnia autem non arbitror illum inuen-
 turum: apertius autem principium, ac
 finis secundum communem loquendi
 consuetudinem, de re continua, & vni-
 ta dici videntur: vt domus principium
 est fundamentum, & finis fastigium. Et
 sane summo angulari lapide existente
 Christo, toti corpori vnito eorum, qui
 seruantur, adaptandum est exemplum
 hoc, omnia enim & in omnibus est
 Christus vnigenitus, qui vt principium
 in eo est homine, quem assumpsit, vt
 finis autem in vltimo, sanctorum scilicet,
 etiam in his qui sunt in medio existens.
 Est etiam Christus, vt principium qui-
 dem, in Adam, vt finis autem, in ad-
 ventu suo. Iuxta illud: *Vltimus Adam* 1. cor. 15.
in spiritum viuificantem. Veruntamen hoc
 dictum congruet etiam explicationi ha-
 rum vocum, primus, & vltimus. Cate-
 rum si obserauerimus, quae superius à
 nobis dicta fuere de vocabulis primi, &
 vltimi, vbi tum ad species rationalium,
 tum ad filij Dei diuersas appellationes,
 & significationes, orationem retulimus,

Prout 2. 28.

1. cor. 15. 45.

1. cor. 1. 17. 18.

habemus etiam differentiam primi, & principij, & vltimi, & finis, quin etiam
 ejus, quod esse dicitur α, & ω: sed neque obscurum est, quomodo Christus di-
 catur vivens, & mortuus, immo post hanc vocem mortuus, vivens in secula
 Pars II. E

secularum. Quoniam enim non juuabamur à præcedenti ipsius vita, peccato obnoxij, descendit ipse ad mortalitatem nostram; vt nos ipsius Iesu peccato mortui mortificationem circumferentes, ordine capere possimus eam, quæ post mortificationem ipsius extitit, vitam in secula seculorum. Nam qui semper Iesu mortificationem in suo corpore circumferunt, etiam ipsam Iesu vitam habituri sunt in corporibus ipsorum clare apparentem, & hæc quidem ipse de seipso in libris Testamenti Noui enuntiavit. Apud Esaiam autem suum ipsius os à Patre positum esse dixit, veluti gladium acutum, & se absconditum fuisse sub umbra manus ipsius, assimilatum interim sagittæ electæ, & in Patris pharetra absconditum: seruum Dei vniuersorum ab ipso vocatum, & Israëllem, & lucem gentium. Gladius itaque acutus est os filij Dei, quoniam *Vivus est sermo Dei, & efficax, & penetrantior quovis gladio utrinque incidente, & perstringens usque ad divisionem animæ simul, ac spiritus, compagumque & medullarum, & discretor cogitationum, & notionum cordis; præfertim cum venerit, non vt mittat pacem super terram, hoc est in res corporeas, & sensibiles, sed gladium, & vt discindat perniciosam, vt ita loquar, corporis amicitiam, & animæ, quo anima permittens seipsam spiritui, qui militat adversus carnem, amicitiam cum Deo ineat; gladium inquam eum, qui, vt gladium acutum, habuit os iuxta propheticum sermonem. Quinetiam inspicens aliquis tot divino faucibus, non secus atque erat illa, quæ in Cantico Canticorum se hoc passam fatebatur, inquit: Amore vulnerata ego sum; is profecto non aliam inventurus est sagittam tam multorum animas amore Dei vulnerantem, quam eum, qui dicit: Posuit me sicut sagittam electam. Ad hæc quisquis intellexerit, quonam pacto Iesus factus sit Discipulis, non tanquam recumbat, sed tanquam ministrans, cum Filius Dei existens, pro liberandis ijs qui peccato serviebant, formam servi sumpsit; non ignorabit quomodo ad ipsum Pater dicat: *Servus meus es tu, ac mox: Magnum tibi est, vt voceris servus meus.* Nam nobis audendum est dicere, maiorem, divinioremque, atque vere secundum imaginem Patris, Christi bonitatem apparere, quando *Humilem præbuit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, quam, si rapinam arbitratu fuisset esse se aequalem**

3. Cor. 4. 10.

1. Cor. 13. 2.

Heb. 4. 12.

Mat. 10. 34.

Cant. 2. 5.

1. Cor. 13. 2.

Phil. 2. 6. 8.

Αἰών· ἐπὶ γὰρ οὐκ ἀφελήθη δὸν τῆς ποσει-
 ρουμῆς ζωῆς αὐτῷ, ἡμῶντοι ἐν ἀμάρτια,
 κατέβη ἐπὶ τὴν νεκρότητα ἡμῶν, ἵνα δόξου-
 θῆναι αὐτῷ τῇ ἀμάρτια τὴν νεκρωσὶν ἢ ἰσοῦ
 ἐν τῷ σώματι περιεργεῖται, τὴν μὲν τὴν νεκρό-
 τητά ζωῆν αὐτῷ εἰς τὸν αἰῶνα τῷ αἰῶνα παρῆ
 γρησάται διευηγήσασθαι· οἱ γὰρ ἢ νεκρωσὶν τῷ ἰ-
 σοῦ ἐν τῷ σώματι πῶποτε περιεργεῖται, καὶ
 τὴν ζωῆν τῷ ἰσοῦ ἔχουσιν ἐν τοῖς σώματι αὐ-
 τῶν φανεροῦνται, καὶ ταῦτα μὲν δὸν τῷ τῆς
 χριστῆς ἀφελῆται ἐκείνων ἐλάγητο ἑαυτῷ
 ἑαυτῷ· ἐν ᾧ ἢ κατὰ ἔφασκεν ἑαυτῷ τῷ
 πατρὶ περιεργεῖται αὐτῷ τῷ σώματι ὡς μαχίρα
 ὄξυς, καὶ κερύθρηται ἑαυτῷ τὴν οὐρανῶν τῆς
 χριστῆς αὐτῷ, ἐκείν ἐκλεκτῷ ὁμοιωμῆτος, καὶ
 ἐν τῇ φαρύγγι τῷ πατρὶ κερύθρητος, δὲ-
 λος τῷ θεῷ ἢ ἑλόν ἑαυτῷ κερύθρητος,
 καὶ ἰσραὴλ, καὶ φῶς ἰσραὴλ· μαχίρα μὲν οὐκ
 ἔξῃ ἐστὶ τῷ σώματι ἢ ἡμῶν θεῷ, ἐπὶ ζῶν τῷ
 χριστῷ ὁ λόγος τῷ θεῷ, καὶ ἐνεργῆς, καὶ ἐμῶν-
 εῶς ἑαυτῷ καὶ μαχίρα δίστομον, καὶ δι-
 κερύθρητος ἀρετῆ μελέτης ψυχῆς καὶ πνεύματος,
 ἀρῆται τῷ καὶ μελέτης, καὶ κερύθρητος ἐνεργῆτος
 καὶ ἐνοιαῖν κερύθρητος, ἀλλοῖς τῷ καὶ ἐλθῶν οὐκ
 εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν, ποτιεῖται ἐπὶ τῷ σαμα-
 ρίτι καὶ ἀσθητῶν βόθρῳ, ἀλλὰ μαχίρα, καὶ
 ἀφελῆται τὴν τὴν ἑαυτῷ ἑαυτῷ, ἐπὶ τῷ
 φιλίας ψυχῆς καὶ σώματος, ἢ ἢ ψυχῆ ἐπὶ
 διδῶσα αὐτῷ τῷ φραβουμῆ καὶ τῆς Γραφῆς
 πρὸς πατέρα, φιλιαδῆ τῷ θεῷ, μαχίρα, ἢ
 ὡς μαχίρα ὄξυς καὶ ἑαυτῷ ἑαυτῷ ἑαυτῷ ἑαυτῷ
 ἑαυτῷ τῷ σώματι· ἀλλὰ καὶ ἐλέπων ποσῶτος π-
 ρωμῆτος τῇ θεῷ ἀγάπη, ὁμοίως τῇ ἀμωρογῆ-
 σῃ τῷ πρὸς πεπονηταί ἐν τῷ ἑαυτῷ τῷ ἑαυτῷ
 ἀφελῆται τῷ πρὸς φραβουμῆ ἀγάπη ἑαυτῷ, ὁ πρὸς ἑαυτῷ
 ἑαυτῷ ἑαυτῷ τῷ ἑαυτῷ εἰς ἀγάπην θεῷ
 ψυχῆς οὐκ ἄλλο ἢ ἀφελῆται, ἢ τῷ εἰπόντι· ἐ-
 κεί με ὡς ἑαυτῷ ἐκλεκτῷ· ἐπὶ ἢ πᾶς ὁ συ-
 νειὶς πᾶς τῷ μαχίρα φραβουμῆ οἱ ἰσοῦς γρη-
 νῆται ἑαυτῷ ὡς ὁ ἀκακίητος, ἀλλὰ ὡς ὁ ἀφελῆ-
 τῶν, μερῶν δούλων ὁ υἱὸς τῷ θεῷ ἑαυτῷ ἑ-
 λθῶντος τῷ δουλοσύμῶν τῇ ἀμάρτια γα-
 βῶν, οὐκ ἀγνοῖται ἵνα ἑαυτῷ ὁ πατὴρ φρο-
 σῶς αὐτῷ τῷ· δούλος μὲν εἶμι· καὶ μὴ
 ὄξυς· μέγα οὐκ ἐστὶ τῷ κερύθρηται οἱ παι-
 δῶν καὶ ἑαυτῷ τῷ εἰπῶν πλείονα, καὶ
 ἑαυτῷ τῷ ἑαυτῷ, καὶ ὁμῶν καὶ εἰκόνα τῷ πατρὶ ἢ
 ἀγαθότητα φανεραῖ τῷ χριστῷ, ὅτι ἑαυτῷ
 ἑαυτῷ τῷ ἑαυτῷ, ἡμῶντος ὁμοίως μελέτη θανάτου,
 ἑαυτῷ ἢ ἑαυτῷ, ἢ εἰ ἀρπαγῶν ἡγήσατο ὁ
 ἑαυτῷ τῷ θεῷ, καὶ μὴ ἐλαθῆναι ἐπὶ τῷ τῷ ἑαυτῷ

σωτηρία ἡμεῶν δι' αὐτοῦ. ἵνα τὸ δοῦναι ἡμῶν
 ἑσθλας μέγα δῶρον ἰληφέναι ἀπὸ τοῦ πατρὸς
 τοῦ ὄντος διδωλὸν κέναι ἡμῶν. καὶ ὅτις μου ἔσται μοι
 ἔσθλα. καὶ εἰπέ μοι, μέγα σοὶ ἐστὶ τὸ κληθῆναι σε
 πατέρα μου. μή ἡρώδης γὰρ δούλος, ἢ ἀνὴρ ἔστι
 τὰς φυλάδας Ἰσραὴλ, ἐδὲ τὸ ἔλασπεν Ἰσραὴλ
 ἐπέστειλεν, ἀλλ' ἐστὶν γὰρ ἐκ τῶν εἰς Φῶς ἐστῶν. ἵνα
 εἰς σωτηρίαν ἕως ἡμεῶν τῆς γῆς. καὶ μετῴν
 γὰρ ὁ δίδων αὐτὸν ἡμεῶν, εἰ καὶ μέγα δῶρον
 πατρὸς ἐστὶ τὸ κληθῆναι, συγκρίσει ἀρνίον ἀ-
 κήκευ καὶ ἀρνίον. ὡς γὰρ ἀρνίον ἀκήκευ γα-
 ῖν ἡμεῶν ἀγνόνον τὸ θύεσθαι ὁ ἀμνὸς τῆς θύης,
 ἵνα ἀρῇ τὸν ἀμνόνον τῆς κόσμου, ὁ πᾶσι τῶ
 λόγου χορηγός, ἀμνοειδὲς ἀμνὸν ἐνάποιον τῶ
 κλέσθαι ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅπως ὁ θανάτου αὐτοῦ ἡ-
 μῶν πῶτερον κερταίον, ἀναδιδομένη ἔσται
 φαρμακὸν ἐπὶ τὰς ἀνομιὰς ἐσθλας, καὶ
 τὸν ἡμεῶν ἀναδιδομένη τὸν ἀλθινοῦ
 ἀμνόνον. ἀπονήσκει γὰρ ὁ θάνατος τῶ
 πᾶσι πολεμίας ὅτι τῶ ἀνθρώπων ἡμεῶν ποιοί-
 κε διωκόμεν, καὶ ἐξελθόντες τὸ ἐκείνη τῶ
 πειθόμενοι ζῆλον τῶ ἀμνόνον ἀφ' αὐτοῦ διωκόμεν.
 ἐπὶ δὲ ἕως πᾶσι ἐξῆρος αὐτοῦ κερταίον, καὶ
 τελευτῶν γὰρ ὁ θάνατος, ἀρῇ τὸν ἀμνόνον,
 ἵνα ὁ πᾶσι ἡμεῶν κλέσθαι ἀμνόνον κόσμος. ἵνα
 τῶ ὁ ἰωάννης δέχεται αὐτὸν φωνῶν. ἵνα ὁ ἀμ-
 νὸς τῆς θύης, ὁ ἀρῇ τὸν ἀμνόνον τῆς κόσμου.
 ἵνα ὁ μόνον μὲν ἀρῇ, ἵνα δὲ καὶ ἀρῇ ἡμεῶν,
 καὶ ἵνα ὁ ἀρῇ μὲν, ἵνα ὁ καὶ ἀρῇ, ἐπὶ ὅτι γὰρ
 ἀρῇ ἐσθλα ἀπὸ ἐκείνου τῶ ἐν τῶ κόσ-
 μῳ, ὡς ἀπὸ πῶτος τῆς κόσμου ἀφ' ἐκεῖ ὁ ἀ-
 μνόνον, καὶ πᾶσι ἐπιμὸν βασιλείαν ὅτι πα-
 τεῖ ὁ σωτὴρ, ὅτι μὴ ἐστὶ μὴδὲ τὸν τυχόντων
 ἀμνόνον κερταίον ὁ ἑσθλα βασιλεί-
 ας, καὶ πάλιν ἐπιδοχόντων τὰ πᾶσι τῶ θύ-
 ἐν ὅλη ἐσθλα καὶ πᾶσι, ὅτι πᾶσι τῶ, ἵνα
 ἡμεῶν ὁ θύς τὰ πᾶσι ἐν πᾶσι. ἀλλὰ καὶ
 ἀρῇ πᾶσι τῶ καὶ λέγεται ὅτι ἰωάννης ἐρχό-
 μενος, ἵνα πᾶσι αὐτοῦ γαῖνόμενος, καὶ πᾶσι
 αὐτοῦ ἵνα, ἵνα διδοχόντων καὶ τῶ ἀνθρώπων τῶ
 ἵνα τῶ θύς, τῶ τῶ θύς αὐτοῦ ἀμνοειδὲς
 μόνον, κερταίον ἐστὶ τῶ ἐκ μόνον ἡμε-
 σίας ἐν πᾶσι ἀνθρώπων φωνῶν ὁ βαπτίσης ὅτι
 ἐκ ἡμεῶν. πᾶσι δὲ ἐκ ἡμεῶν ὁ σκικτήσας ἐν ἀ-
 γνόνον ἐπὶ ἐρέσας τυχόντων ἐν τῶ κοιλία τῶ
 ἐλιστάσει, ὅτι ἐρχομεν ἡμεῶν ὁ ἀμνοειδὲς τῶ
 μαρίας ἐκ τῶ ἵνα τῶ καὶ τῶ μαρίας.
 ὅτι τῶ ἵνα εἰ δὴ αὐτοῦ ὁ, ἐκ ἡμεῶν, καὶ τῶ
 πᾶσι σώματος λέγει. εἰ δὲ ἐκ ἡμεῶν μὲν ἀ-
 νόνον ἵνα ἡμεῶν ἵνα ἐκ ἡμεῶν μὲν ἀ-

A Deo, nec voluisset pro mundi salute fieri
 servus. Ob eam causam volens nos do-
 cere magnum donum se à Patre acce-
 pisse, quod sic serviverit, inquit: Et
 Deus meus erit mihi fortitudo mea: Et di-
 xit mihi, Magnum tibi est, ut voceris ser-
 vus meus: nam servus non factus, non
 excitasset Iacob, neque dispersionem Is-
 rael convertisset: sed neque futurus erat
 in lucem gentium, ut vsque ad extre-
 mum terræ salus esset. Et res quidem
 non vsque adeo magna est, quod servus
 ipse fuerit factus, quamvis à Patre hoc
 magnum esse dicatur, si conferatur cum
 agnello, & agno innocente: ut enim
 agnellus innocens, qui ducitur ut sacri-
 ficetur, factus est ille agnus Dei, ut au-
 ferat peccatum mundi, & qui omnibus
 sermonem suppeditat, etiam assimilatus
 est agnello sine voce coram tondente,
 ut morte ipsius omnes nos purificemur,
 quæ datur instar pharmaci adversus ac-
 tiones adversarias, & adversus pecca-
 tum eorum, qui recipere cupiunt veri-
 tatem. Siquidem imbelles sicut mors
 Christi eas potentias, quæ humano ge-
 neri bellum inferunt, & vindicabit à
 peccato vitam in vnoquoque creden-
 tium, potentia indicibili. Quoniam au-
 tem aufert peccatum, ut totus sine pec-
 cato sit mundus, idque facit donec vni-
 versos hostes suos, atque adeo mortem
 ipsam, nempe vitinum hostem, devicerit,
 idcirco Iohannes ait, ostendens ipsum:
 Ecce agnus Dei, qui tollit peccata mundi:
 non inquit, qui tollit aliquando, ne-
 que item qui abstulit quidem ante, nunc
 autem non tollit, sed [tollit, inquit,
 quod assidue hoc agit, idest] tollit ab
 vnoquoque in mundo existente pecca-
 tum, neque cessat tollere, quoad è toto
 mundo sublatum fuerit peccatum, ac Ser-
 vator tradiderit Patri regnum paratum,
 eo quod nullum, ac ne leve quidem pec-
 catum superfuturum sit debellandum à
 Patre, & rursus suscipiens omnia Dei
 in toto seipso perfecte, quando impletur
 illud, ut sit Deus omnia in omnibus.
 Dicitur etiam præter hæc, vir veniens
 post Iohannem, ante ipsum factus, & ante
 ipsum existens, ut edoceamur etiam
 hominem filij Dei, divinitati ipsius com-
 mixtum ante fuisse, quam nasceretur ex
 Maria, quem hominem dicit se nescire.
 Quem tamen quomodo non norat, cum
 jam subilijisset præ gaudio infans, & ad-
 hue existens in utero Elisabethæ, quan-
 do facta fuit vox salutationis Mariæ ad
 aures conjugis Zachariæ? Proinde ob-
 serva, num quod Iohannes dicit se non
 nosse, refertur possit ad id tempus, quo

If. 45.5.6.

1st. 8. 31.

Ioh. 1. 29.

sum, antequam id temporis apparuis-
 set in corpore, cum tamen ipsum iam
 agnovisset existentem in utero matris,
 fortasse discit quiddam aliud de eo, di-
 versum ab illo quod agnoscebat, scilicet
 quod super quem delapsus Spiritus san-
 ctus maneret super eum, hic esset qui
 baptizaret Spiritu sancto, & igni, *
 quando vidit Spiritum descendentem, &
 super eum manentem. Attamen virum
 ipsum etiam antea existere norat Ioan-
 nes. Verum enimvero nullum vocabu-
 lum ex his, quae supra diximus, acque
 Christi pro nobis patrocinium apud Pa-
 trem declarat, obsecrantis pro hominum
 natura, & eam expiantis, atque advoc-
 catus, & propitiatio, & propitiator: &
 advocatum quidem nuncupat eum Ioan-
 nes in Epistola sua dicens: *Si peccaverit
 quis, advocatum habemus apud patrem Iesum
 Christum iustum.* Dicitur etiam propitia-
 tio ab eodem in eadem epistola: *Et hic
 propitiatio est pro peccatis nostris.* Similiter
 in Epistola ad Romanos, propitiator:
Quem proposuit Deus propitiatorem per fidem,
 cuius propitiatorij erat vmbra quaedam
 aureum illud propitiatorium duobus im-
 positum Cherubin in intima, & Sancta
 sanctorum. Quomodonam vero advoc-
 catus, & propitiatio, tum etiam propi-
 tiorum esse posset Iesus absque Dei
 potentia, quae nostram abolet infirmita-
 tem, & quae in credentium animos in-
 fluit, & à Iesu subministratur, qui ea
 prior est, cum sit ipsa Dei potentia, [hoc
 est, *ἀσθενεία*,] per quem etiam dicat
 aliquis: *Omnia possum per Christum, qui
 me corroborat.* Quapropter Simonem qui-
 dem illum magnum seipsum predicantem
 esse potentiam Dei, quae vocatur magna,
 scimus vna cum suo argento in interitum,
 & perditionem abisse, eos vero
 omnes, qui quomodocunque sunt fortes,
 & fatentur Christum esse vere potentiam
 Dei, ipsum Christum (quatenus potentia
 est) participare credimus. Illud autem
 silentio non pretereundum, Iesum Dei
 sapientiam merito existere, & hanc ob
 causam hoc nomine appellari: quippe
 cum non in nudis visionibus Dei, & Pa-
 tris univrsorum substantiam habeat sa-
 pientia ipsius, perinde atque phantasma-
 ta cogitationum humanarum. Quod si
 quis potest incorpoream substantiam va-
 riarum speculationum omnium rationes
 continentem, viventem, & veluti ani-
 matam confiderare, is plane sciet Dei sa-
 pientiam, ac bene de seipsa dicere: *Deus crea-
 vit me initium viarum suarum, ad opera*

Αὐτὸν πρὸ ἧς ὅτε ἔκλυ ἐκ τῆς σαρκὸς, ἔγνω δὲ ἔτι
 ὄντα ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς, τὰ γὰρ μαθη-
 τῆς πρὸς αὐτὸν ἔτι ἐπιπέσειν ἔτι ἐπιπέσειν, ὅτι ἐφ'
 ὅτι ἀπὸ τοῦ πνεύματος καταβῆναι μείνη ἐπ' αὐτὸν, ἔ-
 τίς ἐστιν ὁ καταβῆναι ἐν πνεύματι ἀγίῳ καὶ πε-
 ρεῖ. καὶ γὰρ εἰ ἦδη ἄλλον ὅτι ἐκ κοιλίας μητρὸς,
 ἔτι γὰρ ἔγνωσκε πρὸ τῆς κατὰ αὐτὸν τὰ γὰρ ἡ
 καὶ ἡγνώσκει ὅτι ἐστὶν ὁ καταβῆναι ἐν πνεύμα-
 τι ἀγίῳ καὶ περὶ, ὅτι κατὰ αὐτὸν τὸ πνεῦμα κα-
 ταβῆναι καὶ ἄλλον ἐπ' αὐτὸν. πηλὸν ἀνδρῶν αὐ-
 τῶν τελεχόμενα καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἔτι ὁ ἰωάννης.
 ὁμοίως δὲ τῶν πνευματικῶν ὀνομαστικῶν τῶν κατὰ
 ἡμᾶς πρὸς τὸν πατέρα πνευματικῶν αὐτὸν δι-
 λῶν, καὶ ἀκατάληκτον ὡς ἐπὶ τῆς ἀνθρώπου
 φύσεως καὶ ἰσχυροῦ * ὁ κατὰ * κ. 11
 κλητὸς, καὶ ἰσχυρὸς, καὶ ὁ ἰσχυρὸς. ὁ μὲν
 κατὰ κλητὸς ἐν τῇ ἰωάννης λεγόμενος ἐπιπέσειν,
 εἰ καὶ γὰρ πρὸς αὐτὸν τὸ κατὰ κλητὸν ἔχοντα πρὸς
 τὸν πατέρα ἰσοδύναμον ἔχοντα, καὶ ἄλλο ἰσχυ-
 ρὸς ἐστὶ κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἡμῶν, καὶ ὁ ἰσχυ-
 ρὸς ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιπέσειν λεγόμενος ἰσχυρὸς ἐστὶ
 κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἡμῶν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τῇ
 πρὸς ῥωμαίους, ἰσχυρὸς ἐν πνεύματι ὁ θεὸς
 ἰσχυρὸς ἐστὶ πνεύματος, ὁ ἰσχυρὸς εἰς πᾶσι, τὰ
 καὶ ἄλλα τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἔστιν ἰσχυρὸς ὁ χρο-
 σσὺ ἰσχυρὸς, ἐπιπέσειν τῶν δυοῖν χρο-
 σσῶν. πᾶσι δ' αὖτ' ἀκατάληκτος καὶ ἰσχυρὸς καὶ
 ἰσχυρὸς, χροσσὸς διωκόμενος θεοῦ ἐξαφανίζου-
 σης ἡμᾶς πᾶσι ἀδελφῶν ἡμεῶν οἷος τε πρὸς
 ἐπιπέσειν τῶν πνευματικῶν ψυχῶν, κατὰ
 ἰσοδύναμον ἰσχυρὸς, ὡς πρὸς ἐστὶν αὐτο-
 δυνάμεις θεοῦ, δι' ὅν ἐστι πᾶσι ἀπὸ πάντων
 ἰσχυρὸς ἐν τῇ ἐκδιωκόμενῃ με χροσσῶν ἰσοδύ-
 ναμον ὁμοίως τῶν μᾶλλον αὐτῶν ἀκατάληκτος
 δυνάμεις θεοῦ, ἡ κατὰ κλητὸν ἰσχυρὸς ἰσοδύ-
 ναμον θεοῦ, πάντα τὰ ὅπως ποτε διω-
 κόμενα μετέχον αὐτῶν, κατὰ δυνάμεις ἐστὶ
 πνευματικῶν. μὴ ἀκατάληκτος δὲ ἡμῶν,
 μηδὲ θεοῦ σοφία διόλογος τελεχόμενα, καὶ ἐπὶ
 τῶν τῶν ἡμῶν λεγόμενος. καὶ γὰρ ἐν φιλαρί-
 στω φαντασίαις τῶν θεῶν καὶ πᾶσι τῶν ἄλλων πᾶσι ἐ-
 πίπεσαν ἔτι ἡ σοφία αὐτῶν, καὶ τὰ ἀνοήτων
 ἐστὶν ἀνοήτων ἐνοήματα φαντασίαις. εἰ
 δὲ ὡς οἷος τε ἐστὶν ἀνοήτων ἀνοήτων ποι-
 κῶν ἀνοήτων, κατὰ κλητὸν τῶν ἡμῶν
 ἄλλων λόγους, καὶ οἷος ἐμφανῶν ἐπι-
 πέσειν, εἰσεται πᾶσι κατὰ κλητὸν σοφίαν
 τῶν θεῶν κατὰ αὐτῶν λόγους. ὁ θεὸς ἐπέσειν με
 ἀνοήτων ὁδοῦν αὐτῶν εἰς ἔργα αὐτῶν,

1. Ioh. 1. 1

1. Ioh. 2. 1

Rom. 3. 25

Phil. 4. 13

Proverbi- rum. 8. 11

δι' ἣν κτίον διδόνται καὶ πᾶσα κτίσις ὕσταται, ὡς ἀνένδοχος ἔχει θείας χάριτος καὶ ἡν γρηγορηται· πάντα γὰρ ἐξ τῆν φεροντιου δακτιδ, ἐν χάριτι ἐπινοῦν ὁ θεός· ἀλλὰ πολλὰ μὲν μετὰ χάριτος γρηγορηται, ὡς αὐτῶν μεταμελῶν αὐτῶν ἢ ἐκτίσις. σφόδρα δὲ ἐλίγα ἔμειον πτω καὶ ἀπὸν καταλαμβαται χάριτας, ἀλλὰ καὶ καὶ πολλὰν ἐπίραν χριστοῦ τῆς πάσης τυχευόμενος χάριτας· ἕκαστος δὲ τῶν σφοδρῶν καὶ ὅσον χάριτι σοφίας, ἑσῶτον μετὰ χάριτος, καὶ χάριτι ἔστιν. ὡσαυτ' ἕκαστος τῶν διδάσκαλων ἔχοντων κρείττονα ὅσον εὐλογη τῆς δυνάμεως, ἑσῶτον χριστοῦ καὶ δυνάμεις ἔστι κεινομένηκεν· ὁ παρὰ πλῆθει δὲ καὶ καὶ ἀγαθῶν καὶ ἀπολυτῶσεως νοητόν· ἄλλως μὲν γὰρ ἀγαθῶν, ὅθεν οἱ ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἡμῶν ὁ ἵππος γρηγορηται καὶ ἀπολυτῶσεως· ἕκαστος δὲ ἡμῶν ἐκείνη τὰ ἀγαθῶν ἀγαθῶν, καὶ καὶ ἐκείνη ἀπολυτῶσει ἀπολυτῶσει· ἐπίτηθεν δὲ εἰ μὴ μάλιστα ὁ, ἡμῶν, καὶ τὰ ἀπολύτῶσεως φερονταίσι λέγοντι· ὅς ἐστὶν χάρις ἡμῶν ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε, καὶ ἀγαθῶν, καὶ ἀπολυτῶσεως· καὶ εἰ μὴ ἐν ἄλλοις καὶ τῶν χριστοῦ καὶ χάρις ἔστιν ἀπολυτῶσεως ἐλεῶν, καὶ καὶ δυνάμεις, ὅτι χριστὸς δὲ δυνάμεις ἔστι, καὶ θεοῦ χάρις, καὶ ἡμεῖς ἀπὸν μὴ κατὰ πάσας αὐτῶν τῶν σοφίας, καὶ δὲ δυνάμεις θεοῦ, ἀλλὰ ἡμῶν· νυνὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῆς χάριτος καὶ δυνάμεις φερονταίσι, ἡμῶν, καὶ ὁ ἀπολύτῶσεως ἀγαθῶν, ὅτι ἡ τῶν ἀγαθῶν καὶ τῆς ἀπολυτῶσεως ἡ αὐτῆ ἀποφασίς ἐκείνη· ἡμεῖς δὲ ἐπὶ ὁ ἀγαθῶν καὶ οἱ ἀγαθῶν ἀγαθῶν ἀγαθῶν, εἰ αὐτῶν τῶν ἡμεῖς ἀγαθῶν ἀγαθῶν ἔστιν ὁ πατήρ· ὡσαυτ' ἕκαστος ὅτις ἡμεῖς κερατῶν, ὁ πατήρ αὐτῶν ἔστι κερατῶν· ἀπολυτῶσεως δὲ ἡμῶν ὁ χριστὸς τῶν ἀγαθῶν ἡμεῖς ἀπολυτῶσεως δὲ δυνάμεις· αὐτῶν δὲ πτω ἀπολυτῶσει ἐκείνη τῶν περὶ μὲν καὶ πῶτα καθ' ὁμοιότητα χάρις ἀμύνηται, καὶ μὴ ἐπὶ τῶν ἡμεῖς ἀγαθῶν ἀγαθῶν ἀγαθῶν· ἀπαξ δὲ ἀγαθῶν ἡμῶν, καὶ πῶτα ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς ἀπλῶς, ὅς ἀγαθῶν καὶ ἀπολυτῶσεως· καὶ ἡμῶν ὅ καὶ ἀπλῶς τῆς χάριτος καὶ τῆς δυνάμεις, ὡς αὐτῶν ἑαυτῶν τῶν καὶ τῆς δικαιοσύνης λόγον· καὶ ὅτι μὲν ἡμῶν δικαιοσύνη χριστοῦ, δίδον ἐκείνη ὅς ἐστὶν χάρις ἡμῶν ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε, καὶ ἀγαθῶν, καὶ ἀπολυτῶσεως.

Aerius, per quam creationem potuit quavis creatura subsistere, haud expers existens divina sapientia, per quam facta est: quandoquidem, teste Davide, *In sapientia fecit omnia Deus*: sed multa quidem participatione sapientiae orta sunt, quae vicissim non assequuntur eam qua creata sunt, ex quo pauca sunt admodum, quae non modo possideant ex seipsis sapientiam, verum etiam ex multis alijs, cum Christus sit univ[er]sa sapientia: & quilibet sapiens, quatenus sapientiam capit, sit Christi (in quantum est sapientia) particeps: perinde atque quisque viribus longe praecellens, quantum particeps est potentia, tandem etiam Christi (quatenus est potentia) sit particeps. Quod idem etiam de sanctificatione, & de redemptione sentiendum est. Ipsa siquidem sanctificatio, unde Sancti sumunt sanctificationem, & redemptio Christus nobis factus est: & unusquisque nostrum illa sanctificatione sanctificatur, & illa redemptione redimitur. Observa autem, an particulam, *nobis*; minime frustra addiderit Apostolus dicens: *Qui factus est nobis sapientia à Deo, & justitia, & sanctificatio, & redemptio*. Idemque observa Apostolum non ab re alibi dixisse absolute Christum, Dei sapientiam, & Dei potentiam, quatenus potentia, & sapientia est, etiam si nos existimassemus eum non esse potentiam Dei, neque sapientiam in univ[er]sum, sed nobis; nunc autem Iesum scribens Apostolus sapientiam esse potentiam, aliquoties s vocabulum, *nobis*, addit, aliquoties non addit, absolute cum sapientiam, & potentiam scribens, cum itidem interim non faciat, scribens eum esse sanctificationem, & redemptionem. Quocirca vide (quoniam qui sanctificat, & qui sanctificantur ex vno omnes) an ipse, qui est nostra sanctificatio, sanctificatio sit Pater: quemadmodum ipsius Christi existentis nostri capitis, caput est Pater. Est autem redemptio nostra Christus, eo quod in captivitatem abducti opus habuimus redemptione. Nec ipsius redemptionem quaero, *Qui tentatus est per omnia iuxta similitudinem absque peccato*, sed nunquam ab hostibus factus captivus. Cum semel autem distinxerimus inter voculam, *nobis*, & voculam, simpliciter, sive absolute, dicentes non simpliciter sanctificationem, & redemptionem scribi à Paulo esse Christum, sed cum additamento, *nobis* (cum potentia, & sapientia dicatur, & cum additamento, *nobis*, & simpliciter sine vocula, *nobis*) non finire debemus inexploratum sermonem de justitia. Et quod quidem justitia nobis sit Christus, perspicuum est ex eo: *Qui factus est nobis sapientia à Deo & justitia, & sanctificatio, &* 1 cor. 1. 30.

Pars II. E iiij

redemptio. Quod si non invenimus ipsum
 justitiam simpliciter dici, quemadmodum
 simpliciter sapientia, & potentia Dei di-
 citur, vestigare debemus an ipsi Christo,
 quemadmodum sanctificatio est Pater, ita
 etiam justitia sit Pater. Neque enim in-
 justitia est apud Deum, & justus, & san-
 ctus est Dominus, & in justitia judicia
 eius. Iustus autem cum sit, iuste omnia
 dispensat. Quod autem attinet ad id,
 quod Hæretici dicunt, diversum scilicet
 esse justum à bono, sed quod ipsi non
 explanant, existimantes justum quidem
 esse mundi Opificem, Christi autem Pa-
 trem bonum, mea sententia accurate exa-
 minatum posset dici de Patre, & Filio,
 Filio quidem existente justitia, qui acce-
 pit potestatem faciendi iudicium, quo-
 niam Filius hominis est, & iudicabit or-
 bem terrarum in justitia: Patre vero (eos,
 qui in filij iustitia eruditi fuerint post
 Christi regnum beneficio afficiente) boni
 vocabulum operibus ostensuro, quan-
 do fuerit Deus omnia in omnibus. Cuius
 fortassis justitia Servator instruit om-
 nia, temporibus idoneis, & ratione, &
 ordine, & punitionibus, & spiritualibus,
 ut ita loquar, auxilijs ipsius medicinali-
 bus ad capiendum in fine Patris bonita-
 tem. Cujus vim probe tenens Servator
 illi, qui sibi vnigenito dicebat: *Precep-
 tor bone, cur me, inquit, appellas bonum?*
Nemo bonus nisi vnus, nempe ille Deus, ille
Pater. Simile vero etiam in alijs ostendimus,
 tum vero maxime in hoc, quod dicunt
 majorem esse aliquem [Demiurgo, hoc est]
 mundi Opifice, per mundi Opificem inter-
 pretantes Christum, per hoc vero majorem
 Patrem: hic igitur qui tot nominibus nuncupa-
 tur, propitiatio, propitiatorium, compas-
 sionis infirmitatibus nostris, tentatus in
 omnibus humanis juxta similitudinem sine
 peccato, magnus est Pontifex, non modo
 pro hominibus, sed etiam pro omni,
 quod rationis est capax, hostiam semel
 oblatam seipsum offerens; *Sine Deo*
 enim, vel *per gratiam Dei* (ut in quibus-
 dam exemplaribus epistola ad Hebræos
 ponitur) *pro omni gustavit mortem*: sed
 five sine Deo pro omni gustavit mortem,
 non solum pro hominibus mortuus est,
 verum etiam pro cæteris rationis capaci-
 bus: five per gratiam Dei pro omni gu-
 stavit mortem, pro omnibus sine Deo
 mortuus est: per gratiam nanque Dei
 pro omni gustavit mortem: etenim ab-
 surdum est pro peccatis quidem humanis
 dicere eum mortem gustasse, non ita vero
 pro quibuscumque etiam alijs, qui præter
 humanum in peccatis essent, verbi gratia
 pro astris, nimirum neque astris omnino

Αἰὰ δὲ μὴ θύρα καὶ ἀπλῶς ἄλλαν δικαιοσύ-
 νην, ὡς ἀπὸ ἀπλῶς θεοῦ καὶ διὰ μὲν θεοῦ,
 βασιλεύοντι ἐν αὐτῷ τῷ χριστῷ, ὡς ἀπὸ ἀ-
 γασμῶν ὁ πατήρ, ἔπειτα καὶ δικαιοσύνη ὁ πα-
 τήρ, ἔπειτα ὅσα ἀδικία πατέρα τῷ θεῷ, καὶ
 δικαιοσύνη ὁ θεός, ἔπειτα καὶ δικαιοσύνη τὰ
 κριματὰ αὐτοῦ. δικαιοσύνη δὲ ἴση, δικαιοσύνη τὰ πᾶν-
 τα διὰ τῆς. ὁ δὲ ὅτι ἄν τὸς ἀπὸ τῆς αἰρέσεως
 εἰς ὁ θεὸς εἰπὴν τὸν δικαιοσύνη τῷ ἀγαθῷ, μὴ
 φανερῶν δὲ πρὸς αὐτοῖς, οὐκ ἔστι δικαιοσύνη μὲν τῷ
 τὸν δημιουργῶν, ἀγαθὸν δὲ τὸν τῷ χριστῷ πατρί-
 τερα, μετὰ ἑξήκοντος ἀκριβῶς βασιλεύοντι δὲ
 ναοῦ λέγονται ἐπὶ τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ.
 τῷ μὲν υἱῷ τυχερόντος δικαιοσύνης, ὅς ἐστι
 ἐν ἑξήκοντος κρίσει ποιῶν, ὅτι υἱὸς ἀειθερῶν
 ἐστὶ, καὶ κρινεῖ τὴν οὐκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ.
 τῷ δὲ πατρὶ τὸς ἐν τῇ δικαιοσύνῃ ἔχει υἱὸν πα-
 τερῶν τῶν χριστῶν βασιλείας ὑπερβα-
 λούτος τῶν ἀγαθῶν, ἀφ᾽ ἑξήκοντος ἑξήκοντος δι-
 καιοσύνης, ὅτι μὲν ἡρώδης ὁ θεὸς τὰ πᾶντα ἐν πᾶ-
 σιν. καὶ πᾶσα τῇ αὐτῷ δικαιοσύνῃ ὁ σατὰρ βί-
 βητιζὶ τὰ πάντα, καὶ ἐστὶν ἐπιτηδείους, ἔστι δὲ
 καὶ τῶν καὶ καὶ καὶ, καὶ τῶν ἡρώδης ἡρώδης πᾶν-
 μα πᾶσι αὐτῷ ἰατρικῶν ἐπιτηδείους, ἀφ᾽ ἑξήκοντος
 χριστῶν ἐπὶ τῶν τῶν ἀγαθῶν τῷ πατρὶ,
 ἢ ἵνα νοήσας ἀφ᾽ ἑξήκοντος τὸν μονοθεῖον λέγοντα.
 διδάσκοντι ἀγαθῶν, φησὶ, τί με λέγεις ἀγαθῶν;
 ἔδεις ἀγαθῶν εἰ μὴ εἰς, ὁ θεὸς ὁ πατήρ. ὁ δὲ
 ἡρώδης ἐν ἐπέσει ἐδείξατο, καὶ ἐπὶ τῷ μείζοντι
 πᾶσι τῷ δημιουργῶν, δημιουργῶν μὲν ἐκλεβόν-
 τος τὸν χριστῶν, μείζονα δὲ τῶν τῶν πατρίτερα. ἐπὶ
 δὲ ὁ τῶν τῶν τυχερόντος, ὁ τῶν ἀκριβῶς,
 ὁ ἰατρικῶν, ὁ ἰατρικῶν, συμπαθῶν τῶν
 ἀδελφῶν ἡρώδης, τῶν πεπρωμένων καὶ πάντα
 τὰ ἀειθερῶν καὶ ὁμοίως τῶν καὶ ἀμύθητων,
 μέγας ἐστὶν ὑπερβαλὺς, ἔστι ὑπερβαλὺς ἀειθερῶν
 πᾶντων, ἀλλὰ καὶ πᾶντος λογικῶν, τῶν ἀ-
 πᾶσι ἡρώδης ἀφ᾽ ἑξήκοντος ἑξήκοντος ἀειθερῶν,
 καὶ εἰς τὸν θεὸν ὑπερβαλὺς ἐξ ἑξήκοντος θανά-
 τῶν, ὅτι ἐν τῷ καὶ τῶν τῶν ἰατρικῶν ἀμύθη-
 τῶν, καὶ εἰς τὸν θεὸν ὑπερβαλὺς ἀφ᾽ ἑξήκοντος
 πᾶντος ἐξ ἑξήκοντος θανάτῶν, ὁ μόνος ὑπερβαλὺς ἀ-
 φ᾽ ἑξήκοντος ἀμύθητων, ἀλλὰ καὶ ὑπερβαλὺς τῶν
 λογικῶν. εἰπερ καὶ θεοῦ ἐξ ἑξήκοντος τῶν
 ὑπερβαλὺς θανάτῶν, ὑπερβαλὺς πᾶντων κα-
 εἰς θεοῦ ἀμύθητων. καὶ εἰς τὸν θεὸν ὑπερβαλὺς
 πᾶντος ἐξ ἑξήκοντος θανάτῶν. καὶ ἔστι ὑπερβαλὺς ἀ-
 φ᾽ ἑξήκοντος μὲν ἄλλων φάσις ἀμύθητων
 ὑπερβαλὺς θανάτῶν, ὅτι ἐπὶ δὲ καὶ ὑπερβαλὺς ἄλ-
 λου πᾶσι τῶν ἀμύθητων ἐν ἀμύθητων

Mat. 19. 16, 17.

Hebr. 4. 15.

Hebr. 2. 9.

171

γενησιν. ὅτι ὑπὲρ ἀστρων. ὅδε τὸ ἀστρὸν πάν-
 τος κερταρῶν ὄντων ἐνώπιον ἑσθῆ, ὡς ἐν τῷ ἰακώ
 ἀνέγνωται. ἀστρὰ ἢ κερταρὰ ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ
 μὴ ἀστρὸν ὑπερβολικῶς τῷτο εἶρηται. ἵνα τῷ
 μέγας ἐστὶν ἀρχιερεὺς, ἐπιδήσει πάντα
 ἀποκαθησθαι τῇ τῆ πατρὸς βασιλείᾳ, οἰκονο-
 μῶν τὰ ἐν ἐκείνῃ τῷ Ἰσραὴλ ἡμιπῆ αἰσθη-
 ρωθῆται, ὡς ὁ ἀρχιερεὺς διέξεν πατρικίῳ.
 ἕως ὁ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν ἐπέκεινται τὰ ἐν
 ῥημῶνα ἐπινοίῃ ἰσθῆς ὀνομαζέσθαι, ἵνα οἱ ἐν B
 κρυπτῶ ἰσθαγοὶ μὴ ἀπὸ τῆ ὑπὸ ἰακώβ ἰσθα
 ἰσθαγοὶ χρημασίζωσιν, ἀλλὰ ἀπὸ τῆτου, ὅτι
 τις αὐτῶ ἀδελφοὶ, καὶ αἰουῶτες αὐτῶν, ἀπι-
 λαμασίαιμοι τῆς ἰσθῆς, ὡς ἐλθόντων
 ἰσθῆ αὐτῶ, ῥυθόντες ἀπὸ τῆ ἰσθῆ αὐτῶ,
 τὰς χεῖρας αὐτῶ τῶν αὐτῶ ἐπισηνῆς, ἐν
 ὑποπείσαντος αὐτῶς, ἀλλὰ ἐν ἀπερίστας τῶ
 ἀπικημῶν ἐν ῥηθῆται, μόνος τῶ ὄντων τῶν πα-
 τῆρας, ἐν τῆ ἀπὸ ἀρχῆς γενησιν, ἰακώβ ἐστὶ
 ἐν ἰσραὴλ, ἀπὸ ἢ ἄσπερ γενόμενα φάς, φω-
 τῆς ὄντος τῶ κόσμου, ἢ πᾶσι ἰακώβ κλημῶν ἰα-
 κώβ, ἐν ἰσραὴλ ὀνομαζόμενος ἰσραὴλ. ἐπεὶ
 ἢ ἀρχιερεὺς τῶ βασιλείᾳ ἀπὸ βασι-
 λείας, ὅτι ἐαυτοῖς ἐβασίλευσεν οἱ ὑπὸ ἰσραὴλ, ἐν
 ἢ ἵνα τῶ δὴ ἀρχαίτης αὐτῶν, καὶ μὴ γενε-
 σῆται τῶ δὴ, πολέμους τῶ τῆ κρείς πολε-
 μῶν ἐπιμαζέει ἰσραὴλ τῶ ὑπὸ αὐτῶ λαφ, τὰ
 χα δὲ ἀπὸ τῶτο δαβὶδ ἀρχιερεὺς ῥηθῆται. καὶ
 μετὰ τῆται ῥάβδος, τῶς δειμῶν ἐπιπῆς ἐν
 σκληροτέρας ἀγωγῆς, ἢ μὴ ἐν ἀρχιερεὺς ἐ- D
 αὐτοῖς τῆ ἀρχῆς καὶ τῆ ἀρχῆς τῶ πατρὸς.
 ἀπὸ τῶτο ἐκείνῃ ῥάβδος κλημῶν, ἐξελθόντων, ἢ
 γὰρ μὴ ἐν αὐτῶ, ἀλλ' ἐξω τῆς ἀρχῆς μέ-
 νος καταστάσεως ἐστὶ δόκει. ἐξελθῶν δὲ ἐν γε-
 νόμους ῥάβδος, ἢ μὴ ῥάβδος, ἀλλὰ μὴ ἢ
 ῥάβδος ἀπὸ τῶ ἀναβαίνον, καὶ πῆρας τῶ ἐστὶ
 ῥάβδος ὁ ἀπὸ τῶ ἀναβαίνον τῶς ἀπὸ τῶ αὐτῶ
 γενησιν ῥάβδος ἐπισηνῆς πῆρας ἰσθῆ. ἐπι-
 σῆται ἰσθῆ ἢ ὁ δὴ ἐν ῥάβδος τῶ γενησιν πῆρας
 * καὶ ἰσθῆ ἀρχῆς αὐτῶν ὅτι ἐπισηνῆται. ὁ δὲ * ἰσθῆ E
 ἢ μὴ ἀρχῆς ἀπὸ αὐτῶ, αὐτῶν ἰσθῆ, ὅτι ἢ
 ἐστὶ δὲ ἐν μὴ ἐπὶ τῶ αὐτῶν λαμῶν, ῥάβδος
 αὐτῶν γενεσῆς καὶ αὐτῶ, ἀλλὰ ῥάβδος μὴ ὅτι
 δειμῶν κλημῶν, ἀπὸ τῶ τῶς σαζομῶν.
 ἐστὶν δὲ οἱ μὴ ὁ ἀρχῆς. πῆρας τῶ ἀρχῆς
 δεῖται καὶ τῶν πῆρας, ὅτι τῶ ἀρχῆς τῶ τέλος,
 εἴπῃ μὴ ἢ ῥάβδος, ἐστὶ πάντως αὐτῶ, ὅτι
 μὴ εἴπῃ αὐτῶ, ἐκείνῃ πάντως καὶ ῥάβδος, εἰ
 μὴ ῥῆα ἐπὶ αὐτῶ τῶ ἀρχῆς τῶ αὐτῶ, καὶ ἢ
 αὐτῶν, ἐπὶ τῶ μὴ ἰσθῆ πῆρας κλημῶν

coram Deo puris existentibus, veluti legimus apud Iob : *Astra autem non sunt* 1ob 25. 5. *munda in conspectu eius*, nisi forte hoc hyperbolice dictum est. Ob eam causam magnus est Pontifex, quoniam regno Patris omnia restituit, faciens ea repleri quæ in vnoquoque mortalium desunt, vt capiant paternam gloriam. Sane hic magnus Pontifex iuxta aliam considerationem Iudas vocatur, vt qui in occulto sunt Iudæi, non à Iuda Iacob filio nominentur, sed ab hoc, existentes ipsius fratres, & laudantes eum, adipiscentes libertatem, qua liberantur ab ipso, & liberati ab hostibus suis, ipso scilicet manus suas in illorum dorsum imponente, & subjiciente ipsos, quin etiam supplantante actionem oppositam, præterea solus videns Patrem (etiam quando homo factus est) Iacob est, & Israël, à quo vocato Iacob, & Israël, ita vocamur etiam nos, Iacob, & Israël, vt ab ipso, qui est lux mundi, lux etiam nuncupamur. Quoniam autem assumit sibi regnum à Rege, quem sibi præferunt filij Israël, id non suggerente Deo, quemque imperare fecerunt, Deo id non approbante, & quoniam bella domini gerens filio suo (nempe populo) pacem præparat, fortassis hanc ob causam David vocatur: deinde virga, nimirum his, qui etiamnum laboriosa, ac duriore vitæ institutione indigent, cum nec dum seipfos amori, mansuetudinique Patris permiserint. Hanc ob causam si virga vocatur, egredietur, neque enim manet intra se, sed extra primigenium statum esse videtur. Cumque egressus fuerit factus virga, non manet virga, sed post virgam exoritur flos ascendens. Vnde ipsam virgæ extremitatem florem esse conspiciunt illi, qui ab eo facto virga visitati fuerint. Visitabit enim Deus in virga (nempe Christo) iniquitates eorum quos visitabit, misericordiam vero non disperget ab eo. Ipsum nanque miseratur: quandoquidem quos miseratur Filius, miseratur & Pater. Possumus autem non de ipsdcm accipere, factum fuisse ipsum virgam, & florem; sed virgam quidem egenisibus punitione, florem vero his qui seruantur; sed melius arbitror, quod prius dixi. Attamen hoc etiam in hoc loco addendum est, fortasse futurum vt cui fuerit Christus virga, sit illi etiam propter virgæ extremitatem omnino flos, sed non contra; neque enim si alicui flos, huic etiam est virga: nisi forte quia sit aliquid flore perfectius, & flos, ac ipsum florere dicatur de his qui nondum

Dei Sermo, qui Patrem agnuit (ne-
 mine alioqui mortalium absque duce in
 cum intendere valente) Patrem agnitum
 revelat. Nullus enim agnuit Patrem,
 nisi Filius, aut ille cui Filius revelabit,
 in quantum Sermo est, magni existens
 consilij nuncius: cujus Principatus factus
 est super humerum eius, regnavit enim eo
 quod in crucem suffixus est. Caterum in
 Apocalypsi fermo fidelis, & verus fede-
 re dicitur in equo albo, mea sententia
 denotans vocis claritatem, quam insonat
 ad nos accedens veritatis fermo. Non
 est autem presentis temporis ostendere
 vocabulum equi frequenter poni in voce
 Scripturae, [in qua proponuntur] quae
 nobis sint adjumento divinas disciplinas
 audientibus: tantum vnus, aut alterius
 loci submoneamus: huius, Fallax equus
 est ad salutem, & illius: Hi in curribus,
 hi in equis, nos autem in nomine Dei nostri
 magnificabimur. Porro quod in quarto,
 & quadragesimo psalmo est scriptum:
 Eructavit cor meum sermonem bonum, dico
 ego opera mea regi, frequentissime repeti-
 tum a multis tanquam nobis agnitum,
 haud intactum praterendum est. Esto
 enim Patrem haec dicere, quodnam di-
 cent esse ipsius cor, vt fermo videatur
 bonus consequenter cordi? Si enim haec
 vox λόγος, [idest ratio, vel fermo,]
 interpretatione non eget, vt illi existi-
 mant, abunde constat neque cordis vo-
 cabulum interpretatione egere, id quod
 est absurdissimum; existimare scilicet non
 fecus cor partem Dei esse, atque est in
 nostro corpore. Sed admonendi sunt illi,
 quod quemadmodum manus, & bra-
 chium, atque etiam digitus Dei dicitur,
 nudum vocabulum acie mentis nobis non
 dispicientibus, sed examinantibus quo-
 nam pacto haec sane, & vt Deo est di-
 gnium, sint accipienda, ita etiam nos in-
 telligere debere, cor Dei esse ejus cam-
 vim, quae intelligentiam efficiat, & vni-
 versa disponat; sermonem vero illud esse,
 quod, quae in illo sunt corde, renunciet.
 Quis vero Pat. is consilium his, qui inter
 mortales digni extiterint, quique horum
 naturam superaverint, renunciat, nisi
 Servator? Forte autem non frustra posi-
 tum est, Eructavit: cum hujus verbi
 [vice] alia innumera dici potuissent,
 nimirum, proposuit, vel protulit cor
 meum sermonem bonum; loquutum est
 cor meum sermonem bonum. Sed vide
 ne forte quemadmodum alicujus flatus
 occultus progressus in apertum est ructus
 eructantis, tanquam per hunc respiran-
 tis, ita veritatis speculationes non con-
 tinens Pater eructet, faciatque harum
 figuras in sermone, qui etiam hanc ob

Αἰγυπτιακῶς ἴνι πατέρα, ὁ δὲ τοῦ ἱεροῦ πατρὸς
 ἐδείξεν αὐτῷ χεῖρας ἐδεξοῦ διωκτοῦ, ἀπικα-
 λυπτῶν ὅτι ἴγνω πατέρα. ἰδοὺ γὰρ ἴγνω τὸν πα-
 τέρα εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ὁ υἱὸς ἀπικαλύψῃ,
 καὶ καθὼ λόγος ἐστὶ μεγάλης τυχερῆς βουλῆς
 ἀγγελος αἰν, ἡ ἐξηγήθη ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τῷ ὄμιλι
 αὐτῷ, ἐκασίλωτος γὰρ ἀφ' οὗ τῷ σπουδῆται τὸν
 φωνῆν. ἐν δὲ τῇ ἀπικαλύψῃ ἐπὶ λόγῳ ἴπ-
 πα καθεξῆσαι λέγει λόγος πιστός καὶ ἀληθι-
 νός, ὡς ὄμιλι περὶ τῶν ἑαυτῶν τῆς φωνῆς ὁ
 ἀρχῆται, ὁ ἡμῶν ἐπιδήλωσεν ἀληθείας λόγος. εἰ δ'
 περὶ τοῦ δὲ χεῖροσ δέξαι, ὅτι ἐπὶ τῆς φωνῆς,
 πολλὰ τῆς γραφῆς * δὲ ἂν
 ἀφελόμεθα θείων μαθημάτων ἀκροώμενοι,
 καὶ τῶν ἱστων πατρὸς κρηται. μόνον δὲ ἐνός καὶ
 δούτερον ἑσπεριμῆτος, τῷ φωνῆς ἱστων
 εἰς σωτηρίαν, καὶ ἂν τῶν ἀρμασι, καὶ ὅτι ἐν
 ἱστων, ἡμῶν δὲ ἐν ὄνοματι κυρίου θεοῦ ἡμῶν
 μεγαλωσποῦδα. ὁ δὲ ἐξηγήσατο ἡ καρ-
 δια μὲν λόγον ἀγαθόν, λέγει ἴγνω τὰ ἔργα μὲν
 τῶν βασιλῆ, ἐν τῷ μὲν ἑαυτῶν ἀγαθῶν μα-
 θῆν ὡς σωτηρίαν ἑσπεριμῆτος πολλῶν φωνῆς
 ὡς νεοκωροὶ ἡμῶν, ὅτι ἀσπῆρισον ἑαυτῶν.
 ἴγνω γὰρ τὸν πατέρα ἑαυτῶν λέγειν, τίς τῶν
 ἡ καρδια αὐτῶν, ἡ ἀκαλῆτος τῆ καρδια ὁ
 ἀγαθός λόγος αὐτῶν; εἰ γὰρ ὁ λόγος εἰ δέξαι
 ἀληθείας, ὡς ἐκφῶν ἑσπεριμῆτος, δολο-
 νῆν ἂν ἡ καρδια, ὅπερ ἐστὶν ἀποκῶτα, νο-
 μῆξιν τῶν καρδιῶν ὁμοίως τῶν ἐν ἡμετέροσ
 σώματι εἶ) μέροσ τῶν θεῶν, ἀλλ' ἑσπεριμ-
 ῆτος αὐτῶν, ὅτι ὡσπερ χεῖρ ἐν βραχίονι καὶ δα-
 κτυλὸσ ὄνομαξῆται θεοῦ, ὅτι ἐρῆδόνται ἡμῶν
 τῶν ἀληθῶν εἰς ψιλῶν τῶν λῆξιν, ἀλλ' ἐξε-
 τατόνται πῶσ τῶν ὄμιλις ἐκλωσμεβαίη καὶ
 ἀξίως γὰρ δέ, ὅτι καὶ τῶν καρδιῶν τῶν θεῶν,
 τῶν νοητικῶν αὐτῶν καὶ ὡσπεριμῆτος τῶν
 ὄλων διωκτοῦ ἐκλωσπίον, τὸν δὲ λόγον ἴπ
 ἐν ἐκείνῃ ὁ ἀπικαλύψῃ. τίς ἡ ἀπικαλύψῃ τῶν
 βουλῶν ἡ πατρὸσ τοῦ ἱεροῦ ἀξίως καὶ περὶ αὐτοῦ
 γρηγορίοσ, ἡ ὁ σωτήρ, τὰ γὰρ ἡ καὶ μὲν τῶν
 ἐξηγήσατο, μωξία γὰρ ἴπτα ἐδιώατο λέγειν
 * ἡ ἐξηγήσατο, πατρὸσ ἐκεῖν ἡ καρδια * ἡ. κ. κ.
 μὲν λόγον ἀγαθόν. ἡμῶν ἡ καρδια μὲν λό-
 γον ἀγαθόν. ἀλλὰ μῶσποτι ὡσπερ πιδιματῶσ π-
 νος ἀπικαλύψῃ εἰς φωνῆσ ὡσπεριμῆτος ἡ ἐ-
 φυγῆ τῶν ἐρῶν γρηγορίοσ, εἰσὲν ἐξῆ τῶν ἀπικα-
 λυψῶσ, ὅτι καὶ τῆσ ἀληθείασ ἀπικαλύψῃ εἰς σω-
 τῆσ ὁ πατήρ ἐρῶν γρηγορίοσ, καὶ ποῖ τὸν τύπον αὐ-
 τῶν ἐν τῷ λόγῳ, καὶ δέξαι τῶν εἰκῆν καρδι-
 καυσαν vocetur invisibilis Dei imago, Et haec

If. 9. 6.
 Apoc. 19.
 Psal. 32.
 17.
 19.
 8.
 Psal. 44. 1.

E

εβραϊστικῶν ἀποστόλων τοῦ θεοῦ· καὶ ταῦτα μὲν ἵνα συμ-
 παθεῖσθε ἰσχυροὶ τῆ ἡρώ πολλῶν ἐκδοχῆς τοῦ δε-
 ξώμεθα ἀπὸ τῆ πατρὸς λέγεσθαι τὸ· ἐξηρα-
 ξάτω ἡ καρδία μου λόγον ἄγαθόν· ἢ πῶς τὴ δὲ
 αὐτοῖς παρρησιαστικῶν, ὡς ὁμοιωσόμενος ταῦ-
 τα ἀπαγγέλλωντες τῷ θεῷ. ἢ γὰρ ἢ γὰρ ἢ γὰρ ὁ
 προσφθίτης ἕνα λόγον πληρωθεὶς τῆ πνεύμα-
 τος, καὶ προσφθίτους λόγον ἄγαθόν· ἀλλὰ προσ-
 φθίτας τῆς ἀλλοτρίου, σιωπῶν αὐτὸν ἢ
 διωκόμενος τὸ· ἐξηραξάτω ἡ καρδία μου λόγον
 ἄγαθόν, λέγων ἐγὼ ὡς ἕνα μὲν ὡς βασιλῆ· ἢ Β
 γλώσσῃ μου καρδίας γραμματικῶς ὀφθαλμο-
 φθῆ· ἀεὶ καὶ κἀκεῖ τῶν ἡρώ τῶν ἡρώ ἀνδρα-
 πῶν· εἴτα πρὸς αὐτὸν τὸν ἡρώ· ἐξηραξάτω ἡ κα-
 ρδία ἐν χεῖλεσί σου· πῶς γὰρ εἰ ὁ πατὴρ ταῦτ ἠλε-
 ῆν, ἐπιφύροτο πατ· ἐξηραξάτω ἡ καρδία ἐν χεῖλεσί
 σου, πὸ· ἢ γὰρ τῆτο βίβλος τῆς σε ὁ θεὸς εἰς τὸν
 αἰῶνα, καὶ μετ' ὀλίγα· ἢ γὰρ τῆτο ἡρώ σε ὁ θεὸς
 ὁ θεὸς σε ἔλαον ἀνδραπῶν τῶν τῶν μετ'-
 ῆς σου· ἀνδραπῶν δὲ πρὸς ἐξουσίας ἐκ τῆ
 πατρὸς πα ἐν πατ' ἡραμὸς ἀπαγγέλλεται πὸ· ἀ-
 κούον ἡρώατερ, ἐπὶ εἶ, καὶ κἀκεῖ τῶν σε, καὶ
 ἐπιφύροτο τῶ καὶ σου, καὶ τῶ πατρὸς σου· ἢ γὰρ
 ὁ προσφθίτης πρὸς τῶ ἐκκλήσιαν ἐφ' τὸ· ἀ-
 κούον ἡρώατερ· ἢ χαλεπὸν δὲ δέξαι καὶ ἀπὸ
 ἐτέρων ἡραμῶν· οἱ προσφθίται γίνονται ἐπὶ
 πληθὺν ἐνδομαχῶν, ὡς καὶ ἐκείναι διώκονται
 ἀπὸ τῆ· ἀκούον ἡρώατερ, τὸν πατέρα λέ-
 γον· ἀπαγγέλλων δὲ εἰς τὸ ἀλλοτρίου λόγον ἐξέ-
 τασιν ἐπὸ· πατ' λόγον τῶ κρεῖν οἱ ἕστεροι ἐ-
 στερεώθη, καὶ τῶ πνεύματι αὐτῶν πᾶσι ἢ διωκ-
 ομὸς αὐτῶν· ἀπὸ πρὸς ἡρώαται ἐπὶ τῶ σωτη-
 ρος καὶ τῶ ἡρώ παρῶσαι πνεύματός, διωκ-
 ὀμεθα διωκόμενος τῶ λόγον τῶ τῶν ἕστεροι ἐστερεώ-
 σαι, ὡς εἰ λόγον αὐτῶν λόγον ἀρχαϊκῶν τῶ
 οὐκίαν, καὶ λόγον ναυπηγικῶν τῶ ναυῶ γηρο-
 νείαν, ἢ πρὸς αὐτῶν λόγον τῶ τῶν ἕστεροι, ἢ πρὸ-
 ρου τυχερόντος σώματος, καὶ ἢ γὰρ τῶ κἀκε-
 μένως πρὸς ἢ ἐξουσίας τῶ ἐπιπολυρότων καὶ
 βίβλος αὐτῶν ἡρώ λοιπῶν, καὶ κἀκεῖ τῶ ἐστερεώ-
 σαι, καὶ ἢ γὰρ τῶ ἢ γὰρ ἐξουσίας ἐξαιρέτως
 πατ' ἡρώ λόγον ἐπὶ αὐτῶν προσφθίται πὸ· ἐν ἀρ-
 χῇ ἢ ὁ λόγον (ὡφίως ἰδῆν, ἀρχῇ δὲ μὲν) μὲν
 τῶν αὐτῶν ἡρώ ἐκ τῶν ἀποστολῶν ἀποδοξῶν εἰρη-
 σαι ἢ ὡφίως, καὶ ἐστὶ προσφθίτου μὲν ἢ ὡφίως
 τῶ αὐτῶν ἀπαγγέλλωντος λόγον, νοητῶν τὸν
 ἐν τῇ ἀρχῇ, τῶν τῆ ὡφίως, αἰετῶν ἐστὶν· ἢ γὰρ
 δὲ ἐν τῇ ὡφίως κἀκεῖ μὲν ἀρχῇ μὴ καλύ-
 σαι ἐστὶν πρὸς τὸν θεόν, καὶ αὐτὸν θεὸν τῶ
 γηρόντος, καὶ ἢ γὰρ μὲν ἐστὶν αὐτῶν πρὸς τὸν θεόν, ἀλλὰ ὅτι ἐν τῇ ἀρχῇ τῆ ὡφίως.

Aquidem, ut illud : *Eruclavit cor meum sermonem bonum*, dici à Patre intelligamus, multorum intelligentia adherentes. Quibus tamen non statim cedendum, perinde ac constet Deum hæc enunciare : quare enim non Propheta ille, loquatur plenus Spiritu sancto, & proferat sermonem bonum pertinentem ad prophetiam de Christo, continere ipsum non valens ? scilicet : *Eruclavit cor meum sermonem bonum*, dico ego opera mea regi : *lingua mea calamus scribæ velociter scribentis, speciosus forma præ filiis hominum*. Postea ad ipsum Christum : *Diffusa est gratia in labijs tuis*, * * propterea benedixit te Deus in æternum ; & post pauca : *Propter hoc unxit te Deus Deus tuus oleo exultationis præ participibus tuis* : Verum illud objiciat aliquis (volens hæc Psalmi verba à Patre enunciari) *Audi filia*, & *vide*, & *inclina aurem tuam*, & *obliviscere populum tuum*, & *domum patris*, & dicat Propheetam non fuisse dicendum ad Ecclesiam, *Audi filia*. At ex alijs Psalmis difficile non fuerit ostendere personarum plerunque fieri immutationes, ut ab eo loco : *Audi filia* ; possit hic Pater loqui. Iam indagantibus nobis vim sermonis, adjungendum est etiam hoc : *Sermone Dei cæli firmati sunt*, & *Spiritu oris eius omnis virtus eorum*, quæ quidam existimant de Servatore, & Spiritu sancto posita esse, cum etiam huic sensum habere possint, cælos Dei ratione firmatos fuisse, non secus ac dicimus domum ædificatam fuisse ratione illa, quæ est ars fabricandarum ædium, & navim compactam fuisse ratione illa, quæ est ars fabricandarum navium, sic etiam dicentes, cælos Dei ratione firmatos fuisse, qui divinius corpus assequuntur, quod etiam propter hoc Firmamentum vocatur, non habens quamplurimum fluxus, eamque facilitatem fluendi, quam cætera inferiora : propter quam differentiam, ac præstantiam dicimus etiam cælum eximie divina ratione firmata fuisse. Quoniam igitur proponitur, ut aperte intelligamus hoc dictum : *In principio erat logos*, [hoc est sermo, sive ratio,] principium vero sapientiam dici explicatum est, testimonijs ex proverbij sumptis, consideraturque sapientia ante sermonem ipsam annunciantem, intelligamus necesse est, sermonem in principio, hoc est sapientia, semper esse, cumque sit in sapientia quæ vocatur principium, non prohiberi esse apud Deum, cum sit etiam ipse Deus : nec apud Deum simpliciter est ipse, sed existens in principio (similiter sapientia)

